

Τ.Ε.Ι. ΗΠΕΙΡΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ



ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ
ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Όνομα Φοιτήτριας : Σβαρνιά Πολυξένη - Μαρκέλλα

Επιβλέπων Καθηγητής : Σαρρής Χάρης

ΑΡΤΑ , Φεβρουάριος 2013

Ευχαριστίες

Η πτυχιακή εργασία αποτέλεσε σημείο αναφοράς στη ζωή μου, διότι είναι μία εργασία που απαιτεί απόλυτη συγκέντρωση και οργάνωση. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, δημιουργείται μία καινούρια εμπειρία, που είναι εξαιρετικά σημαντική. Από την έρευνα, τη συλλογή, την επεξεργασία μέχρι την παρουσίαση των δεδομένων και την εξαγωγή των συμπερασμάτων, η κριτική σκέψη και η επιχειρηματολογία για το υλικό που παρουσιάζεται, είναι βασικά στοιχεία που αναπτύσσονται και θεωρούνται αναγκαία για την πνευματική εξέλιξη κάθε ανθρώπου.

Εκτός από την προσωπική μου προσπάθεια, για την δημιουργία της παρούσας πτυχιακής εργασίας βοήθησαν πολλοί άνθρωποι. Πρώτον από όλους, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή και επόπτη μου Κ. Χάρη Σαρρή, για την πολύτιμη βοήθειά του, για την συνεργασία του αλλά κυρίως για την έμπνευσή του όσον αφορά στη θεματική της εργασίας μου. Αμέσως μετά θέλω να εκφράσω την αμέριστη ευγνωμοσύνη μου στους Γονείς μου, που στάθηκαν ο λόγος και η αιτία που κατάφερα να σπουδάσω. Επίσης θέλω να ευχαριστήσω τις αδερφές μου Μαργαρίτα και Λέττα, το παππού και τη γιαγιά μου, τον αγαπημένο μου θείο Θέμη όπως και όλους τους κοντινούς μου ανθρώπους, τους φίλους μου (Μαρίλια, Χριστιάνα, Αντρέα, Ελίνα, Κατερίνα, Γιώργο, Λάζαρο) για την απόλυτη υπομονή και ψυχολογική υποστήριξή τους. Νιώθω επίσης την επιθυμία να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ, για την καταλυτική βοήθειά της και την αμέριστη καλοσύνη της, στην Κ. Ουρανία Λαμπροπούλου. Τέλος, στις ευχαριστίες μου θέλω να προσθέσω ένα άνθρωπο που βοήθησε σημαντικά στην εύρεση της βιβλιογραφίας που απαιτούσε το θέμα μου. Ευχαριστώ πολύ τον Κ. Νικόλαο Τσαφταρίδη για την πολύτιμη βοήθειά του.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Μεθοδολογία

1.1 Ο Τρόπος διεξαγωγής της έρευνας.....	4
1.2 Κατηγοριοποίηση των δεδομένων.....	7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. Μουσική Παιδαγωγική

2.1 Ο ορισμός της έννοιας «Μουσική Παιδαγωγική».....	9
2.2 Το πεδίο της Μουσικής Παιδαγωγικής.....	9
2.3 Η Μουσική Παιδαγωγική στην Εκπαίδευση	
2.3.1 Η Μουσική Αγωγή.....	10
2.3.2 Σκοποί και στόχοι της Μουσικής Αγωγής.....	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3.1 Συνοπτική επισκόπηση της Μουσικής Αγωγής.....	12
3.2 Μουσικοπαιδαγωγοί και μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα	
3.2.1 Jean Jacques Rousseau (1712 - 1778).....	14
3.2.2 John Curwen (1816 - 1880).....	15
3.2.3 Yorke Trotter (1854 -1934).....	16
3.2.4 Emile Jaques-Dalcroze (1865 - 1950).....	17
3.2.5 The Appreciation Movement in Britain – Το Κίνημα Ακρόασης της Μουσικής.....	19
3.2.6 Justine Ward (1879 - 1979).....	20
3.2.7 Zoltan Kodaly (1882 - 1967).....	21
3.2.8 Carl Orff (1895 - 1982).....	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4.1 Συνοπτική ιστορική αναδρομή της Μουσικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα	24
4.2 Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΕΠΠΣ)	27
4.3 Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ)	28
4.4 Σκοποί και στόχοι του ΔΕΠΠΣ Μουσικής	29
4.5 Γενικοί Στόχοι του ΑΠΣ	29
4.6 Διδακτική Μεθοδολογία του ΑΠΣ	30
4.7 Εφαρμογή του ΔΕΠΠΣ και του ΑΠΣ – Προβληματισμοί	30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5. Παρουσίαση και ανάλυση των δεδομένων	35
5.1 Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.)	36
5.2 Τμήματα Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.)	58
5.3 Ινστιτούτα Εκπαιδευτικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.)	61
5.4 Φορείς Επιμορφωτικών Σεμιναρίων	68
5.4.1 Εταιρείες	68
5.4.2 Σωματεία	73
5.5 Περιοδικά	77
5.5.1 Έντυπα Περιοδικά	77
5.5.2 Ηλεκτρονικά Περιοδικά	84
5.6 Μπλοκς (Blogs) – Ιστότοποι (Sites)	89

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστεί, μέσω των αποτελεσμάτων της διαδικτυακής αναζήτησης, η εικόνα της Μουσικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα. Θεωρούμε σημαντική την παρούσα εργασία, κυρίως διότι μέσω αυτής αναδεικνύεται η χρησιμότητα και η αξιοποίηση της Μουσικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα.

Στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε προκειμένου να ολοκληρωθεί η συγκεκριμένη έρευνα και παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο επιλέξαμε να κατηγοριοποιήσουμε τα αποτελέσματα της αναζήτησης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, επιχειρήσαμε να αναφερθούμε στον ορισμό της Μουσικής Παιδαγωγικής και στο πεδίο που πραγματεύεται, στη θέση που καταλαμβάνει στο εκπαιδευτικό σύστημα αλλά και στους σκοπούς και στους στόχους που έχει σαν μάθημα.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται μία συνοπτική ιστορική επισκόπηση της Μουσικής Αγωγής, ως μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος στον κόσμο. Παράλληλα, θεωρήσαμε σκόπιμο να γίνει μία αναφορά στους μουσικοπαιδαγωγούς και τα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα που επηρέασαν την εξελικτική πορεία της Μουσικής Αγωγής.

Το τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνει μία ιστορική αναδρομή της Μουσικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα, αναλύοντας το Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών (ΕΠΠΣ), το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ), αποσαφηνίζοντας τους σκοπούς, τους στόχους, τη διδακτική μεθοδολογία, την εφαρμογή και τους προβληματισμούς τους.

Το πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας, είναι η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της αναζήτησης στο διαδίκτυο για τη Μουσική Παιδαγωγική καθώς και η ανάλυσή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Μεθοδολογία

1.1 Ο τρόπος διεξαγωγής της έρευνας

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστεί η εικόνα της Μουσικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα όπως αυτή διαμορφώνεται μέσα από το διαδίκτυο.

Ο ρόλος της μουσικής και της Μουσικής Αγωγής στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου αποτελεί ακόμα και σήμερα αντικείμενο φιλοσοφικών συζητήσεων και ερευνών. Η δύναμη που έχει η μουσική αλλά και η επιρροή που ασκεί στη ψυχοσύνθεση των ατόμων έχει μελετηθεί στο παρελθόν από αρκετούς ερευνητές.¹ Δε θα ήταν λογικό λοιπόν, ένα τέτοιο εργαλείο, να μην ενταχθεί στο εκπαιδευτικό σύστημα, να μην υπάρχουν άρθρα, διαλέξεις, σεμινάρια, περιοδικά και συζητήσεις στους ιστοχώρους. Μέσω λοιπόν της παρούσας εργασίας θα επιχειρήσουμε να αναδείξουμε τη χρήση της Μουσικής Αγωγής, όπως αυτή εμφανίζεται μέσα από το διαδίκτυο για κάθε μία περίπτωση ξεχωριστά. Το κύριο θέμα μας λοιπόν είναι η εικόνα που διαμορφώνεται για τη Μουσική Παιδαγωγική στην Ελλάδα μέσα από την αναζήτηση στο internet.

«Το Διαδίκτυο είναι το ημερολόγιο της ανθρωπότητας: σκέψεις, συναισθήματα, αντιλήψεις, κουλτούρες, μορφοποιούν το ψηφιδωτό της καθημερινότητας και αποκτούν ιδιαίτερη ερευνητική αξία.»² Θεωρήθηκε λοιπόν, αρκετά ενδιαφέρον, η παρούσα πτυχιακή να ερευνήσει το θέμα από μία διαφορετική αλλά και σύγχρονη οπτική γωνία. Για το συγκεκριμένο θέμα, το διαδίκτυο αντικατοπτρίζει τη δημόσια εικόνα του κάθε φορέα και λειτουργεί ως παρουσίαση των περιοδικών και φόρουμ, όπου η Μουσική Παιδαγωγική εντάσσεται και απασχολεί σαν θέμα. Η προσπέλαση των ιστοχώρων για τη συλλογή των δεδομένων κράτησε περίπου δέκα μήνες (24/1/2012 – 1/10/2012). Ουσιαστικά η συγκεκριμένη εργασία είναι μία συγχρονική καταγραφή της παρουσίας των μουσικοπαιδαγωγικών σπουδών και μουσικοπαιδαγωγικών ερευνών, συζητήσεων στο διαδίκτυο.

¹ Σταύρου Γ. (2008). *Μουσικοπαιδαγωγικά Ζητήματα*, Γιάννενα, σ. 22

² Παπάνης Ε. (2011), *Μεθοδολογία Έρευνας και Διαδίκτυο*, Ι. Σιδερίδης, Αθήνα, σ.37

Με βάση τον τρόπο διεξαγωγής της έρευνας, η παρούσα εργασία χωρίζεται σε δύο νοητά μέρη. Από το πρώτο έως και το τέταρτο κεφάλαιο, ο κύριος τρόπος μελέτης είναι η βιβλιογραφική έρευνα. Το πέμπτο κεφάλαιο, που ανήκει στο δεύτερο νοητό μέρος, δημιουργήθηκε από διαδικτυακή έρευνα. Με την βοήθεια της διαδικτυακής υπηρεσίας *Google* και τοποθετώντας στο πεδίο της αναζήτησης λέξεις – κλειδιά, εμφανίστηκαν δεδομένα, που αποτέλεσαν το υλικό προς μελέτη και ανάλυση.

Η βιβλιοθήκη από την οποία αντλήσαμε τον κύριο όγκο του πραγματολογικού υλικού μας ήταν η Βιβλιοθήκη του Μεγάρου Μουσικής «Λίλιαν Βουδούρη». Τα βασικά μεθοδολογικά υλικά που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η υπάρχουσα βιβλιογραφία και τα αποτελέσματα της αναζήτησης στο διαδίκτυο. Τα δεδομένα αυτά, αξιοποιήθηκαν με σκοπό να διαμορφώσουν την εικόνα της Μουσικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα. Εντάχθηκαν στο σχετικό κεφάλαιο, σε μορφή εικόνας, για να αποδεικνύουν την πλοήγησή μας σε κάθε ένα από αυτά αλλά και να είναι εμφανή τα στοιχεία του.

Κατά τη μελέτη της βιβλιογραφίας, διαπιστώσαμε πως τα επιστημονικά μουσικοπαιδαγωγικά συγγράμματα στην ελληνική και αγγλική γλώσσα ήταν επαρκή. Η βιβλιογραφία στην οποία βασιστήκαμε είναι σε ελληνική κυρίως γλώσσα, κύρια πηγή της οποίας ήταν η Μεγάλη Βιβλιοθήκη του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών «Λίλιαν Βουδούρη». Παρόλ' αυτά, στην εργασία περιλαμβάνεται και αγγλική βιβλιογραφία.

Στο πρώτο κεφάλαιο, οι κύριες βιβλιογραφικές πηγές είναι τα «Μουσικοπαιδαγωγικά Ζητήματα» του Γ. Σταύρου (2008) και η «Μεθοδολογία Έρευνας και Διαδίκτυο» του Ε. Παπάνη (2011). Στο βιβλίο του Γ. Σταύρου, υπάρχουν σημαντικές πληροφορίες για τις θέσεις, τις απόψεις, τα αποτελέσματα ερευνών που έχουν γίνει στην Ελλάδα σχετικά με τη Μουσική Παιδαγωγική αλλά και μία οργανωμένη καταγραφή της ιστορίας για τη διδασκαλία της Μουσικής στην Ελλάδα. Στο βιβλίο του Ε. Παπάνη, περιλαμβάνονται στοιχεία για τη διεξαγωγή μιας διαδικτυακής έρευνας, που σκοπός της είναι, μέσα από την εύκολη συλλογή δεδομένων, αυτά να χρησιμοποιούνται σαν ευέλικτα εργαλεία, αποφεύγοντας με αυτόν τον τρόπο μία επιφανειακή ανάλυση.

Όσον αφορά στο δεύτερο, τρίτο, τέταρτο και πέμπτο κεφάλαιο, μπορούμε να χωρίσουμε τις βιβλιογραφικές αναφορές σε τρεις υποενότητες. Η πρώτη αφορά σε πηγές που αναφέρονται σε γενικά στοιχεία για τη Μουσική Παιδαγωγική, τους

μουσικοπαιδαγωγούς και τα έργα τους, που μας είναι χρήσιμα για να καθοριστεί το πλαίσιο μελέτης και να δοθεί μία γενικότερη εικόνα για την παγκόσμια εξέλιξή της. Η δεύτερη, που είναι και πολύ μεγαλύτερη σε όγκο έχει να κάνει με πηγές που αναφέρονται άμεσα στη Μουσική Αγωγή στην εκπαίδευση. Πρόκειται για δεδομένα που παρουσιάζουν ειδικότερα την εξέλιξη της Μουσικής Αγωγής ως μάθημα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αλλά και αναφέρονται στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Η τρίτη υποενότητα περιλαμβάνει πηγές που μέσα από τη συλλογή, την ανάλυση και σύγκρισή τους σκιαγραφούν την εικόνα της Μουσικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα. Πρόκειται για ιστοχώρους πανεπιστημίων, περιοδικών κ.λ.π.

Στο υποκεφάλαιο για την ιστορική επισκόπηση της Μουσικής Αγωγής, η παρουσίαση των μουσικοπαιδαγωγών και μουσικοπαιδαγωγικών συστημάτων, γίνεται με κριτήριο τη συμβολή τους στην εξέλιξη της Μουσικής Αγωγής, όπως αυτή εντοπίστηκε στα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής έρευνας. Όσον αφορά στο υλικό της διαδικτυακής έρευνας, παρουσιάζεται και αναλύεται, χωρίς να εξετάζεται αν η εικόνα που δημιουργείται αντιστοιχεί στην ελληνική πραγματικότητα. Η παρούσα πτυχιακή είναι μία ανάλυση και κατηγοριοποίηση των στοιχείων που υπάρχουν στο διαδίκτυο για τη Μουσική Παιδαγωγική και μπορεί να αποτελέσει βάση για κάποια άλλη πτυχιακή εργασία.

Το ύφος διεξαγωγής της έρευνας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ανιχνευτικό. Η μελέτη της βιβλιογραφίας ξεκίνησε χωρίς να γνωρίζουμε τα συμπεράσματα, τα οποία θα προέκυπταν.

Η πρώτη δυσκολία στη διεξαγωγή της παρούσας εργασίας, εντοπίστηκε στη δημιουργία του πέμπτου κεφαλαίου. Η έρευνα για τα δεδομένα που αφορούν τη Μουσική Παιδαγωγική κρίθηκε αρκετά δύσκολη. «Μερικές φορές, η αξιοπιστία ενός διαδικτυακού κειμένου κρίνεται από το κατά πόσο πληροί ποιοτικά χαρακτηριστικά του οργανισμού, φορέα που το φιλοξενεί. Κείμενα τα οποία βρίσκονται σε ιστοσελίδες διεθνών, ευρωπαϊκών και κρατικών ιστοσελίδων, σε site πανεπιστημίων, ηλεκτρονικών επιστημονικών περιοδικών κ.λ.π. σε γενικές γραμμές θεωρούνται έγκυρα, ακόμα κι αν δεν αναφέρεται ο συγγραφέας, εφόσον συνάδουν με τη φιλοσοφία του οργανισμού.»³ . Η αξιοπιστία λοιπόν ήταν το πρώτο πρόβλημα που αντιμετωπίστηκε με μία πολύ προσεκτική και επαναλαμβανόμενη επιβεβαίωση της

³ Παπάνης Ε. (2011), *Μεθοδολογία Έρευνας και Διαδίκτυο*, Ι. Σιδερής, Αθήνα, σ. 24

εγκυρότητας του ιστοχώρου. Μετά τη συλλογή των δεδομένων η επεξεργασία τους ήταν το επόμενο δύσκολο βήμα. Υπήρχε ένας τεράστιος όγκος πληροφοριών με δεδομένα που φαίνονταν αταίριαστα μεταξύ τους και πολλά από αυτά ακατάλληλα για τη συγκεκριμένη εργασία. Τη διαδικασία επιλογής των αποτελεσμάτων, διευκόλυνε η κατηγοριοποίησή τους, με στόχο τα δεδομένα να συμπεριληφθούν σε ομάδες που έχουν κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ τους, για να καταλήξουμε στα κοινά χαρακτηριστικά των κατηγοριοποιήσεων αυτών συνολικά.

1.2 Κατηγοριοποίηση των δεδομένων

Η κατηγοριοποίηση των αποτελεσμάτων έγινε με βάση το κοινό που απευθύνονταν. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκαν οι κατηγορίες: Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.), Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.), Ινστιτούτα Εκπαιδευτικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), Ιδιωτικά Εκπαιδευτήρια, Σεμινάρια – Συνέδρια, Ενώσεις – Σύλλογοι, Περιοδικά και Μπλογκς. Με την διαδικασία της επεξεργασίας των δεδομένων κρίθηκε αναγκαίο κάποιες κατηγορίες να συγχωνευτούν και να αλλάξουν τίτλο, χωρίς όμως να χαθούν τα δεδομένα τους. Στην καινούρια κατηγοριοποίηση τα Α.Ε.Ι., Τ.Ε.Ι. και Ι.Ε.Κ. παραμένουν ως έχουν, διαφοροποιούνται όμως οι κατηγορίες: Ιδιωτικά Εκπαιδευτήρια, Σεμινάρια – Συνέδρια και Ενώσεις – Σύλλογοι. Τα αποτελέσματα που είχαν ενταχθεί στην κατηγορία των σεμιναρίων ήταν ιστοσελίδες που φιλοξενούσαν μόνο τις πληροφορίες για σεμινάρια ή συνέδρια με αποτέλεσμα οι φορείς που τα διοργανώνουν να βρίσκονται σε διαφορετική κατηγορία. Θεωρήθηκε λοιπόν σκόπιμο για την πιο ουσιαστική κατηγοριοποίηση των αποτελεσμάτων, να τις συγχωνεύσουμε. Έτσι λοιπόν η τέταρτη κατηγορία είναι οι Φορείς Επιμορφωτικών Σεμιναρίων και χωρίζεται σε δύο υποκατηγορίες: Εταιρείες (προηγούμενος τίτλος: Ιδιωτικά Εκπαιδευτήρια) και Σωματεία (προηγούμενος τίτλος: Ενώσεις - Σύλλογοι). Η νέα κατηγορία παρουσιάζει τις πληροφορίες που έχει στο site του κάθε φορέα και η διαφορά με την προηγούμενη κατηγοριοποίηση είναι ότι τώρα δίνουμε μία συλλογική εικόνα για τον φορέα και τα σεμινάρια που διοργανώνει. Η πέμπτη κατηγορία των περιοδικών χωρίζεται σε έντυπα περιοδικά: είναι διαθέσιμα σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, και στα ηλεκτρονικά περιοδικά: είναι διαθέσιμα μόνο σε

ηλεκτρονική μορφή. Τελευταία κατηγορία είναι τα Μπλογκς και σε αυτή εντάχθηκαν και τα Φόρουμ.

Το επόμενο βήμα ήταν να βρούμε τα κοινά χαρακτηριστικά των δεδομένων της κάθε κατηγορίας. Η διαδικασία αυτή ήταν αρκετά κουραστική και χρονοβόρα. Δημιουργήθηκε ένα βιβλίο στο πρόγραμμα *Excel* με φύλλα του, κάθε μία κατηγορία από τις παραπάνω. Κάθε στήλη στον πίνακα είχε το δικό της τίτλο που τοποθετήθηκε λογικά, με βάση την κατηγορία. Με την παράλληλη μελέτη των δεδομένων κάποια στήλη αφαιρούνταν και κάποια άλλη προσθέτονταν, με σκοπό να γεμίσουν τα κελιά με πληροφορίες. Ο λόγος που επιλέχθηκε το συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι για την οργάνωση των δεδομένων, αφού η εικόνα των κάθετων και οριζόντιων κελιών με πληροφορίες, μας έδωσε τη δυνατότητα να τις συγκρίνουμε, έτσι ώστε οι διαφορές, οι ομοιότητες αλλά και οι ελλείψεις να είναι εμφανείς.

Αφού εντοπίστηκαν τα χαρακτηριστικά της κάθε ομάδας ήταν εύκολο να συγκριθούν και να παρουσιαστεί μία συνολική πλέον εικόνα της Μουσικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα, όπως αυτή διαμορφώθηκε από τη διαδικτυακή έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. Μουσική Παιδαγωγική

2.1 Ορισμός της έννοιας «Μουσική Παιδαγωγική»

Η Μουσική Παιδαγωγική είναι ένας κλάδος της παιδαγωγικής. Είναι η επιστήμη που έχει σαν αντικείμενο τη θεωρία και την πράξη της μάθησης και διδασκαλίας της μουσικής. Είναι η επιστημονική ενασχόληση με τη Μουσική Αγωγή, ενώ παράλληλα λαμβάνει υπόψη όλους τους τομείς που σχετίζονται με την έρευνα της μάθησης και τη διδασκαλία της μουσικής στην εκπαίδευση (Παιδαγωγική, Ψυχολογία, κ.λ.π.).⁴ Χρησιμοποιεί τα πορίσματα της παιδαγωγικής έρευνας και βασίζεται στις αρχές της παιδαγωγικής επιστήμης. Ασχολείται με την διδασκαλία και την εκμάθηση της μουσικής, χρησιμοποιώντας την ως μέσο και όχι ως αυτοσκοπό.

2.2 Το πεδίο της Μουσικής Παιδαγωγικής

Στη Μουσική Παιδαγωγική μπορούμε να διακρίνουμε τρία επίπεδα:

1. Επίπεδο έρευνας
2. Επίπεδο προγραμματισμού
3. Επίπεδο πράξης

Και τα τρία αυτά επίπεδα εντάσσονται στο πεδίο της εκπαίδευσης αλλά διαφοροποιούνται ως προς τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων και στο εκπαιδευτικό κοινό που απευθύνονται.

Στο πρώτο επίπεδο διακρίνονται κατευθύνσεις της Μουσικής Παιδαγωγικής: η Εμπειρική, Ιστορική, Συγκριτική και Συστηματική Μουσική Παιδαγωγική. Στην Εμπειρική, εξετάζονται οι προϋποθέσεις για τη μάθηση και τη διδασκαλία της Μουσικής (Μουσικοπαιδαγωγική ψυχολογία, Κοινωνιολογία κ.ά.). Με την Ιστορική εντοπίζεται η ιστορία της Μουσικής Παιδαγωγικής στο παρελθόν, με βάση τη

⁴ Σταύρου Γ. (2008). *Μουσικοπαιδαγωγικά Ζητήματα*, Γιάννενα, σ. 9

θεωρία, την πράξη της μάθησης και διδασκαλίας της μουσικής. Στη Συγκριτική γίνεται αντιστοίχιση, εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές των μουσικοπαιδαγωγικών συστημάτων διαφόρων κρατών και πολιτισμών. Η τελευταία κατεύθυνση, η Συστηματική αναφέρεται στη δομή των διαφόρων κλάδων της Μουσικής Παιδαγωγικής. Το επίπεδο αυτό εφαρμόζεται σε ιδρύματα Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Στον προγραμματισμό – σχεδιασμό εντάσσεται ο σχεδιασμός της διδασκαλίας της μουσικής. Δομείται τόσο ο ετήσιος, εξαμηνιαίος σχεδιασμός όσο και ο σχεδιασμός του κάθε μαθήματος, θέτοντας τους στόχους, καθορίζοντας τα περιεχόμενα και επιλέγοντας τις μεθόδους και τα μέσα, χωρίς αυτό να περιορίζει τον εκάστοτε εκπαιδευτικό. Η διαδικασία αυτή πραγματοποιείται στο Υπουργείο, στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο αλλά και σε εκπαιδευτικούς χώρους όπου διδάσκοντες και μαθητές προετοιμάζουν το σχεδιασμό, τον οποίο και εφαρμόζουν.

Στο τελευταίο επίπεδο εντοπίζονται συγκεκριμένα γεγονότα που αφορούν τους τρόπους ενασχόλησης με τη μουσική, τα γνωστικά αντικείμενα αλλά και τις συνθήκες μάθησης. Το επίπεδο της πράξης εφαρμόζεται σε παιδικούς σταθμούς, νηπιαγωγεία, δημόσια σχολεία, ωδεία, μουσικές σχολές, στις μουσικές σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε μουσικά ιδρύματα κ.ά.⁵

2.3 Η Μουσική Παιδαγωγική στην Εκπαίδευση

2.3.1 Η Μουσική Αγωγή

Η συμμετοχή στη μουσική διαδικασία θεωρείται ως θεμελιώδης συνιστώσα της ανθρώπινης κουλτούρας και συμπεριφοράς.⁶ Η ενσωμάτωση της μουσικής παιδαγωγικής, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, από την πρωτοβάθμια έως την τριτοβάθμια, εφαρμόζεται σε μεγάλη πλειοψηφία των κρατών. Ο όρος Μουσική Παιδαγωγική απαντάται ως Μουσική Αγωγή, σε ένα μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Με αυτόν τον όρο υπερτονίζεται ο ρόλος της αγωγής

⁵ Ράπτης Θ. (2008-2009), *Μουσική Παιδαγωγική Θεωρία 1, Τ.Ε.Ι. Ηπείρου, Σχολή Μουσικής Τεχνολογίας, Άρτα*, σ. 6

⁶ J. Yudkin, (2008), *Understanding Music, Upper Saddle River*, Pearson/Prentice Hall, New Jersey, σ. 4

μέσα από την μουσική. Πρόκειται για ένα μάθημα που εφαρμόζει τα πορίσματα, τις θεωρίες και τις αρχές της επιστήμης της Μουσικής Παιδαγωγικής.⁷

Όπως επισημαίνει και ο Ιωάννης Β. Κογκούλης στο βιβλίο του «Εισαγωγή στην Παιδαγωγική», έπειτα από μελέτη ανθρωπολογικών (άνθρωπος - άτομο) αλλά και κοινωνικών δεδομένων (κοινωνία – σύνολο ανθρώπων), η αγωγή είναι αναγκαία. Η μουσική μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν εργαλείο για την μορφωτική και διδακτική της δύναμη. Για τον λόγο αυτό αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας, συνεισφέροντας στην πνευματική, συναισθηματική, σωματική, αισθητική και κοινωνική ανάπτυξη του ανθρώπου.⁸

2.3.2 Σκοποί και στόχοι της Μουσικής Αγωγής

Οι σκοποί και οι στόχοι της Μουσικής Αγωγής είναι πολυάριθμοι. Διακρίνονται σε άμεσους και έμμεσους. Όσον αφορά το σκοπό, οι απόψεις των μελετητών δίστανται: κάποιοι δίνουν περισσότερη έμφαση στην ανάπτυξη της μουσικής ικανότητας ενώ κάποιοι άλλοι στον εκπαιδευτικό χαρακτήρα της μουσικής.

Με βάση τις σημερινές συνθήκες, κύριος σκοπός είναι η δημιουργία μιας γόνιμης σχέσης με την μουσική, αφήνοντας τις επιρροές της να συμβάλλουν θετικά στην προσωπικότητα του μαθητή. Οι έμμεσοι σκοποί πηγάζουν από τον κυριότερο σκοπό και είναι μακροπρόθεσμοι. Μερικοί από αυτούς είναι: η έκφραση του παιδιού μέσω της μουσικής, η ικανότητα να εκφράζει τη μουσικότητά του με τη βοήθεια του σώματος αλλά και της φωνής του, η αντίληψη των εννοιών της μουσικής καθώς και η ανάπτυξη μιας θετικής εικόνας και στάσης απέναντι στη μουσική. Για να είναι υλοποιήσιμοι οι σκοποί, είναι απαραίτητο να προσδιοριστούν οι στόχοι. Οι τελευταίοι είναι πολύ πιο συγκεκριμένοι και βασίζονται στους τρεις τομείς της μάθησης: στο γνωσιολογικό (χροιά, ρυθμός), στον ψυχοκινητικό (κίνηση, τραγούδι) και στο συναισθηματικό (στάσεις, αξίες).⁹

⁷ Σταύρου Γ. (2008) ό. π. σ. 10

⁸ Κογκούλη Ιωαν. Β. (1996) *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*, Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, σ.25

⁹ Σταύρου Γ. (2008) ό. π. σ. 10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3.1 Συνοπτική ιστορική αναδρομή της Μουσικής Αγωγής

Οι πρώτες απόπειρες καθιέρωσης της μουσικής αγωγής ως μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος ξεκίνησαν στα μέσα του 19ου αιώνα. Ξεκίνησε σαν ένας αμοιβαίος παιδαγωγικός διάλογος ανάμεσα στις ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης και τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, με ιδέες που ανταλλάσσονταν και διανθίζονταν και από τις δύο πλευρές. Απώτερος στόχος ήταν η καλύτερη δυνατή διαπαιδαγώγηση των νέων και η ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους.

Οι βασικότεροι σκοποί που τέθηκαν ως ζητούμενο στη διδασκαλία της μουσικής ήταν δύο: η εκμάθηση της μουσικής σημειογραφίας, δηλαδή η μουσική ανάγνωση και γραφή και το «σωστό» τραγούδι. Μεταγενέστερα, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε και στις καλλιτεχνικές παρουσιάσεις φωνητικής και ενόργανης μουσικής. Μέσα από αυτή την προσέγγιση διδασκαλίας και μάθησης, υπήρχε η πεποίθηση ότι επιτυγχάνεται η κατανόηση της μουσικής και η απόκτηση μιας καλύτερης κοινωνικής και ηθικής συμπεριφοράς.¹⁰

Τα επόμενα χρόνια, τους σκοπούς και τους στόχους της μουσικής εκπαίδευσης ήρθαν να συμπληρώσουν η κριτική εκτίμηση της μουσικής και η κατανόηση των μουσικών εννοιών. Οι πρώτες προσπάθειες για την επίτευξη αυτών των στόχων ήταν η καταφυγή στην απλή εκμάθηση γεγονότων γύρω από την μουσική και όχι η απόκτηση ικανοτήτων για μουσική δεκτικότητα, αντίληψη και ανάλυση.

Η κατανόηση και η αντίληψη της μουσικής είναι αποτέλεσμα του συνδυασμού των τριών πεδίων μάθησης: της ψυχοκινητικής, της συναισθηματικής και της γνωστικής, καθώς τα τρία αυτά πεδία συν-λειτουργούν και συν-υπάρχουν. Οι σύγχρονες αυτές θέσεις επηρέασαν τις μουσικοπαιδαγωγικές απόψεις και θεωρίες, παράλληλα οδήγησαν στην δημιουργία καινούριων μεθόδων όπου η μουσική εκπαίδευση, επιτυγχάνεται μέσω δημιουργικών διαδικασιών όπως ο πειραματισμός και η εξερεύνηση, με την ενεργό συμμετοχή του μαθητή. Τις τελευταίες δεκαετίες οι γενικοί σκοποί της μουσικής αγωγής συμπεριλαμβάνουν και τη δημιουργία ενός

¹⁰ Nye, R. T & Nye, V. T. (1985), *Music in the elementary school*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc, Στο: Σέρρη, Α. (1993), σ. 140

περιβάλλοντος μάθησης που θα προσφέρει τα κατάλληλα κίνητρα και τις σωστές προϋποθέσεις για την εφαρμογή των κατάλληλων δραστηριοτήτων, καθώς και τη χρησιμοποίηση διαδικασιών μάθησης που ευνοούν την ανάπτυξη των μουσικών ικανοτήτων των παιδιών, ακόμα και αυτών με ειδικά προβλήματα.¹¹

Τα περισσότερα από τα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα που αναπτύχθηκαν τους τελευταίους δύο αιώνες είχαν ως εφαλτήριο τη διαπίστωση ότι η μουσική μάθηση επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερα, όταν ο μαθητής συμμετέχει σε αυτήν ενεργά και με όλες του τις αισθήσεις. Τα κυριότερα χαρακτηριστικά τους είναι η χρήση δημιουργικής μεθόδου διδασκαλίας της ενεργού συμμετοχής των μαθητών και της βιωματικής εμπειρίας. Για τους παραπάνω λόγους, ως μέθοδοι συχνά χρησιμοποιούνται ο πειραματισμός, η εξερεύνηση, η παρατήρηση, η ελεύθερη έκφραση και ο δημιουργικός αυτοσχεδιασμός.

Τα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα λοιπόν, γεννήθηκαν από την ανάγκη δημιουργίας μιας παιδαγωγικής μεθόδου, μιας μεθόδου ολοκληρωμένης και τεκμηριωμένης επιστημονικά, για τη διδασκαλία της μουσικής και των βασικών μουσικών εννοιών, στα πλαίσια της γενικότερης και ολόπλευρης ανάπτυξης του παιδιού. Οι περισσότερες σύγχρονες θεωρίες υποστηρίζουν ότι η αντίληψη αλλά και κατανόηση της μουσικής είναι αποτέλεσμα του συνδυασμού γνωστικών, ψυχοκινητικών και συναισθηματικών περιοχών μάθησης, οι οποίες λειτουργούν όλες μαζί.¹² Αυτά τα συστήματα, καθώς προσέδωσαν στόχο και σκοπό στη διδασκαλία της μουσικής, προσέθεσαν καινούρια στοιχεία στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παρόλο όμως που ο σχεδιασμός του μαθήματος γίνεται πλέον με συγκεκριμένους στόχους και η διδασκαλία ακολουθεί ένα καλά καταρτισμένο πλάνο, δεν λείπουν τα χαρακτηριστικά της προσωπικής έκφρασης και δημιουργίας, καθώς και της ανακάλυψης κατά την διδασκαλία της μουσικής.

Οι ιδέες και οι θεωρίες που έχουν εμφανιστεί στη ιστορία της Μουσικής Αγωγής δεν είναι πάντα όλες καινούριες και πρωτοποριακές, αφού συχνά είναι εξέλιξη ή συνδυασμός άλλων, προγενέστερων. Το ζητούμενο είναι κατά πόσο ανταποκρίνονται στις εκάστοτε συνθήκες και ανάγκες και αν η αποτελεσματικότητά τους αναιρείται ή όχι, είναι γεγονός που αποδεικνύεται από την επιβίωσή τους στην πάροδο των ετών.

¹¹ Σέργη Λ. (1994), *Θέματα Μουσικής και Μουσικής Παιδαγωγικής*, Gutenberg, Αθήνα, σ. 25

¹² Nye & Nye. (1985), Στο: Σέργη, Λ. (1993), *ό.π.*, σ. 141

Είναι σημαντικό λοιπόν αλλά και αναγκαίο στην παρούσα εργασία, να παρατεθούν οι γνωστότεροι μουσικοπαιδαγωγοί, με βάση τη βιβλιογραφία, καθώς και οι θεωρητικές τους προσεγγίσεις, που επηρέασαν την εξελικτική πορεία της Μουσικής Αγωγής. Η παρακάτω συνοπτική επισκόπηση γίνεται με χρονολογική σειρά.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στη δημιουργία και στην εξέλιξη των μουσικοπαιδαγωγικών συστημάτων συνετέλεσαν με τα έργα τους, σε μικρότερη κλίμακα, οι παιδαγωγοί: Maria Montessori και Johann Heinrich Pestalozzi, ο μουσικός Sinichi Suzuki, καθώς και πολλοί ακόμα.

3.2. Μουσικοπαιδαγωγοί και μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα

3.2.1 Μέθοδος Jean Jacques Rousseau (Γαλλία, 1712 – 1778)

Ο Jean Jacques Rousseau, ήταν ένας από τους πρώτους παιδαγωγούς που αντιλαμβάνονταν το παιδί ως ένα αγνό πλάσμα, με έμφυτη την καλοσύνη. Αυτός είναι ο λόγος που εναντιώθηκε στο εκπαιδευτικό σύστημα, που έπλαθε προσωπικότητες παιδιών σύμφωνα με τα πολιτικά συμφέροντα της εποχής. Αυτή η αντιμετώπιση, προανήγγειλε ουσιαστικά διακόσια χρόνια πριν, τις ιδέες του J. Piaget: το παιδί βλέπει, σκέφτεται και αισθάνεται διαφορετικά από τους ενήλικες και έτσι πρέπει να του επιτρέπεται να ζήσει έως ότου γίνει ενήλικας. Η σωστή εκπαίδευση των ατόμων, κατά τον Rousseau, θα μπορέσει να δημιουργήσει μία δίκαιη κοινωνία που οι λειτουργίες του κράτους θα έρθουν σε συμφωνία με τις ανάγκες του ατόμου.¹³

Εκτός από παιδαγωγός ο Rousseau ήταν μουσικός και συγγραφέας που εναντιώθηκε στο πολιτικό γίγνεσθαι της εποχής του, ένα πολιτικό σύστημα που ευνοούσε τους πλούσιους και αδικούσε τους φτωχούς. Είχε ενεργό πολιτικό ρόλο και αυτό αποδεικνύεται, αφού έντεκα χρόνια μετά από το θάνατό του, τα γραπτά του συνέβαλαν στη διαμόρφωση της ιδεολογίας του Ρομαντικού Κινήματος και ενέπνευσαν τη Γαλλική Επανάσταση.

Ένα από τα πολλά έργα του είναι το *Emile*, που απεικονίζει την άποψη του για τον τρόπο που θα έπρεπε να λειτουργεί το εκπαιδευτικό σύστημα. Από το βιβλίο του

¹³ K. Simpson – General Editors (1976) , *Some Great Music Educators, A Collection of Essays*, Novello, Great Britain, σ.14-16

Emile είναι φανερό πώς ο Rousseau αντιλαμβάνεται τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να προσφέρεται σε ένα συνηθισμένο παιδί η Μουσική Αγωγή. Χρησιμοποιεί το τραγούδι ως παράδειγμα για να τονίσει τη δική του θεωρία. Πρέπει η αγωγή που θα ακολουθήσει ο δάσκαλος να έχει μία γραμμή, η οποία θα είναι ευέλικτη και η επιλογή προσεκτική. Πιο συγκεκριμένα, η επιλογή της θεματικής των τραγουδιών να συνάδει με το ενδιαφέρον των παιδιών για να μπορέσουν να αναπτυχθούν συναισθηματικά με μεγαλύτερη ευκολία. Παράλληλα να ενισχύουν την τάση και την επιθυμία τους για αυτοσχεδιασμό και δημιουργία, γιατί μέσω αυτής της διαδικασίας τα παιδιά αποκτούν πραγματική γνώση της μουσικής.¹⁴

Μέχρι και τη σημερινή εποχή, τρεις από τις προτάσεις του Rousseau, αποτελούν βασικούς σκοπούς της Μουσικής Αγωγής: η ανάγκη για επαρκή μουσική εμπειρία προτού γίνουν οι προσπάθειες στη μουσική ανάγνωση, η αξία της σύνθεσης από τα ίδια τα παιδιά και τέλος η σημασία της ευχαρίστησης. Οι ιδέες του αποτελούν βάση και προαναγγέλλουν πολλούς μετέπειτα μουσικοπαιδαγωγούς.

3.2.2 Μέθοδος John Curwen (Αγγλία, 1816 - 1880)

Ο John Curwen έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για τα πολιτικά, εκπαιδευτικά, κοινωνικά και θρησκευτικά κινήματα της εποχής του. Από μικρός ήταν πολύ πιστός στο Θεό και μετά την αποφοίτησή του από το πανεπιστήμιο, έγινε ιεροκύρηκας στην εκκλησία Basingstoke. Αρχικά ασχολούνταν με τη διδασκαλία της αριθμητικής και της γραφής και μετά εστίασε στη διδασκαλία της μουσικής. Δεν ασκούσε το επάγγελμα του μουσικού αλλά προσπάθησε μέσα από τα κηρύγματά του να βρει έναν απλό τρόπο για να διδάξει το τραγούδι με νότες. Ανέπτυξε μία μέθοδο που ονομάζεται «look and say», η οποία έδινε βάση στους ήχους των λέξεων. Ο Curwen θεωρούσε πιο σημαντικό τον ήχο από τα σημεία και την ιδέα από το σύμβολο.¹⁵

Ο John Curwen έδωσε περισσότερη έμφαση στην βιωματική εμπειρία των παιδιών. Με ένα ευχάριστο περιβάλλον και μέσα από μία διαδικασία ανακάλυψης,

¹⁴ M. Simpson (2006), *Rousseau's Theory of Freedom*, Continuum Books, London, σ. 15

¹⁵ K. Simpson – General Editors (1976), ό.π., σ.30-32

μαθαίνοντας τον εαυτό τους, χωρίς να τους κατακλύζει από θεωρητικές γνώσεις, υποστήριξε ότι μπορούν να οδηγηθούν στη μουσική γνώση.¹⁶

Μία σημαντική καινοτομία του Curwen είναι ότι χρησιμοποιεί για πρώτη φορά το αρχικό γράμμα από τις συλλαβές των ονομάτων των νοτών για να τις συμβολίζει, και τις συνδυάζει με συγκεκριμένες κινήσεις των χεριών την κάθε μία, ώστε οι μαθητές να έχουν έναν οπτικό συμβολισμό τους. Στόχος του ήταν να περάσει από τον συμβολισμό του τονικού Σολ-Φα στην ανάγνωση του πενταγράμμου. Επινόησε ένα σημειογραφικό σύστημα στο οποίο οι νότες γράφονταν με το αρχικό γράμμα τους και ο ρυθμός υποδεικνυόταν από σύμβολα (κάθετες γραμμές, μεγάλες και μικρές, τελείες, κλπ). Το σύστημα αυτό χωρίζεται σε τρεις φάσεις: στην ανάγνωση μόνο των συμβόλων, στην ανάγνωση συνδυαστικά του πενταγράμμου και των συμβόλων, και τέλος στην ανάγνωση του πενταγράμμου. Αυτές οι φάσεις είναι αποτέλεσμα της γενικότερης θέσης του, που αφορά στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης και της Μουσικής Αγωγής, δηλαδή της θέσης του ότι στη διδασκαλία θα πρέπει να υπάρχουν επίπεδα μάθησης, λογικά και διαδοχικά διαρρυθμισμένα.¹⁷

3.2.3 Μέθοδος Yorke Trotter (Αγγλία, Αμερική 1854 – 1934)

Ο Yorke Trotter είναι ένας από τους πρωτοπόρους στη Μουσική Αγωγή. Γόνος ευκατάστατης μουσικής οικογένειας, κατάφερε να αποκτήσει μουσική ακαδημαϊκή μόρφωση, γεγονός που στην εποχή του δεν είχε την ανάλογη αξία, λόγω του ότι η μουσική αντιμετωπιζόταν θετικά σαν δραστηριότητα για τον ελεύθερο χρόνο. Καταξιώθηκε το 1892, όταν του έδωσαν τον τίτλο του επίτιμου διδάκτορα (D. Mus). Μέσα από τη βιωματική του εμπειρία, χαρακτήριζε την εκπαίδευση περιοριστική, γιατί δεν έδινε τη δυνατότητα για δημιουργία καθώς αναδεικνύονταν μόνο οι άριστοι εκτελεστές μουσικών οργάνων.¹⁸ Αυτό το γεγονός στάθηκε αφορμή για την έναρξη του πειραματισμού του στη διδασκαλία της μουσικής.

¹⁶ J. Curwen, (1975), *The teacher's manual of the tonic sol-fa method*, J. Curwen and Sons, London, Στο: Στο: Σέρρη, Λ. (1993), σελ. 145

¹⁷ W. Shaw (1976), *John Curwen, Some great music educators*, Novello & Co., Ltd, London, σ. 13

¹⁸ K. Simpson – General Editors (1976), ό.π., σ. 43-49

Μελέτησε ιδιαίτερα το θέμα της διδασκαλίας της μουσικής σε σχέση με την ανάπτυξη του παιδιού. Ο Trotter αναλύει τη φύση της νόησης και τη σχέση της νόησης με τη μουσική. Μέσα από τη μελέτη για τη νόηση του παιδιού, παραλληλίζει τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται ο φυσικός λόγος της μητρικής γλώσσας με τη Μουσική Αγωγή και καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι στα πρώτα στάδια της Μουσικής Αγωγής και ανεξάρτητα από την ηλικία του παιδιού πρέπει να διδαχθεί η γλώσσα της μουσικής.

Η θεωρία του στηρίζεται στον άνθρωπο και το ένστικτο της δημιουργικότητάς του, μια λανθάνουσα δύναμη, η οποία μπορεί να λειτουργήσει ως κύρια πηγή για μια ισχυρή ενέργεια της σκέψης. Η ανάπτυξη αυτού του δημιουργικού ενστίκτου κατά τον Trotter είναι απόλυτα εφικτή αφού το δημιουργικό ένστικτο υπάρχει σε όλα τα παιδιά.

3.2.4 Μέθοδος Emile Jacques – Dalcroze (Ελβετία, 1865 – 1950)

Ο Emile Jacques – Dalcroze ήταν μουσικοπαιδαγωγός και συνθέτης. Η θεωρητική προσέγγιση του Dalcroze χαρακτηρίζεται περισσότερο ως φιλοσοφία παρά ως μέθοδος. Κύριος σκοπός της θεωρίας του για τη Μουσική Αγωγή, δεν είναι μόνο η παραγωγή μουσικών εκτελεστών, αλλά και η δημιουργία μουσικά ανεπτυγμένων ανθρώπων. Πριν από οποιαδήποτε ενασχόληση με το τραγούδι ή κάποιο μουσικό όργανο, υποστήριζε ότι πρέπει να ενεργοποιηθούν οι μουσικές αισθήσεις. Δημιούργησε λοιπόν ένα σύστημα ρυθμικής αγωγής, το γνωστό και σήμερα «Eurythmics» (ευρυθμία: καλός ρυθμός). Όπως αναφέρεται στο βιβλίο των Choksy, Abramson, Gillespie, Woods και York «Διδάσκοντας τη μουσική τον 21^ο αιώνα», η «ευρυθμία» του Dalcroze, ήταν μία προσέγγιση της μουσικής εκπαίδευσης, η οποία βασιζόταν στο γεγονός ότι ο ρυθμός είναι από τα πρωτεύοντα στοιχεία της μουσικής. Θεωρούσε ότι η πηγή των μουσικών ρυθμών βρίσκεται στους φυσικούς ρυθμούς του ανθρωπίνου σώματος.¹⁹

¹⁹ L. Choksy, R.M. Abramson, A.E. Gillespie, D. Woods, F. York, (2001), *Teaching Music in the Twenty – First Century*, , Prentice Hall, New Jersey, σ.40

Η θεωρία του Dalcroze αποτελείται από ακόμα δύο σημαντικά στοιχεία, τον αυτοσχεδιασμό και το σολφέζ.²⁰ Ο αυτοσχεδιασμός ήταν το εργαλείο που χρησιμοποιούσε για να ενθαρρύνει τα παιδιά να ανακαλύψουν τη μουσική και να εκφραστούν μέσω αυτής, όπως εξέφραζαν μία ιδέα μέσω του λόγου. Το σολφέζ «είναι ένα κράμα ανάγνωσης εκ πρώτης όψεως φωνητικών κομματιών, καλλιέργειας ακοής, θεωρίας, εκτέλεσης και φωνητικού αυτοσχεδιασμού (όλα αυτά βέβαια και με τη χρησιμοποίηση της κίνησης)».²¹ Συνδυαστικά αυτά τα στοιχεία, σύμφωνα με τον Dalcroze, αποτελούν τη συνολική εκπαίδευση ενός ολοκληρωμένου μουσικού.

Ο Dalcroze εστίασε στην αξία της πράξης που ακολουθεί τη θεωρία, για αυτόν ακριβώς τον λόγο, όλες του οι θεωρίες εφαρμόστηκαν στην πράξη με τη βοήθεια μαθητών – εθελοντών. Συσχετίζοντας τη Μουσική Αγωγή με την Ψυχολογία, διαπίστωσε ότι η ανάπτυξη δεξιοτήτων όπως η αντίληψη, κατανόηση, απομνημόνευση κ.ά, βοήθησαν στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών γενικότερα.

Το 1905 ήρθε η πρώτη αναγνώριση του συστήματος Dalcroze στο μουσικό φεστιβάλ του Solothurn, γεγονός που τον ενθάρρυνε για να ξεκινήσει να εκπαιδεύει καθηγητές, κάνοντας διαλέξεις σε ευρωπαϊκές χώρες.

Η καινοτομία του Dalcroze «συνίσταται στην εισαγωγή της μουσικής ως ήχο και όχι ως νότες γραμμένες στο χαρτί, στην ύπαρξη της πράξης για την κατανόηση της θεωρίας (βιωματικές ασκήσεις) και στον αυτοσχεδιασμό κάθε δραστηριότητας»²² Οι κανόνες, κατά τον Dalcroze, δεν πρέπει να διδάσκονται στα παιδιά, μέχρι να έχουν την εμπειρία των στοιχείων που δημιούργησαν αυτούς τους κανόνες και σε κάθε περίπτωση το πρώτο πράγμα που πρέπει να διδαχθούν είναι να μάθουν τον εαυτό τους.²³

²⁰ V. H. Mead, (1996), *More than Mere Movement – Dalcroze Eurhythmics*, Music Educators Journal, σ.38

²¹ Ανδρούτσος Π., (2004), *Μέθοδοι Διδασκαλίας της Μουσικής: παρουσίαση και κριτική θεώρηση των μεθόδων Orff και Dalcroze*, Orpheus, Αθήνα, σ.56

²² Σταύρου Γ. (2008) ό. π. σ. 65

²³ K. Simpson – General Editors (1976), ό.π., σ. 53

3.2.5 The Appreciation Movement in Britain – Το Κίνημα Ακρόασης της Μουσικής

Το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα ήταν μία περίοδος που οι καθηγητές παρακινούνταν να ασχοληθούν με θέματα που δεν είχαν μελετηθεί ξανά στα σχολεία. Ήταν μία εποχή σημαντικών εξελίξεων στη διάδοση της μουσικής με μηχανικά και ηλεκτρονικά μέσα και αυτό επιβεβαιώνεται με την ένταξη της μουσικής ακρόασης στα σχολεία μέσω του ραδιοφώνου.

Το κίνημα αποτελείται από τους τρεις εκφραστές του: Stewart Macpherson (1865 - 1941), Ernest Read (1879 – 1965) και Percy Scholes (1877 – 1958). Το κίνημα στόχευε να ενισχύσει τη μουσική ακρόαση, χωρίς όμως να παραγκωνίσει το τραγούδι ή το παίξιμο. Ο Macpherson ήταν από τους πρώτους μοντέρνους συγγραφείς της μουσικής και χωρίζει τα έργα του σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία είναι η σύγκριση της λογοτεχνίας με τη μουσική, που μέσα από αυτή τη διαδικασία μελετά τις εκπαιδευτικές μεθόδους και των δύο, ενώ στη δεύτερη κατηγορία παραθέτει την εφαρμογή των ιδεών μέσα στην τάξη. Ο Read είχε ως αντικείμενό του την εξέλιξη της μουσικότητας και την παρουσίαση ακουστικού υλικού, που οδηγεί στην πράξη των μουσικών δεξιοτήτων που περιλαμβάνουν: την ικανότητα να τραγουδάς, το dictée και τον φωνητικό αυτοσχεδιασμό. Ο Scholes υποστήριζε ότι η εκτίμηση της μουσικής εκπαίδευσης προερχόταν από την πεποίθηση ότι το να περιορίζεις τους μαθητές σε μία μουσική δημιουργία, που θα μπορούσαν οι ίδιοι να εκτελέσουν είτε παίζοντας είτε τραγουδώντας, επηρεάζει αρνητικά τη φαντασία τους. Χρησιμοποίησε τρεις φόρμες μουσικής δραστηριότητας και είναι: η σύνθεση, η εκτέλεση και η ακρόαση. Κατά τον Scholes, η εκπαίδευση ιδανικά θα έπρεπε να δίνει σημασία και στις τρεις αυτές φόρμες, αλλά η ακρόαση παραγκωνιζόταν παρά το γεγονός ότι είναι η πιο εύκολη μουσική εμπειρία.

Η απόλυτη πίστη στην αξία της ακρόασης θέτει τον Scholes απέναντι στους άλλους δύο, των οποίων οι επιφανειακοί στόχοι παρουσιάζονται ίδιοι με τους δικούς του με τη διαφορά ότι ο Macpherson και ο Read έχουν σαν βασικό στόχο, την εκτέλεση κάθε είδους μουσικότητας. Παρά τις διαφορετικές απόψεις που είχαν οι τρεις εκφραστές του κινήματος, στόχος τους με την ένταξη της μουσικής ακρόασης στα σχολεία, ήταν να κεντρίσουν την εκτίμηση για τη μουσική αλλά και να δοθεί η

ευκαιρία, οι μαθητές να μην ακούν μόνο τον ήχο που παράγουν οι ίδιοι, αλλά να αποκτήσουν και άλλα ακούσματα.²⁴

Το BBC – British Broadcasting Company ήταν το μέσο – τότε το ραδιόφωνο ήταν στην ακμή του – που έδινε τη δυνατότητα στους μαθητές να παρακολουθήσουν το μάθημα της μουσικής ακρόασης που κατάφερε να εντάξει το *Appreciation Movement in Britain*. Από το 1922 το BBC, εξέπεμπε μουσικά έργα, ενώ το 1930 ίδρυσε τη δική του Συμφωνική Ορχήστρα. Ο Scholes ήταν ο ραδιοφωνικός και μουσικός παραγωγός

3.2.6 Μέθοδος Justine Ward (Αμερική , 1879 – 1979)

Η Justine Ward ήταν μουσικοπαιδαγωγός. Ανέπτυξε ένα σύστημα για τη διδασκαλία της μουσικής σε παιδιά, που είναι γνωστό ως μέθοδος Ward. Βάσισε τη μεθοδό της στην ιδέα ότι κάθε παιδί, του οποίου η μουσική εκπαίδευση άρχιζε στην ηλικία των έξι χρόνων και συνεχιζόταν με ένα συστηματικό τρόπο κατά τα πρώτα χρόνια της σχολικής του ζωής, μπορεί να αναπτύξει τις μουσικές δεξιότητες: τραγούδι , ενόργανη εκτέλεση, μουσική ανάγνωση και γραφή. Υποστήριζε ότι ένα παιδί μπορεί να εκφραστεί με τη μουσική, το ίδιο εύκολα, όπως και με τη μητρική του γλώσσα. Η διαδικασία του να ευνοήσεις την εσωτερική μουσική ικανότητα κάθε παιδιού, κατά την Ward, είναι πολύ λεπτό θέμα, το οποίο ταιριάζει περισσότερο σε έναν παιδαγωγό που δεν έχει μουσικές γνώσεις.²⁵

Με τη μέθοδο της Ward, λειτούργησε, ίσως για πρώτη φορά, ένα σύστημα Μουσικής Αγωγής μέσω του οποίου δίνεται περισσότερη έμφαση για τις ανάγκες που έχει κάθε παιδί. Θεωρούσε ότι η Μουσική Αγωγή είναι αποτέλεσμα των δημιουργικών εργασιών και του αυτοσχεδιασμού που πραγματώνονται μέσα από μια ευχάριστη διαδικασία.

²⁴ K. Simpson – General Editors (1976), ό.π., σ. 60-68

²⁵ K. Simpson – General Editors (1976), ό.π., σ. 71

3.2.7 Μέθοδος Zoltan Kodaly (Ουγγαρία, 1882 – 1967)

Ο Zoltan Kodaly συνθέτης, μουσικολόγος και μουσικοπαιδαγωγός, ξεκίνησε τη συστηματική του παιδαγωγική εργασία, κατά το τέλος της δεκαετίας του 1940. Ήταν απόγονος μουσικής οικογένειας, με φίλους αγρότες, που κατάφερε να αφομοιώσει χαρακτηριστικά της μουσικής παράδοσης της χώρας του. Ο συνδυασμός, αυτών των δύο χαρακτηριστικών, έδωσαν το σκοπό πίσω από τη μουσική προσωπική του φιλοσοφία ως συνθέτη και ως δάσκαλο.²⁶ Η ικανότητα να διαβάζει, να γράφει και να σκέφτεται κανείς με την μουσική, κατά τον Kodaly, είναι η «πραγματική» μουσικότητα και είναι δικαίωμα κάθε ανθρώπου. Το όνειρό του ήταν να δημιουργήσει ένα μουσικοπαιδαγωγικό σύστημα στην Ουγγαρία, το οποίο θα ξεκινούσε από το νηπιαγωγείο. Υποστήριζε ότι η πολύ μικρή ηλικία, είναι η κατάλληλη για την απόκτηση δεξιοτήτων και την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης για τις τέχνες. Θεωρούσε τη Μουσική Αγωγή, ως δικαίωμα που έχει κάθε παιδί και για αυτόν το λόγο έπρεπε να διδάσκεται με την ανάλογη βαρύτητα. Από την αρχή της ζωής του ένα παιδί, μαθαίνει την μητρική του γλώσσα. Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο κατά τον Kodaly, ένα παιδί πρέπει να μαθαίνει και τη μουσική γλώσσα μέσα από τα παραδοσιακά τραγούδια του τόπου του, τραγουδώντας αυτά τα κομμάτια με τη φωνή, που χαρακτήριζε ως φυσικό όργανο. Η φωνή για τον Kodaly, ήταν ένα πολύ δυνατό στοιχείο για τη φιλοσοφία του αλλά και κάτι αυτονόητο αφού μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, η Ουγγαρία ήταν σε μία κατάσταση οικονομικής αστάθειας. Αφού δε θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει μουσικά όργανα, λόγω αυτής της κατάστασης, στράφηκε στο μουσικό όργανο που έχει ο κάθε άνθρωπος, τη φωνή του. Η αξία που δίνει στην εκπαίδευση της φωνής, φαίνεται και από την άποψή του πως αν μέσα από την ανάγνωση της μουσικής ένα παιδί έχει φτάσει σ' ένα επίπεδο να τραγουδάει ένα μικρό αριστούργημα μαζί με ένα άλλο, τότε έχει κατακτήσει εκατό φορές τη μουσική απ' ό,τι αν έπαιζε πιάνο από το πρωί μέχρι το βράδυ.²⁷ Με αυτή την ιδέα δημιούργησε το μουσικοπαιδαγωγικό σύστημα στο οποίο ο φθόγγος Ντο είναι κινητός. Σκοπός του Kodaly ήταν να αναπτύξει την ακοή μέσα από το τραγούδι χωρίς την ενόργανη συνοδεία. Δεν χρησιμοποίησε τυχαία την πεντατονική κλίμακα,

²⁶ K. Simpson – General Editors (1976), ό.π., σ. 78

²⁷ K. Simpson – General Editors (1976), ό.π., σ. 83

με τις νότες Ντο, Ρε, Μι, Σολ, Λα, Ντο, αφού είναι γνωστή η χρήση της στην παραδοσιακή Ουγγρική μουσική.

Έργο του Kodaly, φαίνεται να ήταν η συσχέτιση και ο συνδυασμός, στοιχείων που πήγαζαν από συστήματα άλλων μουσικοπαιδαγωγών.²⁸ Η μέθοδος Kodaly, στοχεύει στην μουσική ανάπτυξη του παιδιού, την παροχή μουσικής γνώσης για μουσική ανάγνωση και γραφή, την ενίσχυση δημιουργικότητας και τη γνωριμία με τη μουσική της πατρίδας του καθενός, αλλά και με τη μουσική τέχνη άλλων χωρών.

3.2.8 Μέθοδος Carl Orff (Γερμανία , 1895 – 1982)

Ο Carl Orff είναι γνωστός ως συνθέτης και μουσικοπαιδαγωγός. Το παιδαγωγικό του έργο, βασίστηκε στην πεποίθηση ότι δεν υπάρχει παιδί με έλλειψη μουσικότητας, και αν υπάρχει είναι εξαιρετικά σπάνιο. Υποστηρίζει λοιπόν ότι κάθε παιδί είναι δυνατόν να αποκτήσει μουσικότητα μέσα από την κατάλληλη αγωγή. Επηρεασμένος από τον Dalcroze, η κίνηση στη θεωρία του έγινε ένα από τα βασικότερα θεμέλια. Για τον Orff όμως, η ελεύθερη, δημιουργική και χωρίς περιορισμούς κίνηση, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον λόγο. Η εκμάθηση της μουσικής μπορεί να επιτευχθεί μέσα από μία ρυθμισμένη κίνηση του σώματος και από το ρυθμό που δημιουργείται από τις λέξεις. Από τα κυριότερα στοιχεία αυτής της μεθόδου είναι ο αυτοσχεδιασμός και η δημιουργικότητα των παιδιών.²⁹ Αναπόσπαστο μέρος της θεωρίας του είναι και η χρήση συγκεκριμένων μουσικών οργάνων, που μερικά έχουν ως πρότυπα τα παραδοσιακά όργανα διαφόρων λαών.

Το παιδαγωγικό του έργο, Orff – Schulwerk (Εργασία σχολείου Orff), έχει υιοθετηθεί σαν ιδέα και βρίσκει εφαρμογή σαν μουσικοπαιδαγωγικό σύστημα σε πολλές χώρες. Πολύ σημαντικό για την προσαρμογή αυτού του παιδαγωγικού έργου σε άλλες χώρες και πολιτισμούς είναι ότι «τα πέντε κύρια τεύχη του Orff – Schulwerk δεν παρουσιάζονται σαν μία «τελειωμένη υπόθεση».³⁰ Είναι ανοιχτά σε νέες ερμηνείες και νέες ιδέες αλλά και νέο υλικό.

²⁸ L. Choksy, R.M. Abramson, A.E. Gillespie, D. Woods, F. York, (2001), ό.π., σ. 81

²⁹ Παπαζαρχής Θ., (1991), *Η μουσική στην εκπαιδευτική διαδικασία – Θέματα παιδαγωγικής της μουσικής, διδακτικής και μάθησης*, Τέριος, Κατερίνη, σ. 142

³⁰ C. Orff, (1978), *The Schulwerk*, Shott Music Go, New York, σ 251

Η διαδικασία της μεθόδου Orff περιλαμβάνει το στάδιο της εξερεύνησης του χώρου με τη βοήθεια της κίνησης, την εξερεύνηση του ήχου με την χρήση μουσικών οργάνων και της φωνής, καθώς και την εξερεύνηση της φόρμας μέσα από τη διαδικασία του αυτοσχεδιασμού. Μέσα από αυτά τα τρία στάδια, επιτυγχάνεται το πέρασμα από την μιμητική διαδικασία στη δημιουργικότητα, και από το απλό μεμονωμένο ατομικό μέρος στο πιο σύνθετο, ολοκληρωμένο και ομαδικό.³¹

³¹ L. Choksy, R.M. Abramson, A.E. Gillespie, D. Woods, F. York, (2001), ο.π. σ. 114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4.1 Συνοπτική ιστορική αναδρομή της Μουσικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα

Η ένταξη της μουσικής στα σχολεία παγκοσμίως, άρχισε σταδιακά να αναπτύσσεται από τον 19^ο και τον 20^ο αιώνα. Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, υπήρχε μία προσπάθεια στήριξης της μουσικής, ενώ μέχρι τα μέσα, η μουσική καταλάμβανε όλο και μεγαλύτερη βαρύτητα στο σχολικό πρόγραμμα.³²

Η Ελλάδα δεν ακολουθούσε την παγκόσμια ροή των εξελίξεων αφού «η ιστορική έρευνα σημείωσε ότι βασικός παράγοντας διαμόρφωσης των εκπαιδευτικών οραμάτων και πρακτικών από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους στάθηκε η επιρροή που άσκησαν χώρες της Δύσης.»³³ Οι αλλαγές λοιπόν που έγιναν στη δομή και στο περιεχόμενο της εκπαίδευσης ήταν απόρροια των κοινωνικοοικονομικών εξελίξεων.³⁴

Από την αρχή της δημιουργίας του ελληνικού κράτους θεωρήθηκε απαραίτητη η ύπαρξη της μουσικής στην εκπαίδευση. Το 1829 διευρύνθηκε ο αριθμός των διδασκτέων μαθημάτων και προστέθηκε και η μουσική.³⁵ Το 1830 με τον «Οδηγό Αλληλοδιδασκτικής Μεθόδου», αναφέρθηκε ο όρος «άσμα ή ψαλτική», που όπως υποστηρίζει ο Ι. Κόκκωνας ήταν προβληματικός, διότι η βυζαντινή μουσική δεν ήταν μορφοποιημένη όπως η δυτική για να μπορεί να διδαχτεί και να κατανοηθεί εύκολα από τους μαθητές.³⁶ Η πρώτη ένδειξη της επιρροής της Ελλάδας από τις Δυτικές χώρες και κυρίως από την Γαλλία, φάνηκε το 1834, από το πρώτο Νομικό Διάταγμα «Περί Δημοτικών Σχολείων», το οποίο όριζε τα μαθήματα που θα διδάσκονταν, μαζί με αυτά και η «φωνητική μουσική». Το 1894, για πρώτη φορά ορίζεται διδακτέα ύλη και προσδιορίζονται οι ώρες του μαθήματος στο σχολικό πρόγραμμα, ενώ το μάθημα έχει μετονομαστεί σε «Ωδική». Όπως και στα

³² Σταύρου Γ. (2008) ό. π. σ. 45

³³ Σταύρου Γ. (2008) ό. π. σ. 45

³⁴ Μπουζάκης Σ., (1986), *Σύγχρονη Ελληνική Εκπαίδευση*, Gutenberg, Αθήνα, σ.147

³⁵ Σίμος Ι. (2004). *Η μουσική εκπαίδευση στην νεώτερη και σύγχρονη Ελλάδα*, Orpheus, Μ. Νικολαΐδης και Σία, Αθήνα, σ. 66-67

³⁶ Κόκκωνας Ι., (1997). *Οι μαθητές του κεντρικού σχολείου (1830-1834)*. Αθήνα: Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Ε.Ι.Ε, σ. 134

προηγούμενα Προγράμματα έτσι και σε αυτό, δεν αναφέρονται ούτε σκοποί ούτε οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος.

Τον 19^ο αιώνα είναι εμφανής η επιρροή της Ευρώπης στην ελληνική μουσική, στα βιβλία αλλά και στα προγράμματα. Για μισό αιώνα δεν υπήρξε ελληνική δημιουργία σχολικών τραγουδιών. Ορισμένοι ψαλμοί και εκκλησιαστικοί ύμνοι αξιοποιήθηκαν για τη διεξαγωγή των μαθημάτων, αλλά περισσότερο χρησιμοποιήθηκαν δημοτικές μελωδίες άλλων χωρών με ελληνικό στίχο. Οι μελωδίες που χρησιμοποιήθηκαν ήταν κυρίως της Γερμανίας, λόγω της καταγωγής του Βασιλιά, αφού πολλά τραγούδια αναφέρονταν σε αυτόν ή τη Βασίλισσα ή το «ζεύγος» ενώ παρά τη σταδιακή μείωσή τους, ήταν σε ισχύ μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα.

Το περιεχόμενο του μαθήματος δεν ήταν τυχαία επιλεγμένο, καθώς από τα πρώτα χρόνια της ύπαρξης της Ελλάδας ως κράτος, το μείζων ζήτημα της εκπαίδευσης ήταν η δημιουργία ανθρώπων με ηθικό χαρακτήρα, θρησκευτικές αξίες και ενάρετη συμπεριφορά ως πολίτες του κράτους. Στη συνέχεια, άρχισε να συμπεριλαμβάνεται στη διδασκαλία και ένα είδος «εθνικής μουσικής», στα πλαίσια της προσπάθειας δημιουργίας ενιαίας εθνικής συνείδησης στους πολίτες του νεοσύστατου κράτους, με περιεχόμενο εθνικά και πατριωτικά τραγούδια.³⁷ Όπως ανέφερε χαρακτηριστικά ο Αρ. Σπαθάκης (1882) «η υπόθεσις των ασμάτων πρέπει να ήναι ή ηθική ή εθνική ή θρησκευτική, ήτοι τοιαύτη, ήτις να διεγείρη την αγάπη των παιδων προς την αρετήν, την πατρίδαν και τον Θεόν».

Το 1913 με τα καινούρια Αναλυτικά Προγράμματα, αναφέρθηκε για πρώτη φορά ο σκοπός της Μουσικής, που ήταν η ανάπτυξη της μουσικότητας των παιδιών μέσα από τραγούδια θρησκευτικού και πατριωτικού περιεχομένου. Μετά από έναν χρόνο, το μάθημα της μουσικής εντάσσεται και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ως υποχρεωτικό για τις τέσσερις πρώτες τάξεις του γυμνασίου και ως προαιρετικό για τις δύο τελευταίες.³⁸ Ως περιεχόμενο του μαθήματος δεν εντοπίζονται στον ίδιο βαθμό, τραγούδια με θρησκευτικό περιεχόμενο, ενώ παράλληλα προστίθενται δημοτικά τραγούδια, που αναφέρονται στους αγώνες του ελληνικού έθνους για απελευθέρωση με στόχο να ενισχύσουν το εθνικό φρόνημα. Στη μέση εκπαίδευση επίσης το

³⁷ Σπαθάκης Α. Κ., (1875), *Εγχειρίδιον Παιδαγωγικής*, Εστία, Αθήνα, σ. 374

³⁸ Ανδρούτσος Π., (2002), *Δημιουργία και πειραματική εφαρμογή ενός μοντέλου διδασκαλίας της ιστορίας της μουσικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Διδακτορική Διατριβή*, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, σ. 62

περιεχόμενο του μαθήματος για πολλές δεκαετίες είχε εστιάσει κυρίως στην θεωρία της ευρωπαϊκής μουσικής.

Την δεκαετία του 1920, εισέρχονται για πρώτη φορά στην Ελλάδα διδακτικά μοντέλα μουσικής από τις ευρωπαϊκές χώρες, όπου οι νέες παιδαγωγικές αντιλήψεις είχαν αναπτυχθεί ήδη τα προηγούμενα χρόνια. Έτσι, το σύστημα του Dalcroze έγινε γνωστό και εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το έτος 1926 από την Μαργαρίτα Jordan. Η Κούλα Πράτσικα, μαθήτρια της ρυθμικής σχολής Hellerau του Dalcroze, εισήγαγε το έτος 1930 το πιο εξελιγμένο ως προς την κίνηση σύστημα. Το σύστημα Orff ήρθε στη χώρα μας το έτος 1962 με κύριο εκφραστή του την Πολυξένη Ματέυ, η οποία ήταν μάλιστα αυτή που το μετέφρασε στην ελληνική γλώσσα και το προσαρμοσε στα ελληνικά δεδομένα. Και οι δύο μέθοδοι όμως δεν εφαρμόστηκαν από το επίσημο κρατικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Άλλωστε οι δεκαετίες που ακολούθησαν ήταν έντονες για την ιστορική πορεία της χώρας, με έντονη πολιτική αστάθεια, με αποτέλεσμα οι ώριμες προσπάθειες οργάνωσης της ελληνικής εκπαίδευσης να φανούν αρκετά χρόνια αργότερα.

Τη δεκαετία του 1960 σε συνδυασμό με τη μουσική, ως μέρος στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, με έμφαση κυρίως στο τραγούδι και την φωνητική, γίνονταν παράλληλα, κάποιες άλλες προσπάθειες για να ενταχθούν η ακρόαση μουσικών έργων και οι παραδοσιακοί χοροί.³⁹ Προσπάθειες που εκείνη την περίοδο ακυρώθηκαν, λόγω της δικτατορίας που είχε επιβληθεί στην χώρα το 1967. Το 1969 στο Πρόγραμμα της εκπαίδευσης,⁴⁰ αναφέρεται ως σκοπός του μαθήματος, η εξευγένιση της ψυχής και η προαγωγή κοινωνικού, θρησκευτικού και εθνικού φρονήματος, με φανερή την επίδραση των πολιτικών και ιστορικών συνθηκών.

Το 1977 για πρώτη φορά παρουσιάζονται ως σκοποί του μαθήματος της Μουσικής Αγωγής: η ανάπτυξη της έμφυτης ροπής του παιδιού για μελωδία και ρυθμό, η ψυχαγωγία, η καλλιέργεια του καλλιτεχνικού συναισθήματος και του μουσικού αισθητηρίου, ο εξευγενισμός του ψυχικού κόσμου, η εξοικείωση με την παραδοσιακή, σύγχρονη ελληνική μουσική, αλλά και την κλασική μουσική. Επίσης, προτείνεται η διδασκαλία απλών μουσικών οργάνων καθώς και η δημιουργία χορωδίας και ορχήστρας.⁴¹ Στους σκοπούς της διδασκαλίας της μουσικής συμπεριλαμβάνονταν και η απόκτηση στοιχειωδών ιστορικών και θεωρητικών

³⁹ Σίμος Ι., (2004), ό.π., σ. 93-102

⁴⁰ ΦΕΚ Α 218/1969, σ. 1561

⁴¹ ΦΕΚ Α 347/1977, σ. 3208-3211

γνώσεων, οι οποίες θα βασίζονται στην πράξη, με την ακουστική εμπειρία. Δεν γίνεται όμως καμία αναφορά σε συγκεκριμένους στόχους τους οποίους θα είχε η διδασκαλία της μουσικής στο σχολείο.

Στα παραπάνω προγράμματα η ενεργητική συμμετοχή του παιδιού στην εκπαιδευτική διαδικασία σχεδόν απουσιάζει (πέραν ίσως του τραγουδιού) και η δημιουργική ενασχόλησή του με τη μουσική είναι κάτι που δεν προβλέπεται από κανένα πρόγραμμα.⁴²

Στο Πρόγραμμα του 1982, η μουσική συμπεριλαμβάνεται στο μάθημα της Αισθητικής Αγωγής μαζί με τα εικαστικά και την θεατρική αγωγή. Ανάμεσα στους στόχους του μαθήματος αναφέρονται η ακρόαση, η ρυθμική άσκηση και κίνηση, η εκτέλεση και οι δημιουργικές εργασίες.⁴³ Οι ίδιοι στόχοι ισχύουν και για το Πρόγραμμα του 1990,⁴⁴ όπου προτείνεται επιπλέον η ενίσχυση δημιουργικών δραστηριοτήτων μέσω μουσικών παιχνιδιών και κυρίως του αυτοσχεδιασμού.

Σε όλα τα προγράμματα των τελευταίων είκοσι χρόνων του 20^{ου} αιώνα φαίνεται ότι αναγνωρίζεται η συμβολή της μουσικής στην ολόπλευρη ανάπτυξη του ατόμου και η σημασία της ύπαρξης της μουσικής στο πρόγραμμα διδασκαλίας, χωρίς όμως να συνδέεται εμφανώς με όλους τους τομείς της μάθησης. Αυτό μπορεί να διαπιστωθεί από το περιεχόμενο του μαθήματος, με την απουσία της ενεργής συμμετοχής των παιδιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και την απουσία συγκεκριμένων στόχων ή παιδαγωγικών μεθόδων διδασκαλίας της μουσικής.

4.2 Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΕΠΠΣ)

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα, το 1999, καταρτίστηκε ένα Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΕΠΠΣ), με στόχο την ενιαία αντιμετώπιση των διδακτικών αντικειμένων από παιδαγωγικής πλευράς για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης με αποτέλεσμα το Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής Αγωγής.⁴⁵ Είναι η πρώτη φορά που εμφανίζεται ρητά ο γενικός σκοπός της Μουσικής Αγωγής σε συνδυασμό

⁴² Κοκκίδου Μ., (2002), *Το μάθημα της Μουσικής στο ελληνικό δημοτικό σχολείο (1969-2002) και εμπειρική καταγραφή της σημερινής πραγματικότητας. Μεταπτυχιακή εργασία*, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Φλώρινας, σ. 62

⁴³ ΦΕΚ Α 107/1982, σ. 952-954

⁴⁴ ΦΕΚ Α 53/1990, σ. 549-553

⁴⁵ ΦΕΚ Β 1645/1999, σ. 21684-21691

με επιμέρους στόχους και επιδιώξεις, που σχετίζονται με όλους τους τομείς μάθησης και ανάπτυξης του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα ηλικιακά επίπεδα της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.⁴⁶ Η εμφάνιση αυτού του προγράμματος γίνεται στο ευρύτερο πλαίσιο του Προγράμματος της Αισθητικής Αγωγής. Η Αισθητική Αγωγή περιλαμβάνει συνδυαστικά με τη Μουσική Αγωγή την Εικαστική και Θεατρική Αγωγή, όπου αναλύονται και αυτά στο ίδιο ΦΕΚ.

Το ΕΠΠΣ δεν εφαρμόστηκε ποτέ, αποτέλεσε όμως βάση για την προεργασία, για την δημιουργία και την έκδοση του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών και του ανάλογου Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών, η κατάρτιση των οποίων στηρίχτηκε στη διεθνή πραγματικότητα και κυρίως στο ισχύον πρόγραμμα σπουδών της Μουσικής της Βρετανίας.⁴⁷

4.3 Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ)

Το Υπουργείο Παιδείας, για όλα τα γνωστικά πεδία και μαθήματα συμπεριέλαβε στις εκδόσεις του, το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ), και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) που αφορούν στη Μουσική. Στο ΑΠΣ συμπεριλαμβάνονται οι ειδικοί σκοποί και στόχοι της Μουσικής Αγωγής για κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης, ενδεικτικές δραστηριότητες και διαθεματικά σχέδια εργασίας. Επιπρόσθετα, γίνεται αναφορά στους βασικούς άξονες της διδακτικής μεθοδολογίας της μουσικής, στους τρόπους αξιολόγησης της μουσικής αγωγής και στο εκπαιδευτικό υλικό που θα πρέπει να έχει στη διάθεσή του ο εκπαιδευτικός.

Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη διαπολιτισμική εκπαίδευση μέσα από το μάθημα της μουσικής, καθώς επιδιώκεται μέσω της γνωριμίας τους με αυτή, να ακούσουν και να εκτιμήσουν όλα τα είδη της, έργα άλλων λαών και πολιτισμών. Ακόμα ένα χαρακτηριστικό είναι η ελευθερία που παρουσιάζει στην εφαρμογή του, αφήνοντας τον εκπαιδευτικό να σχεδιάσει και να υλοποιήσει το πρόγραμμα ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες της σχολικής μονάδας και τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες

⁴⁶ Κοκκίδου Μ., (2002), ό.π., σ. 67

⁴⁷ Παπαζαρήs Α., (2004), *Η μουσική στην εκπαιδευτική διαδικασία. Θέματα παιδαγωγικής της μουσικής, διδακτικής και μάθησης*. Παπαζήσης, Αθήνα, σ. 114

των μαθητών του. Άλλωστε, όπως διαφαίνεται μέσα στο ΑΠΣ, είναι ένα πρόγραμμα λιγότερο περιγραφικό από αυτά των άλλων γνωστικών αντικειμένων. Με αυτόν τον τρόπο, προσφέρεται η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να αναπτύξουν τους δικούς τους σχεδιασμούς μαθημάτων, σε αντιστοιχία με τα μέσα που διαθέτει το κάθε σχολείο και τις συνθήκες της περιοχής όπου εδρεύει,⁴⁸ τους οποίους μπορούν να χρησιμοποιήσουν ευέλικτα.

4.4 Σκοποί και στόχοι του ΔΕΠΠΣ Μουσικής

Σκοπός της μουσικής αγωγής όπως αναφέρεται στο ΔΕΠΠΣ είναι: πρωταρχικά η ανάπτυξη και καλλιέργεια της ικανότητας για αισθητική απόλαυση κατά την ακρόαση, η εκτέλεση και δημιουργία μουσικής ως μιας από τις εκδηλώσεις καλλιτεχνικής έκφρασης και δημιουργικότητας του ανθρώπου. Μέσω αυτού του σκοπού και παράλληλα προς αυτόν, η Μουσική Αγωγή αποβλέπει στη γενικότερη καλλιέργεια της δημιουργικότητας και της προσωπικότητας των μαθητών, μέσα από την ενεργητική ακρόαση, τις δραστηριότητες μουσικής δημιουργίας και εκτέλεσης.⁴⁹

Στο ΔΕΠΠΣ περιγράφονται οι άξονες του γνωστικού περιεχομένου της μουσικής, οι γενικοί στόχοι της Μουσικής Αγωγής που περιλαμβάνουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τις στάσεις και τις αξίες που θα πρέπει να καλλιεργήσει το παιδί μέσω της μουσικής διδασκαλίας, καθώς και ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης.

4.5 Γενικοί Στόχοι του ΑΠΣ Μουσικής

Κύριος στόχος του ΑΠΣ είναι η εξοικείωση με τα βασικά χαρακτηριστικά του ήχου, η αντίληψη και η κατανόησή τους από τα παιδιά. Έμφαση, επίσης, δίνεται στην επιδίωξη να αναπτύξουν τα παιδιά την ικανότητά τους να ακούν μουσική, να αυτοσχεδιάζουν και να δημιουργούν τα δικά τους έργα. Στόχος ακόμα είναι να αποκτήσουν με βιωματικό τρόπο ένα απόθεμα αντιπροσωπευτικών μουσικών

⁴⁸ ΦΕΚ Β 304/2003, σ. 4081-4083

⁴⁹ Ο.π., σ. 4070

εικόνων μέσα από διάφορες δραστηριότητες, όπως είναι τα τραγούδια, η ακρόαση πολλών και διαφορετικών ειδών μουσικής, η χρήση μουσικών οργάνων (αυτοσχέδιων ή όχι), τα μουσικά παιχνίδια κ.ά.

4.6 Διδακτική Μεθοδολογία του ΑΠΣ

Όσον αφορά στο ΑΠΣ, η μουσική διδασκαλία χωρίζεται σε τρία επίπεδα ανάλογα με την ηλικία και την σχολική τάξη, τα οποία περιλαμβάνουν: α) το Νηπιαγωγείο και τις τάξεις Α' και Β' Δημοτικού, β) τις τάξεις Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' Δημοτικού, και γ) το Γυμνάσιο. Οι γενικοί στόχοι καθώς και οι θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης που αφορούν σε κάθε επίπεδο είναι οργανωμένοι σε τρεις άξονες γνωστικού περιεχομένου. Αυτοί οι άξονες είναι κοινοί για κάθε επίπεδο, εξειδικεύονται όμως για καθένα από αυτά και οι στόχοι που επιδιώκονται, καθώς και η καλλιέργεια αντίστοιχων δεξιοτήτων, έχουν αυξανόμενη δυσκολία. Η διδασκαλία πρέπει να εξασφαλίζει τέτοιους όρους ώστε η ακρόαση και η εφαρμογή γνώσης και κατανόησης να αναπτύσσονται μέσω των αλληλένδετων δεξιοτήτων της εκτέλεσης, των δραστηριοτήτων μουσικής δημιουργίας και της αξιολόγησης.

Επιπλέον, δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην ειδική φύση του μαθήματος της μουσικής. Διευκρινίζεται ότι το ΑΠΣ της μουσικής δεν αναφέρεται στο πλαίσιο της διδασκαλίας ενός μαθήματος ορισμένης ύλης ή ενός γνωστικού αντικειμένου, όσο στη βάση μιας σειράς δραστηριοτήτων που έχουν ως στόχο μια γενικότερη αφύπνιση σχετικά με τη μουσική. Η πορεία που ακολουθεί είναι προοδευτικά αυξανόμενης δυσκολίας, περνώντας από το ένα επίπεδο στο άλλο, τονίζοντας όμως τη βιωματική προσέγγιση των αξόνων που αναφέρθηκαν παραπάνω, ενώ η θεωρητική επεξεργασία συνιστάται μόνο για τις μεγαλύτερες τάξεις.

4.7 Εφαρμογή του ΔΕΠΠΣ και του ΑΠΣ – Προβληματισμοί

Το ΔΕΠΠΣ και το ΑΠΣ δεν φαίνεται να ανταποκρίνονται έμπρακτα στις προσδοκίες που δημιούργησαν στην εκπαίδευση. Σχετικές έρευνες που έχουν διεξαχθεί καταδεικνύουν ότι μάλλον η εφαρμογή των παραπάνω προγραμμάτων δεν είναι η καλύτερη δυνατή.

Η πρώτη δυσκολία που έχει διατυπωθεί από εκπαιδευτικούς αφορά στο ίδιο το κείμενο των ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ, καθώς θεωρείται ότι η διατύπωση των σκοπών και των στόχων είναι αρκετά ασαφής και σύνθετη, ώστε τελικά αντί να διευκολύνουν τον εκπαιδευτικό, να του προκαλούν σύγχυση και να μην αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο για την διδασκαλία.⁵⁰

Επιπλέον, δεν είναι λίγοι οι εκπαιδευτικοί, είτε δάσκαλοι γενικών μαθημάτων είτε εκπαιδευτικοί μουσικής, οι οποίοι έχουν αναφέρει ότι το ίδιο το κράτος δυσχεραίνει το έργο τους, καθώς δεν προάγεται η διδασκαλία της μουσικής στον επιθυμητό βαθμό. Αυτό αφορά περισσότερο στο αναλυτικό πρόγραμμα, στις αίθουσες διδασκαλίας και τα εποπτικά μέσα, στον αριθμό των ωρών που προβλέπονται από το πρόγραμμα για τη μουσική, από τις επιμορφώσεις και τα σεμινάρια που έχουν διοργανωθεί, κλπ.⁵¹

Ιδιαίτερα όσον αφορά στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η δυσχερής κατάσταση της πραγματικότητας είναι ακόμα πιο σαφής. Σε επιμορφωτικό σεμινάριο που διεξήχθη για τη γνωριμία των εκπαιδευτικών με τα νέα σχολικά εγχειρίδια της μουσικής και είχε τη μορφή ολιγόωρης εισαγωγικής επιμόρφωσης, το ποσοστό των εκπαιδευτικών που το παρακολούθησαν ήταν απογοητευτικά μικρό, περίπου στο ¼ του συνόλου των εκπαιδευτικών- εξαιρουμένων των νεοδιορισθέντων, των οποίων η συμμετοχή αποδείχθηκε μεγάλη.⁵² Μεγάλο μερίδιο ευθύνης για αυτό το γεγονός έχει και το κράτος, αφού δεν κατέστησε υποχρεωτική την παρουσία των εκπαιδευτικών, αλλά επιπλέον υποβάθμισε την ίδια τη διαδικασία, καθώς, όπως είναι φυσικό, δεν είναι δυνατόν μια επιμόρφωση για το καινούριο διδακτικό εγχειρίδιο να διαρκεί μόλις λίγες ώρες.

Ένα άλλο ζήτημα που προκύπτει στην πρακτική εφαρμογή των ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ αφορά στην υποδομή των σχολείων. Για παράδειγμα, στο ΑΠΣ αναφέρεται ειδικά για το Γυμνάσιο, λόγω του ότι η μουσική διδάσκεται κατά κύριο λόγο ως ένα πρακτικό μάθημα, θα πρέπει το σχολείο να διαθέτει ένα εργαστήριο μουσικής ή μια

⁵⁰ Λ. Γιώτη, (2005), *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Ενέλικτη Ζώνη (Ε.Ζ.): Μια απόπειρα διαλόγου*, Επιστημονικό Βήμα του Δασκάλου, Ινστιτούτο Παιδαγωγικών Ερευνών Μελετών Διδακταλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας, Αθήνα, σ. 15-38

⁵¹ Γ. Σταύρου, (2006), *Απόψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις επιπτώσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής στη διδασκαλία του μαθήματος της Μουσικής στο δημοτικό σχολείο*, Μουσικοπαιδαγωγικά, Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.), Θεσσαλονίκη, σ. 35-50

⁵² Μ. Κοκκίδου, (2003), *Προσέγγιση του θεσμού της ανάθεσης του μαθήματος της μουσικής σε δασκάλους μουσικής στην Α/βάθμια Εκπαίδευση*, Μουσική Εκπαίδευση, Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.), Θεσσαλονίκη, σ. 32-51

ειδική τάξη μουσικής. Έτσι τα παιδιά θα μπορούν να δημιουργούν και να εξερευνούν ποικίλα είδη μουσικής και να επεκτείνουν τις ικανότητες που απέκτησαν από το Δημοτικό, δημιουργώντας ακόμα και φωνητικά ή ορχηστρικά σύνολα.⁵³ Αυτή η σύσταση έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τα αποτελέσματα ερευνών, που δείχνουν ότι στα περισσότερα δημόσια σχολεία δεν προβλέπεται ειδική αίθουσα Μουσικής και το μάθημα πραγματοποιείται μέσα στη σχολική τάξη.⁵⁴ Έτσι, συχνά οι εκπαιδευτικοί αναγκάζονται να μετακινούν το όποιο υλικό χρειάζονται στην εκάστοτε τάξη που έχουν μάθημα και επιπλέον πρέπει να προβαίνουν σε αλλαγή του χώρου κάθε φορά που διδάσκουν το μάθημα της μουσικής, με αποτέλεσμα να χάνεται συχνά πολύτιμος χρόνος από την (περιορισμένη έτσι κι αλλιώς) διδασκαλία.

Μια ακόμα δυσκολία στη διδασκαλία της μουσικής προκύπτει από την κατανομή των διδακτικών ωρών του ωρολογίου προγράμματος. Το μάθημα της μουσικής διδάσκεται μία φορά την εβδομάδα, ενώ έχει διαπιστωθεί επανειλημμένως ότι συχνά, στην περίπτωση που ο δάσκαλος της τάξης διδάσκει και το μάθημα της μουσικής, χρησιμοποιείται ο διδακτικός χρόνος της μουσικής για την κάλυψη αναγκών άλλων μαθημάτων, περισσότερο «σημαντικών»⁵⁵. Ως κύριο λόγο για αυτήν την τακτική, έχει αναφερθεί η πίεση του χρόνου για την κάλυψη της διδακτέας ύλης κάποιων άλλων μαθημάτων, όπως η Γλώσσα και τα Μαθηματικά. Ακόμα περισσότερο φαίνεται να συρρικνώνεται ο χρόνος για τη Μουσική Αγωγή την περίοδο των εθνικών και σημαντικών εθνικών εορτών, αφού είναι σχεδόν βέβαιο ότι η προετοιμασία των σχολικών εορτών και εκδηλώσεων (πρόβες για τραγούδια, ποιήματα, θεατρικά έργα, κλπ.) καταλαμβάνουν τις ώρες του μαθήματος της μουσικής.

Σημαντικό ζήτημα που προκύπτει σχετικά με το μάθημα της μουσικής, είναι ότι συνηθίζεται να διδάσκεται τις τελευταίες ώρες του ωρολογίου προγράμματος. Έτσι, τις περισσότερες φορές, οι μαθητές το αντιμετωπίζουν ως ένα μάθημα όπου μπορούν να ξεκουραστούν και να χαλαρώσουν από τις απαιτήσεις των υπόλοιπων μαθημάτων, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της αξίας της Μουσικής Αγωγής. Εξίσου αρνητικό είναι και το γεγονός ότι η διδασκαλία της μουσικής τα τελευταία

⁵³ ΦΕΚ Β 304/2003, σ. 4082

⁵⁴ Κοκκίδου Μ., (2003), ό.π., σ. 32-51

⁵⁵ Βουγιούκα Μ., (2007). *Η μουσική αγωγή στην εκπαίδευση - Όραμα και πραγματικότητα*. Στο: *Μουσική Εκπαίδευση, Ειδική έκδοση: Πρακτικά Ημερίδας «Η διαθεματικότητα στη Μουσική Εκπαίδευση», Τεύχος 17*. Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.), Θεσσαλονίκη, σ. 7-12

χρόνια γίνεται από ωρομίσθιους μουσικούς εκπαιδευτικούς, οι οποίοι όμως για να καλύψουν το ωράριό τους συχνά διδάσκουν σε περισσότερα από ένα σχολεία και μάλιστα την ίδια ημέρα. Έτσι, συχνά δεν μπορούν να αποδώσουν όσο θα ήθελαν κατά τη διδασκαλία.

Τέλος, ένα σημαντικό θέμα που προκύπτει και πάλι μέσα από το ίδιο το πρόγραμμα είναι η αναφορά στους ειδικούς δασκάλους μουσικής για την διδασκαλία της στο εκπαιδευτικό σύστημα.⁵⁶ Στο ίδιο πρόγραμμα όμως, λίγο παρακάτω αναφέρεται ρητά με τη σημείωση ότι «αν δεν υπάρχει δάσκαλος μουσικής, μπορεί τη διδασκαλία να αναλάβει ο δάσκαλος της τάξης. Και αν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ο δάσκαλος μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες της μουσικής διδασκαλίας, δημιουργείται το ερώτημα εάν μπορεί να ανταπεξέλθει το ίδιο καλά και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, χωρίς κάποια κατάρτιση ή επιμόρφωση πάνω στη διδασκαλία της μουσικής. Σίγουρα οι παιδαγωγικές του γνώσεις, καθώς και η επαφή του με τις ανάγκες της τάξης του είναι ένα χρήσιμο εργαλείο στα χέρια του. Άλλωστε, ο δάσκαλος γνωρίζει τους μαθητές του και τον τρόπο προσέγγισής τους και είναι εξοπλισμένος με γνώσεις ψυχολογίας της παιδικής ηλικίας, διδακτικής και μεθοδολογίας. Δεν είναι όμως βέβαιο ότι χωρίς κάποιες ειδικές γνώσεις της μουσικοπαιδαγωγικής θα μπορέσει να ανταποκριθεί στο ρόλο του ενώ είναι πιθανό να υστερεί σε μουσικές γνώσεις, καθώς τα σχετικά με τη μουσική μαθήματα που παρέχονται στις παιδαγωγικές σχολές είναι λίγα και ανεπαρκή για την κατάλληλη κατάρτιση του μαθήματος της Μουσικής Αγωγής.

Σύμφωνα λοιπόν με την έρευνα του Γ. Σταύρου με τίτλο «Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία της μουσικής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση», η διδασκαλία της Μουσικής Αγωγής, σε ένα μεγάλο βαθμό έγκειται στην προσωπικότητα του κάθε δασκάλου. Με την εμπειριστατωμένη γνώση, τα κατάλληλα μέσα και τις αντίστοιχες προϋποθέσεις, μπορεί να υπάρξει μία ποιοτική διδασκαλία που θα έχει ως αποτέλεσμα την επίτευξη των στόχων της Μουσικής Αγωγής. «Είναι όμως σαφές ότι και οι εκπαιδευτικοί είναι προϊόν των εκπαιδευτικών διαδικασιών, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους».⁵⁷ Μέσα λοιπόν από τη συγκεκριμένη έρευνα είναι εμφανής η ανεπαρκής εκπαίδευση των δασκάλων γενικών μαθημάτων, η έλλειψη της μουσικοπαιδαγωγικής κατάρτισης των αποφοίτων

⁵⁶ ΦΕΚ Β 304/2003, σ. 4082

⁵⁷ Σταύρου Γ., (2007). *Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία της μουσικής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*, Επιστημονικό Βήμα, τ.8, σ. 86-87, 91-93

των ωδείων αλλά και η καλύτερη μεν αλλά όχι ικανοποιητική εκπαίδευση σε αυτό τον τομέα των αποφοίτων των τμημάτων Μουσικών Σπουδών. Πρέπει να σημειωθεί βέβαια ότι η ένταξη των ειδικών δασκάλων στα σχολεία αλλά και η λειτουργία των τμημάτων Μουσικών Σπουδών βελτίωσε πολύ το μάθημα της Μουσικής Αγωγής παρά τα προβλήματα που παρουσιάζουν.

Τέλος, ο σύγχρονος εκπαιδευτικός, πέρα από τις τεχνικές δυσκολίες που ενδεχομένως να αντιμετωπίζει στην προσπάθειά του να διδάξει το μάθημα της μουσικής και τη συνεχή επιμόρφωση και ενημέρωση που απαιτείται, έχει και ένα άλλο δύσκολο έργο να επιτελέσει. Στόχος του θα πρέπει να είναι να μεταδώσει στους μαθητές όχι μόνο μουσικές γνώσεις και εμπειρίες ακρόασης και δημιουργίας, αλλά και την κατάλληλη στάση απέναντι στην αξία της μουσικής αλλά και των μουσικών σπουδών. Στην ελληνική κοινωνία μεγαλύτερο βάρος δίνεται στις πανεπιστημιακές σπουδές, κάτι που συχνά αντικατοπτρίζεται και στη στάση των γονέων απέναντι στο μάθημα της Μουσικής Αγωγής.

Αν και η θέση του μαθήματος της μουσικής έχει εξελιχθεί, σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, υπάρχει μεγάλο περιθώριο για περαιτέρω βελτίωση και αξιοποίηση της αξίας του μέσα στο ελληνικό πρόγραμμα σπουδών. Με την κατάλληλη κατάρτιση όλων των εκπαιδευτικών που σχετίζονται με οποιοδήποτε τρόπο με τη μουσική και τη διδασκαλία της, η μουσική έχει τη δυνατότητα να επιτελέσει το έργο για το οποίο προορίζεται: να γίνει το μέσο για την δημιουργική έκφραση του παιδιού, το όχημα που θα το οδηγήσει στην αισθητική απόλαυση, αλλά και το εργαλείο, που θα το βοηθήσει να αποκτήσει και να καλλιεργήσει την ικανότητα να αισθάνεται, να μαθαίνει, να ανακαλύπτει και να σκέφτεται, να γνωρίζει καλύτερα τον εαυτό του και τον «άλλο», να τον αποδέχεται και να συνεργάζεται μαζί του. Με λίγα λόγια, να δημιουργήσει μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5. Παρουσίαση και ανάλυση των δεδομένων

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρείται να παρουσιαστεί η εικόνα της Μουσικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα, όπως σκιαγραφείται από τη διαδικτυακή έρευνα που διενεργήθηκε στα πλαίσια της παρούσας εργασίας.

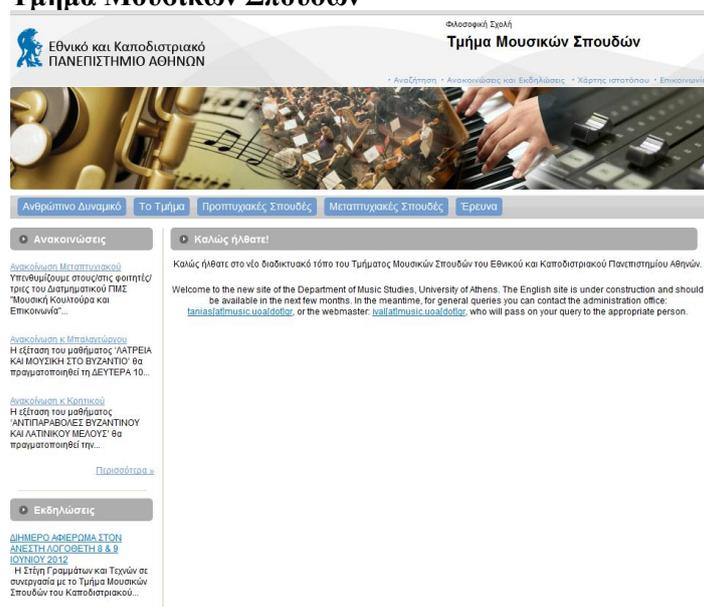
Με την βοήθεια της διαδικτυακής υπηρεσίας Google και τοποθετώντας στο πεδίο της αναζήτησης λέξεις – κλειδιά, εμφανίστηκαν τα ακόλουθα αποτελέσματα. Από τη συλλογή, την επεξεργασία και την μελέτη αυτών των αποτελεσμάτων, δημιουργείται η εικόνα της Μουσικής Παιδαγωγικής που επικρατεί στην Ελλάδα. Για την πιο πρακτική καταγραφή αλλά και για να είναι πιο εύκολη η διαδικασία της παρουσίασης των δεδομένων, κρίθηκε αναγκαίο να γίνει κατηγοριοποίηση των αποτελεσμάτων. Τα δεδομένα κατηγοριοποιήθηκαν με βάση τον τομέα που απευθύνονταν και έχουν ως εξής:

1. Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.)
2. Τμήματα Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.)
3. Ινστιτούτα Εκπαιδευτικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.)
4. Φορείς Επιμορφωτικών Σεμιναρίων
 1. Εταιρείες
 2. Σωματεία
5. Περιοδικά
 1. Έντυπα
 2. Ηλεκτρονικά
6. Μπλοκς (Blogs) – Φόρουμ (Forum)

5.1 Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.)

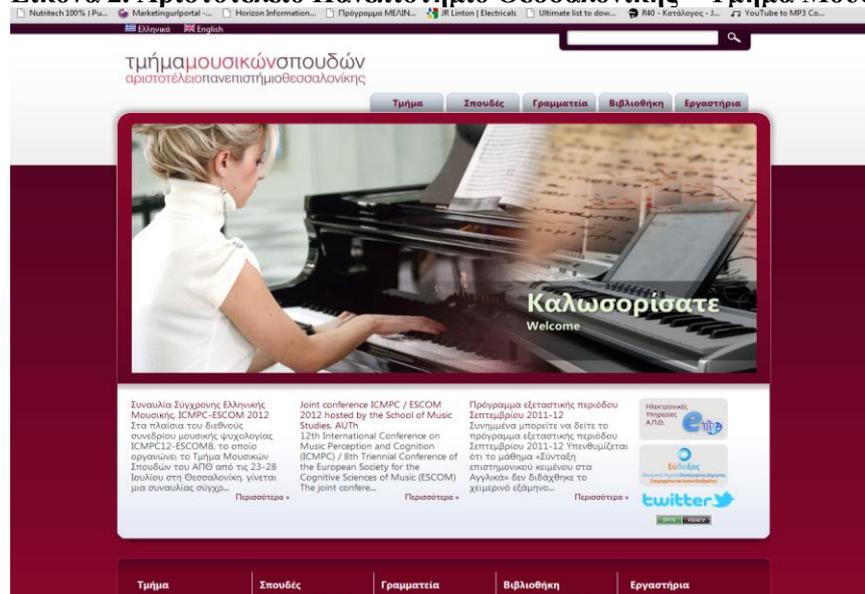
Τα δεδομένα αυτής της κατηγορίας είναι τα Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) της χώρας. Τα Πανεπιστήμια στα οποία εντοπίστηκαν μαθήματα μουσικοπαιδαγωγικού περιεχομένου είναι ουσιαστικά τα τμήματα των σχολών που απευθύνονται σε μουσικούς ή παιδαγωγούς και έχουν ως εξής:

Εικόνα 1. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Φιλοσοφική Σχολή – Τμήμα Μουσικών Σπουδών



Συνάδεια να την Φιλοσοφία του
<http://www.music.uoa.gr/> (24/01/2012)

Εικόνα 2. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – Τμήμα Μουσικών Σπουδών



<http://www.mus.auth.gr/cms/index.php> (24/01/2012)

Εικόνα 3. Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Ο Σύλλογος φοιτητών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών «Γ.Α. Παπαϊωάννου» ιδρύθηκε το 1993. Τακτικά μέλη του είναι όλοι οι φοιτητές του τμήματος. email: music@ionio.gr

Ο Σύλλογος αποσφαιρών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών «Μάριος Δ. Μαυροειδής» ιδρύθηκε το 2000.

Αριθμός εισακτέων 80
Για την εισαγωγή στο Τμήμα απαιτείται εξέταση στα ειδικά μαθήματα της Αρμονίας και της Υπαγόρευσης Μουσικού Κειμένου (DICTEE). Ο αριθμός κατατακτέων και ο τρόπος των εξετάσεων ορίζεται κάθε χρόνο.

Στέγαση
Το Ιόνιο Πανεπιστήμιο παρέχει τη δυνατότητα στέγασης σε φοιτητές, οι οποίοι υποβάλλουν εμπρόθεσμα την σχετική αίτηση και πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις σύμφωνα με τον Κανονισμό Στέγασης του Ιονίου Πανεπιστημίου. Οι φοιτητές στεγάζονται στη Φοιτητική Εστία και σε συμβεβλημένα ξενοδοχεία στην πόλη της Κέρκυρας.

www.music.ionio.gr (30/08/2012)

Εικόνα 4. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας – Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης

Το Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης ιδρύθηκε το 1996 (π.δ. 363/96) και δέχθηκε τους πρώτους φοιτητές το Σεπτέμβριο του 1998. Αποστολή του είναι η υψηλή επίπεδου κατάρτιση ολοκληρωμένων μουσικών ως απόκριση στο αίτημα για την προσαγωγή της άσκησης των διαφόρων πεδίων της μουσικής σκέψης και πράξης. Στο πλαίσιο αυτό, το Τμήμα προσφέρει εισαγόμενες μουσικές σπουδές σε κλάδους συναρτάς προς τις εμπειρίες κατευθύνσεις που προσδιορίζουν το ενιαίο του πτυχίου:

1. Κατεύθυνση Ευρωπαϊκής (Κλασική) Μουσικής
2. Κατεύθυνση Βυζαντινής Μουσικής
3. Κατεύθυνση Σύγχρονης Προβλεπόμενης (Δημοτική) Μουσικής
4. Κατεύθυνση Σύγχρονης Μουσικής

Μέσω του ολιστικού προγράμματος σπουδών του, το Τμήμα προσβλέπει στο να καταστήσει τους αποφοίτους του κανονίς να δραστηριοποιηθούν αποτελεσματικά σε ένα ευρύ φάσμα επαγγελματικών χώρων, από το πεδίο της μουσικής εκτέλεσης έως αυτό της έρευνας και της αναπαραγωγής. Επιπλέον, σε συνάρτηση με τους προγραμματισμούς του στεγαστικού με τη διασύνδεσή του με την κοινωνία, το Τμήμα προάγει τη δημιουργία πρότυπων μουσικών συνόλων (σοφιστράς, χορωδίες, σύνολα μουσικής δωματίου, σύνολα παραδοσιακής μουσικής κ.α.) που μπορούν να ανταποκριθούν υπεύθυνα την ελληνική παρουσία σε διεθνή και εγχώρια μουσικά δράματα.

Το Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης είναι μέλος της Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen (AEC).

Εκδόθηκες ΤΗΜΕΤ 2009-2010 (video)

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

<http://www.uom.gr/index.php?tmima=9&categorymenu=2> (30/08/2012)

Εικόνα 5. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Faculty of Primary Education

Καλώς ήρθατε στο δικτυακό τόπο του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Υψηλές εξετάσεις χειμερινού εξάμηνου του μαθήματος «Διδασκαλία Ξελλόγησης και συμμετοχική της διδασκαλία»

Εκπομπή Μεταπτυχιακών Βοηθημάτων στη Γ. Σ. του Τμήματος
Σχετικό έγγραφο

Περισσότερα...

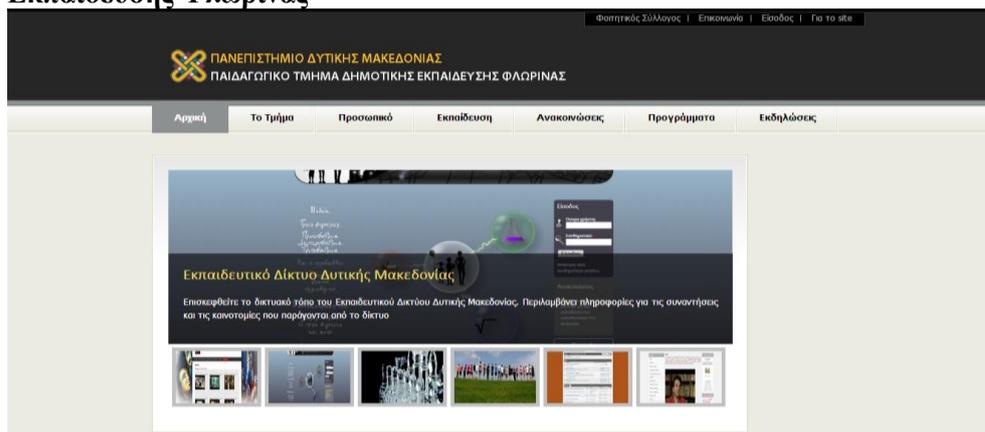
<http://www.primedu.uoa.gr/> (30/8/2012)

Εικόνα 6. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης



<http://www.pre.uth.gr/main/> (30/8/2012)

Εικόνα 7. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Φλώρινας



<http://www.eled.uowm.gr/> (30/8/2012)

Εικόνα 8. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης



<http://eled.duth.gr/#> (30/8/2012)

Εικόνα 9. Πανεπιστήμιο Κρήτης – Σχολή Επιστημών Αγωγής – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης



<http://www.edc.uoc.gr/ptde/index.php?id=6,0,0,1,0,0> (30/8/2012)

Εικόνα 10. Πανεπιστήμιο Πατρών – Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης



<http://www.elemedu.upatras.gr/?section=1212> (30/8/2012)

Εικόνα 11. Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών – Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού



http://www.pse.aegean.gr/index_el.asp?cmd=staticpages&Menu=6 (30/8/2012)

Εικόνα 12. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου – Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/16> (30/8/2012)

Εικόνα 13. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – Παιδαγωγική Σχολή – Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

<http://www.auth.gr/nured> (30/8/2012)

Εικόνα 14. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης – Σχολή Επιστημών Αγωγής – Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία

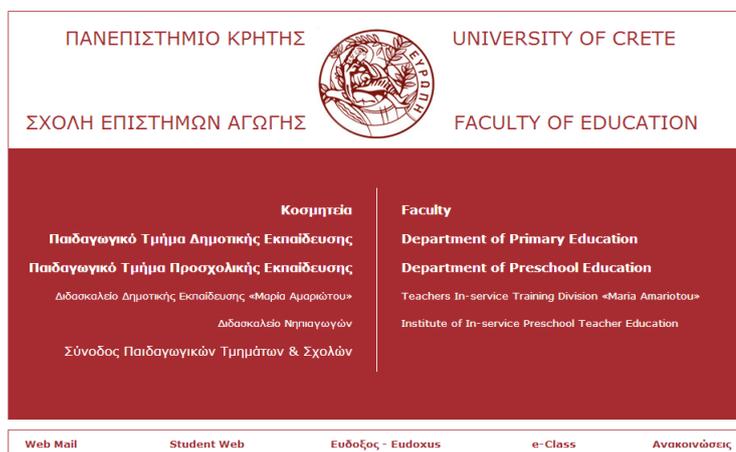
<http://www.psed.duth.gr/> (30/8/2012)

Εικόνα 15. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων – Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών



<http://www.uoi.gr/schools/early-childhood/> (30/8/2012)

Εικόνα 16. Πανεπιστήμιο Κρήτης – Σχολή Επιστημών Αγωγής – Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης



<http://www.edc.uoc.gr/> (30/8/2012)

Εικόνα 17. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών - Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία



<http://www.ecd.uoa.gr/index.htm> (30/8/2012)

Με την πρώτη επίσκεψη σε έναν από τους παραπάνω ιστοτόπους, δημιουργείται η πρώτη εντύπωση για την εμφάνιση και την οργάνωση των πληροφοριών που πρέπει να έχει το κάθε πανεπιστήμιο στο site του. Με διαφορετική διάταξη και αισθητική, όπως είναι εμφανές και στις παραπάνω εικόνες, ο κάθε ιστοχώρος έχει κάποιες βασικές κατηγορίες όπως είναι η «Ιστορία» του τμήματος και οι «Σπουδές» που προσφέρει το τμήμα. Κάθε μία κατηγορία έχει υποκατηγορίες στις οποίες ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ψάξει πιο εξειδικευμένα, για την πληροφορία που χρειάζεται. Στο παρόν κεφάλαιο, η υποκατηγορία «Οδηγός Σπουδών», είναι αρκετά σημαντική, αφού λειτουργεί ως παρουσίαση του κάθε τμήματος.

Αναλύοντας τα αποτελέσματα σε ένα πρώτο επίπεδο, βλέπουμε ότι τα 17 (δεκαεπτά) πανεπιστήμια που έχουν εντάξει στο πρόγραμμα σπουδών τους την Μουσική Παιδαγωγική, συνοπτικά είναι :

- τα Τμήματα Μουσικών Σπουδών (Αθήνα, Κέρκυρα, Θεσσαλονίκη),
- το Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης (Μακεδονία)
- τα Τμήματα Παιδαγωγικού Δημοτικής Εκπαίδευσης (Αθήνα, Βόλος, Φλώρινα, Αλεξανδρούπολη, Κρήτη, Πάτρα)
- τα τμήματα Παιδαγωγικού Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (Βόλος, Αλεξανδρούπολη, Κρήτη, Ρόδος, Θεσσαλονίκη, Ιωάννινα, Αθήνα)

Εξετάζοντας το πρόγραμμα σπουδών κάθε τμήματος, φαίνεται ότι συνολικά ακολουθούν έναν συγκεκριμένο κορμό, με τον οποίο λειτουργούν. Τα μαθήματα που προσφέρουν χωρίζονται στις κατηγορίες: Υποχρεωτικά (Υ), Επιλογής Υποχρεωτικά (ΕΥ) και Ελεύθερης Επιλογής (ΕΕ). Υποχρεωτικά (Υ) είναι τα μαθήματα τα οποία υποχρεούνται να παρακολουθήσουν και να εξεταστούν όλοι οι φοιτητές του τμήματος. Κατ' Επιλογήν Υποχρεωτικά (ΕΥ) είναι τα μαθήματα που κατατάσσονται σε κατηγορίες και προσφέρονται για να τα επιλέξει ο φοιτητής. Τελευταία έχουμε τα μαθήματα Ελεύθερης Επιλογής (ΕΕ), τα οποία ανταποκρίνονται στα προσωπικά ενδιαφέροντα του φοιτητή πέρα από τις δεσμεύσεις που απορρέουν από τις δύο προηγούμενες κατηγορίες μαθημάτων. Τα μαθήματα αυτά μπορεί να τα επιλέξει από τα προσφερόμενα κατ' επιλογήν μαθήματα του τμήματος, ή από μαθήματα άλλου τμήματος του πανεπιστημίου ή ακόμη και άλλων ΑΕΙ της ημεδαπής και του εξωτερικού. Ο διαχωρισμός αυτός δεν εντοπίζεται με τις ίδιες ονομασίες των ομαδοποιήσεων σε όλα τα τμήματα, αλλά έχει την ίδια ακριβώς σημασία., όσον

αφορά στη διαβάθμιση και στη βαρύτητα της κάθε κατηγορίας στο πρόγραμμα σπουδών.

Το σημείο στο οποίο διαφοροποιούνται τα τμήματα μεταξύ τους είναι στα έτη φοίτησης αλλά και στις κατευθύνσεις. Τα τμήματα Μουσικών Σπουδών έχουν πενταετή φοίτηση, σε αντίθεση με την τετραετή φοίτηση των υπολοίπων, ενώ εκτός των Παιδαγωγικών Τμημάτων (Δασκάλων και Νηπιαγωγών), οι υπόλοιπες σχολές χωρίζουν το πρόγραμμα σπουδών τους σε κατευθύνσεις – κλάδους. Για τις σχολές που έχουν κατευθύνσεις, η κατηγορία μαθημάτων στο πρόγραμμα σπουδών εντοπίζεται με την ονομασία Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης (ΥΚ).

Η ένταξη ενός μουσικοπαιδαγωγικού μαθήματος στην κάθε σχολή γίνεται με άξονα, την βαρύτητα που έχει το μάθημα στις κατευθύνσεις (αν υπάρχουν) και κατ' επέκταση στη δομή του τμήματος. Ενδεικτικά ακολουθούν στον παρακάτω πίνακα τα μουσικοπαιδαγωγικά μαθήματα των Τμημάτων: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης – Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης .

Πίνακας 1

Πανεπιστήμιο	Τμήμα	Μαθήματα	Περιεχόμενο Μαθήματος	Εξάμηνο
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Τμήμα Μουσικών Σπουδών	Υ:Μουσική παιδαγωγία και διδακτική Ι	Δεν αναφέρεται	6
		ΕΕ:Μουσική παιδαγωγία και διδακτική ΙΙ	Δεν αναφέρεται	
		ΕΕ:Η διαθεματική προσέγγιση στη διδασκαλία της μουσικής	Δεν αναφέρεται	
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία	ΕΥ:Διδακτική της Μουσικής και Παιδικό Τραγούδι	Θεωρίες και αντιλήψεις των σημαντικότερων μουσικοπαιδαγωγών (Orff, Kodaly, Dalcroze, κ.α.), το περιεχόμενο των συστημάτων τους αναλυτικά και η εφαρμογή του στην προσχολική εκπαίδευση.	4

Πανεπιστήμιο	Τμήμα	Μαθήματα	Περιεχόμενο Μαθήματος	Εξάμηνο
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης	1.ΕΥ:Μουσική Παιδεία I	Αναγνώριση της Μουσικής Τέχνης σε σχέση με τον Πολιτισμό. Κριτική Προσέγγιση σε διάφορους τομείς της Μουσικής. Αναζήτηση για έκφραση και Σύνθεση. Γνώση της ιστορίας των ιδεών και των ρευμάτων στο χώρο της Μουσικής που συνέβαλαν σταδιακά στην οικοδόμηση και την εξέλιξη του πολιτισμού των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Απελευθέρωση έκφρασης μέσω δημιουργικών εργασιών.	1
		2.ΕΥ:Μουσική Παιδεία II	Οι ίδιοι στόχοι σε πιο ψηλά επίπεδα. Μεγαλύτερη λεπτομέρεια στα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα, στις σύγχρονες μεθόδους και τους τρόπους εφαρμογής τους. Εφαρμογή των μεθόδων στο τμήμα και δειγματικές διδασκαλίες από το καθηγητή και τους φοιτητές στα σχολεία	2

Υ: Υποχρεωτικό

ΕΥ: Επιλογής Υποχρεωτικό

ΕΕ: Ελεύθερης Επιλογής

Επιλέχθηκαν τα συγκεκριμένα τμήματα, για πρακτικούς λόγους, διότι έχουν τα λιγότερα μαθήματα στο πρόγραμμα σπουδών τους και μπορεί να γίνει πιο εύκολη η παρουσίαση των δεδομένων στον πίνακα.

Στο παραπάνω δείγμα ξεχωρίζουν κάποιες βασικές κατηγορίες που μπορούν να δώσουν τις πιο σημαντικές πληροφορίες για το κάθε τμήμα. Εστιάζοντας στην κατηγορία «Μάθημα», είναι εύκολο να δει κανείς τα μαθήματα που θα διδαχθεί σχετικά πάντα με την Μουσική Παιδαγωγική, αν φοιτήσει στο συγκεκριμένο πανεπιστήμιο, καθώς και την κατηγορία στην οποία ανήκουν (Υ – ΕΥ – ΕΕ - ΥΚ). Ακολουθούν οι πληροφορίες που έχει το site για το κάθε μάθημα, και στην δίπλα ακριβώς στήλη το εξάμηνο στο οποίο δηλώνεται το μάθημα. Δημιουργώντας και συγκεντρώνοντας λοιπόν, σ' έναν παρόμοιο πίνακα, με περισσότερες στήλες, που εμπεριέχει όλα τα εξεταζόμενα τμήματα, γίνονται εμφανέστερες οι ομοιότητες, οι διαφορές αλλά και οι ελλείψεις που έχει κάθε σχολή σχετικά με την μουσική παιδαγωγική.

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης με το Τμήμα Μουσικών Σπουδών⁵⁸ είναι η μοναδική περίπτωση που η Μουσική Παιδαγωγική εντοπίζεται σαν κατεύθυνση στο πρόγραμμα σπουδών με τον τίτλο «Μουσικολογία – Μουσικοπαιδαγωγική». Ο αριθμός των μαθημάτων που προσφέρει είναι 6 (έξι). Ανατρέχοντας στην κατηγορία του site *Προσφερόμενα Μαθήματα*, συναντάμε τα διδασκόμενα μαθήματα: «Εισαγωγή στη Μουσική Παιδαγωγική» και «Μουσική Παιδαγωγική κατά την προσχολική ηλικία και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση». Τα υπόλοιπα τέσσερα μαθήματα εντάσσονται στην σειρά μαθημάτων «Ειδικοί τομείς μουσικής παιδαγωγικής / μουσικής ψυχολογίας», μαθήματα τα οποία είναι Κατ' Επιλογήν Υποχρεωτικά (ΕΥ) και για τις δύο κατευθύνσεις του τμήματος, που σημαίνει ότι οι φοιτητές πρέπει να επιλέξουν τουλάχιστον ένα από τα μαθήματα αυτής της σειράς. Αν θελήσουν να παρακολουθήσουν περισσότερα από ένα έχουν τη δυνατότητα να τα επιλέξουν και ως Ελεύθερης Επιλογής (ΕΕ). Οι τίτλοι των μαθημάτων είναι: «Παιδαγωγική του πιάνου», «Μουσική δημιουργική σκέψη: Σύγχρονες προσεγγίσεις της ψυχολογίας και εκπαίδευσης», «Μουσικοθεραπεία: τεχνικές μουσικής Ι», «Μουσικοθεραπεία: τεχνικές μουσικής ΙΙ». Από το *Περιεχόμενο Μαθημάτων*⁵⁹ και από τον *Οδηγό Σπουδών*,⁶⁰ είναι διαθέσιμες οι περισσότερες πληροφορίες για το κάθε μάθημα. Το μάθημα «Εισαγωγή στη Μουσική Παιδαγωγική» είναι υποχρεωτικό, για όλους τους φοιτητές. Η διδασκαλία του έχει ως στόχο την εξοικείωση με την θεωρία και την έρευνα της μουσικής εκπαίδευσης, την ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας για την αξιολόγηση των γνώσεων αυτών καθώς και την διαμόρφωση μια δική τους θεώρησης για τη φύση της μουσικής εκπαίδευσης και τη σπουδαιότητα της για την ζωή των μαθητών. Το μάθημα «Μουσική Παιδαγωγική κατά την προσχολική ηλικία και την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση» είναι υποχρεωτικό, αλλά μόνο για τους φοιτητές της κατεύθυνσης Μουσικολογίας / Μουσικής Παιδαγωγικής». Στο μάθημα αυτό συζητούνται κάποιες από τις σημαντικότερες μουσικοπαιδαγωγικές απόψεις για την προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία όπως αυτές παρουσιάζονται στις γνωστές μεθόδους των Orff, Dalcroze, Kodaly κ.ά. Άλλα ζητήματα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος είναι η ανάπτυξη της μουσικότητας και του ρυθμού και η αντιμετώπιση παιδιών με ιδιαίτερη έμφαση στη μουσική. Στο μάθημα «Μουσική δημιουργική σκέψη: Σύγχρονες προσεγγίσεις της

⁵⁸ <http://www.mus.auth.gr/cms/index.php>

⁵⁹ <http://www.mus.auth.gr/cms/?q=lessons> Προσπελάστηκε στις 24/01/2012.

⁶⁰ <http://www.webcatalog.gr/wwwmus/StudiesGuide2010-2011/> Προσπελάστηκε στις 24/01/2012.

ψυχολογίας και εκπαίδευσης» γίνεται μία προσέγγιση του θέματος σε ενότητες βάσει των προβλημάτων που ανακύπτουν όσον αφορά: α) στις εννοιολογικές βάσεις της δημιουργικής σκέψης στις τέχνες (φιλοσοφία, ψυχολογικές και παιδαγωγικές θεωρίες και μοντέλα δημιουργικής σκέψης), β) στις εκπαιδευτικές απόπειρες προσέγγισης της δημιουργικής σκέψης στη μουσική σε συνδυασμό με άλλες τέχνες και γ) στους σύγχρονους "οικολογικής" φύσης προβληματισμούς σχετικά με τον ρόλο του δημιουργού ως ένα αναπόσπαστο μέρος ενός μεγαλύτερου συνόλου πέρα από τον ρόλο του στην σύγχρονη κοινωνία ως καλλιτέχνη, ειδικό, δάσκαλο, μαθητή, φοιτητή, καταναλωτή. Η «Παιδαγωγική του πιάνου» είναι ένα μάθημα που ωφελεί ιδιαίτερα φοιτητές που επιθυμούν να διδάξουν πιάνο είτε σε ωδείο / μουσικό σχολείο είτε ιδιωτικά προτείνοντας λύσεις σε θέματα πρακτικά όπως η οργάνωση της εκπαιδευτικής δραστηριότητας αλλά και σε θέματα πιανιστικής ικανότητας όπως τεχνική, ρυθμός και ανάγνωση μουσικού κειμένου. Στόχος του μαθήματος «Μουσικοθεραπεία: τεχνικές μουσικής Ι» είναι να δώσει τη δυνατότητα στον φοιτητή να εκπαιδευτεί βιωματικά στην κλινική χρήση της μουσικής ως θεραπεία και της μουσικής στη θεραπεία. Η εκπαίδευση εστιάζει στην εξειδικευμένη χρήση μουσικής ακρόασης, αυτοσχεδιασμού και σύνθεσης σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο με ιδιαίτερη έμφαση στην κάλυψη στόχων της Ειδικής Αγωγής. Στο μάθημα «Μουσικοθεραπεία: τεχνικές μουσικής ΙΙ» στόχος είναι η εξερεύνηση του μουσικού δημιουργικού εαυτού (μουσικά όργανα, φωνή, σωματικές κινήσεις, έκφραση συναισθήματος μέσα από το μουσικό αυτοσχεδιασμό), η χρήση της μουσικής ως μέσο αμοιβαίας ενέργειας (αυτοσχεδιασμός, ομαδική μουσική έκφραση, μουσικοί διάλογοι) και η ανάπτυξη ευαισθητοποίησης σε θέματα δυναμικής ομάδας.

Μετά το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου, το οποίο διαφοροποιείται από τα υπόλοιπα λόγω της Μουσικοπαιδαγωγικής κατεύθυνσής του, το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου⁶¹ ξεχωρίζει γιατί είναι το μοναδικό τμήμα με τα περισσότερα μαθήματα μουσικοπαιδαγωγικού περιεχομένου. Στην Ενότητα *Πρόγραμμα Σπουδών*, υπάρχει το μάθημα με τίτλο «Μουσική Παιδαγωγική: Θεωρία και Πράξη», το οποίο είναι υποχρεωτικό για τους φοιτητές όλων των κατευθύνσεων. Η *Μουσική Επιστήμη* που είναι η τρίτη κατεύθυνση του τμήματος, παρέχει επαγγελματική επάρκεια στη Μουσική Παιδαγωγική. Όπως όλες οι κατευθύνσεις έτσι και η τρίτη κατεύθυνση, χωρίζεται

⁶¹ www.music.ionio.gr

άτυπα σε υποκατευθύνσεις. Μία από αυτές είναι και η μουσική παιδαγωγική. Σε αυτήν την κατεύθυνση προσφέρονται τα μαθήματα «Μουσική στην προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση», «Μουσική στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση» και «Διδακτική μεθοδολογία της μουσικής» ως μαθήματα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά (ΕΥ). Αυτά τα μαθήματα προσφέρονται και στους φοιτητές των άλλων κατευθύνσεων ως μαθήματα ελεύθερης επιλογής (ΕΕ). Για την απόκτηση του πτυχίου κάθε κατεύθυνση έχει τρία πτυχιακά μαθήματα. Για την τρίτη κατεύθυνση τα μαθήματα είναι: «Σύγχρονες τάσεις της μουσικής παιδαγωγικής», «Έρευνα στη μουσική παιδαγωγική», «Ζητήματα μουσικής Παιδαγωγικής». Εκτός της ονομαστικής αναφοράς των μαθημάτων και της κατάταξή τους στις τρεις κατευθύνσεις δεν υπάρχει καμία πληροφορία για το περιεχόμενό τους.

Με βάση τον αριθμό των μουσικοπαιδαγωγικών μαθημάτων που έχουν τα Τμήματα στο πρόγραμμα σπουδών τους, το Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του Αριστοτέλειο Πανεπιστημίου⁶², είναι το επόμενο με 6 (έξι) μαθήματα. Χωρίς να υπάρχει κάποιος διαχωρισμός σε κατευθύνσεις στο συγκεκριμένο Τμήμα, εντοπίζονται τα εξής μαθήματα: «Εισαγωγή στη Ρυθμική και Κινητική Αγωγή» (Υ), «Εισαγωγή στη Μουσική Παιδαγωγική» (Υ), «Μουσικοπαιδαγωγικές Απόψεις και Εφαρμογές» (ΕΥ), «Αυτοσχεδιασμοί και Ακρόαση Μουσικής» (ΕΥ), «Πρακτικές Εφαρμογές Μουσικής Παιδαγωγικής» (ΕΕ), «Μουσική Θεωρία και πράξη» (Υ). Το μάθημα «Εισαγωγή στη Ρυθμική και Κινητική Αγωγή» χωρίζεται σε θεωρητικό και πρακτικό μέρος. Στο θεωρητικό μέρος παρουσιάζονται οι αναγνωρισμένες μέθοδοι μουσικοκινητικής αγωγής και ο συσχετισμός τους με την κινητική αγωγή, οι στόχοι της ρυθμικής κινητικής αγωγής κατά την προσχολική και πρώτη παιδική ηλικία, ο ρόλος του χορού και του δραματικού παιχνιδιού στην ανάπτυξη της εκφραστικής, δημιουργικής κίνησης και η κοινωνικοποίηση του παιδιού μέσα από την ομαδική καλλιτεχνική αγωγή της κίνησης. Το πρακτικό κομμάτι έχει δραστηριότητες – παιχνίδια πάνω στους βασικούς άξονες του μαθήματος. Οι εφαρμογές πραγματοποιούνται με τη συμμετοχή των φοιτητριών/των μέσα σε έναν κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο. Στο τέταρτο εξάμηνο των σπουδών του τμήματος, το μάθημα «Εισαγωγή στη Μουσική Παιδαγωγική», έχει ως στόχο οι φοιτητές να καλλιεργήσουν τις προσωπικές τους μουσικές δεξιότητες σε βασικές μουσικές γνώσεις μέσω χρήσης της φωνής και χειρισμού απλών ρυθμικών

⁶² <http://www.auth.gr/nured>

και μελωδικών μουσικών οργάνων, να κατανοήσουν τους θεωρητικούς άξονες της μουσικής παιδαγωγικής και τις ιδιαιτερότητες προσέγγισής της στην προσχολική ηλικία, να συνδέσουν θεωρία με πράξη μέσω βιωματικής συμμετοχής σε μουσικές δραστηριότητες, να εξοικειωθούν με την οργάνωση και παρουσίαση ηχοιστοριών ώστε να αφομοιώσουν βασικές μουσικές γνώσεις στα πλαίσια της ομαδοσυνεργατικής διαδικασίας αλλά και να εξοικειωθούν με το σχεδιασμό και την οργάνωση μουσικών δραστηριοτήτων για το νηπιαγωγείο. Στα πλαίσια του μαθήματος «Μουσικοπαιδαγωγικές Απόψεις και Εφαρμογές», γίνεται εξέταση των σημαντικότερων μουσικοπαιδαγωγικών απόψεων και εφαρμογών από τις αρχές του 20ου αιώνα μέχρι σήμερα τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Γίνεται αντιληπτή η σχέση τους με την παιδαγωγική και η επιρροή των τάσεων της σύγχρονης μουσικής στα διάφορα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα. Το μάθημα πραγματεύεται διεθνή ερευνητικά ευρήματα και πρωτοποριακές εφαρμογές στο χώρο της μουσικής παιδαγωγικής στην προσχολική εκπαίδευση. Γίνεται αντιληπτός ο τρόπος μουσικής επικοινωνίας των παιδιών και η φύση της μουσικής που δημιουργούν τα παιδιά, καθώς και η ιδιαίτερη θέση του δασκάλου σε μουσικές δραστηριότητες στην τάξη. Στο μάθημα «Αυτοσχεδιασμοί και Ακρόαση Μουσικής», Επιχειρείται άμεση εξοικείωση με τον αυτοσχεδιασμό ως διαδικασία μουσικού διαλόγου, ενεργητικής ακρόασης και πειραματισμού στα πλαίσια της ομάδας. Με την άμεση πρακτική εμπειρία των φοιτητών/τριών, με τη μουσική εξερεύνηση σε συνδυασμό με την εξέταση του θεωρητικού υπόβαθρου και σύγχρονων ερευνητικών δεδομένων της δημιουργικής μουσικής παιδαγωγικής, επιχειρείται ανοιχτός διάλογος και προβληματισμός για τη θέση του δασκάλου στη διαδικασία αυτή στα πλαίσια της εκπαιδευτικής πράξης. Συσχετίζεται με τις ανάγκες του παιδιού της προσχολικής ηλικίας για παιχνίδι με τους ήχους και ως τρόπο έκφρασης των μουσικών σκέψεων και ιδεών τους. Το μάθημα «Πρακτικές Εφαρμογές Μουσικής Παιδαγωγικής» αποτελεί συνέχεια του μαθήματος «Εισαγωγή στη Μουσική Παιδαγωγική». Λειτουργεί σε μικρές ομάδες, ώστε μέσα από την ενεργό συμμετοχή των φοιτητών σε μουσικά παιχνίδια, παίξιμο με μουσικά όργανα, ηχηρές κινήσεις, τραγούδι, οι φοιτητές/τριες να βιώνουν κι αυτοί το ρυθμό και τα άλλα στοιχεία της μουσικής, όπως ακριβώς γίνεται και με τα παιδιά και να κατανοήσουν τον τρόπο διδασκαλίας των εννοιών αυτών. Οι φοιτητές εξασκούνται στη διαδικασία του αναστοχασμού μέσα από την παρατήρηση της καθαυτό μουσικής πράξης στο μάθημα και σε βιντεοσκοπημένα παραδείγματα, κατανοώντας περισσότερο τον τρόπο διδασκαλίας

των εννοιών αυτών στα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Η «Μουσική Θεωρία και πράξη» ως μάθημα συνδυάζει τα στοιχεία της θεωρίας της Μουσικής τη μουσική ανάγνωση και ορθογραφία με την μουσικοκινητική πράξη και την εκμάθηση του μεταλλόφωνου. Κάνοντας δραστηριότητες με θέμα την ηχητική εξερεύνηση, τις ιδιότητες του ήχου και τις μουσικές έννοιες, τη μουσική σημειογραφία, τη μουσική ανάγνωση και την ορθογραφία (Ντικτέ), περνάει σε μουσικά παιχνίδια που αφορούν στην ακουστική αγωγή και αντίληψη μουσικών εννοιών, καθώς και στην κοινωνική – συναισθηματική και ψυχοκινητική ανάπτυξη των παιδιών και καταλήγει με δραστηριότητες για ατομική και ομαδική άσκηση της φωνής και εκμάθηση μεταλλόφωνου.

Το Τμήμα που ακολουθεί με πέντε μουσικοπαιδαγωγικά μαθήματα στο πρόγραμμα σπουδών του, είναι το Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.⁶³

Κάθε κατεύθυνση του προγράμματος σπουδών χωρίζεται σε κάποιες ειδικεύσεις. Σε όλες τις κατευθύνσεις και σε όλες τις ειδικεύσεις (εκτός από αυτή της Σύνθεσης) ο οδηγός σπουδών αναφέρει ότι διδάσκονται δύο υποχρεωτικά μαθήματα με τους τίτλους «Μουσική Παιδαγωγική Ι» και «Μουσική Παιδαγωγική ΙΙ». Μόνο στις ειδικεύσεις Εφαρμοσμένες Μουσικές Σπουδές διδάσκεται το υποχρεωτικό μάθημα «Μουσική Παιδαγωγική ΙΙΙ». Όσον αφορά στο περιεχόμενο, το μάθημα «Μουσική Παιδαγωγική Ι» έχει ως στόχο οι φοιτητές να αναπτύξουν κριτική σκέψη σχετικά με το ρόλο του μουσικοπαιδαγωγού και με θέματα μουσικής διδασκαλίας. Οι φοιτητές παρατηρούν μουσικές διδασκαλίες, κατανοούν τα στάδια μουσικής ανάπτυξης και τους παράγοντες που την επηρεάζουν και εξοικειώνονται με τα χαρακτηριστικά των κυριότερων μουσικοπαιδαγωγικών προσεγγίσεων (Orff, Kodaly, Dalcroze, Suzuki, Kato Havas, Music Learning Theory κ.α.). Το μάθημα «Μουσική Παιδαγωγική ΙΙ» στοχεύει στην ανάπτυξη εκείνων των δεξιοτήτων (μουσικών και διδακτικών) των φοιτητών, οι οποίες είναι απαραίτητες για τη διεξαγωγή μουσικής διδασκαλίας στην πρωτοβάθμια κυρίως εκπαίδευση. Οι θεωρητικές αρχές και τα ερευνητικά ευρήματα στα οποία αναφέρθηκε το προηγούμενο μάθημα (Μουσική Παιδαγωγική Ι) εφαρμόζονται πρακτικά στα πλαίσια αυτού του μαθήματος, καθώς οι φοιτητές έχουν την ευκαιρία να «διδάξουν» τους συνομηλίκους τους μέσα από

⁶³ <http://www.uom.gr/index.php?tmima=9&categorymenu=2>

μικροδιδασκαλίες, να παρακολουθήσουν διδασκαλίες, και να αποκτήσουν μία πρώτη διδακτική εμπειρία στην σχολική εκπαίδευση. Το μάθημα «Μουσική Παιδαγωγική ΙΙΙ» αποτελεί ουσιαστική συνέχεια του μαθήματος «Μουσική Παιδαγωγική ΙΙ». Αναλύει θέματα διδακτικής μεθοδολογίας της μουσικής με έμφαση στην διδασκαλία της μουσικής στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση και πρακτική εφαρμογή μέσα από μικροδιδασκαλίες και παρακολουθήσεις διδασκαλιών στα σχολεία. Επίσης, το μάθημα δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην διδασκαλία του αυτοσχεδιασμού και της σύνθεσης, στη δημιουργία μουσικών συνόλων καθώς και στη χρήση της τεχνολογίας στην τάξη της μουσικής. Επίσης, σε όλες τις κατευθύνσεις και σε όλες τις ειδικεύσεις (εκτός από αυτή της Σύνθεσης) διδάσκεται το υποχρεωτικό μάθημα «Εισαγωγή στην Πρακτική Διδακτική της Μουσικής». Όπως αναφέρεται στον Οδηγό Σπουδών, στόχος του μαθήματος είναι να φέρει τους φοιτητές σε άμεση επαφή με τη μουσική διδασκαλία στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων οι φοιτητές μελετούν το αναλυτικό πρόγραμμα στη μουσική, κατασκευάζουν πρότυπα μουσικά μαθήματα, παρατηρούν σε εβδομαδιαία βάση σχολική μουσική διδασκαλία, και αναλαμβάνουν σταδιακά μέρος της διδακτικής δραστηριότητας στην τάξη στην οποία έχουν τοποθετηθεί. Ακόμα στις ειδικεύσεις Οργανικής Μουσικής Εκτέλεσης Πληκτροφόρων και Νυκτών (Κατεύθυνση Ευρωπαϊκής Κλασικής Μουσικής), στην ειδίκευση Οργανική Μουσική Εκτέλεση (Κατεύθυνση Σύγχρονης Μουσικής) και στις ειδικεύσεις Εφαρμοσμένες Μουσικές Σπουδές διδάσκεται το υποχρεωτικό μάθημα «Μουσική Προπαιδεία». Σε αυτό το μάθημα οι φοιτητές έρχονται σε επαφή με πρόσφατα ερευνητικά ευρήματα και πρωτοποριακές εφαρμογές στον χώρο της προσχολικής μουσικής ανάπτυξης και αγωγής. Παρακολουθούν μουσικές διδασκαλίες, κατανοούν τη μουσική ανάπτυξη βρεφών και νηπίων και αναπτύσσουν τις μουσικές και διδακτικές δεξιότητες οι οποίες είναι απαραίτητες για αποτελεσματική μουσική διδασκαλία κατά τη βρεφική και νηπιακή ηλικία. Τέλος, ανάμεσα στα μαθήματα επιλογής για τους φοιτητές όλων των κατευθύνσεων και ειδικεύσεων υπάρχει το μάθημα «Βασικές Αρχές της Μεθόδου Suzuki για την Οργανική Μουσική Διδασκαλία».

Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και πιο συγκεκριμένα το Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης⁶⁴ και το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας –

⁶⁴ <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/16>

Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας,⁶⁵ είναι τα επόμενα με τέσσερα μαθήματα στο πρόγραμμα σπουδών τους.

Εξετάζοντας πρώτα το Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας εντοπίζονται τα εξής μαθήματα: «Εργαστήριο μουσικής παιδαγωγικής: βιωματική κατανόηση της διδακτικής», «Βασικές έννοιες και προβληματισμοί μουσικής παιδαγωγικής», «Η λειτουργία της σύνθεσης στη δημιουργική μουσική παιδαγωγική: Θεωρητικές προσεγγίσεις και παιδαγωγικές εφαρμογές», «Ειδικά θέματα μουσικής παιδαγωγικής». Το «Εργαστήριο μουσικής παιδαγωγικής: βιωματική κατανόηση της διδακτικής» είναι Υποχρεωτικό (Υ) μάθημα για όλους τους φοιτητές. Στο μάθημα αυτό οι φοιτητές και αυριανοί νηπιαγωγοί επεξεργάζονται τρόπους μουσικοπαιδαγωγικής πρακτικής στο πλαίσιο της προσχολικής εκπαίδευσης. Επιχειρείται η βιωματική προσέγγιση δραστηριοτήτων και σχεδίων εργασίας, που βασίζονται στον αυτοσχεδιασμό, τη σύνθεση, την ακρόαση και τον διάλογο της μουσικής με την κίνηση και το θέατρο. Το μάθημα οργανώνεται γύρω από τους άξονες της μουσικής και κίνησης, των θεατρικών δρώμενων, παραστατικών τεχνών και μουσικής, τη δημιουργική μουσική ακρόαση, τη φωνή, τη γλώσσα και το τραγούδι και τέλος τη μουσική δημιουργία ως διάλογο. Οι «Βασικές έννοιες και προβληματισμοί μουσικής παιδαγωγικής» ανήκει στα Υποχρεωτικά (Υ) μαθήματα και γενικό στόχο έχει να θέσει τις βάσεις για την δημιουργική κατανόηση των αρχών της μουσικής παιδαγωγικής και του ρόλου της στην προσχολική αγωγή. Πιο συγκεκριμένα στόχος του είναι η κριτική διερεύνηση βασικών μουσικών εννοιών, καθώς και η βιωματική τους κατανόηση. Γίνεται εισαγωγή στα κυριότερα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα του 20ου αι., καθώς και στις σύγχρονες μουσικοπαιδαγωγικές προσεγγίσεις της δημιουργικής μουσικής παιδαγωγικής. Το μάθημα πραγματεύεται τη συμβολή της ανθρωπολογίας της μουσικής και της πολιτισμικής ψυχολογίας, την «άνοιξη» της μουσικής παιδαγωγικής στις αρχές του 20ου αιώνα: Orff, Dalcroze, Kodaly, και την εισαγωγή στην δημιουργική μουσική παιδαγωγική. «Η λειτουργία της σύνθεσης στη δημιουργική μουσική παιδαγωγική: Θεωρητικές προσεγγίσεις και παιδαγωγικές εφαρμογές» ως μάθημα Ελεύθερης Επιλογής (ΕΕ), έχει στόχο την αναγνώριση και κριτική κατανόηση της σημασίας της σύνθεσης μουσικής ως κεντρικού συστατικού της δημιουργικής μουσικής παιδαγωγικής. Ξεκινώντας από την εξέταση των παιδαγωγικών, κοινωνιολογικών και

⁶⁵ <http://www.eled.uowm.gr/>

ψυχολογικών καταβολών της σημασίας της χρήσης της σύνθεσης στην μουσικοπαιδαγωγική διαδικασία, το μάθημα εξερευνά τρόπους με τους οποίους η ουσιαστική ενασχόληση με την σύνθεση από τα αρχικά ακόμα στάδια της εκπαίδευσης όλων των παιδιών μπορεί να καταστεί μέσο: κατανόησης των μουσικών εννοιών, της ανάπτυξης της μουσικής δημιουργικότητας και της δημιουργίας μιας σχέσης με τη μουσική, η οποία βασίζεται στην αυτόνομη μουσική σκέψη, στην κριτική κατανόηση εννοιών και στο προσωπικό βίωμα της δημιουργίας μουσικής. Το μάθημα «Ειδικά θέματα μουσικής παιδαγωγικής», είναι μάθημα Ελεύθερης Επιλογής (ΕΕ) το οποίο αν επιλέξουν οι φοιτητές καλούνται να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν μέσα από την εμπειρία τους επάνω στον αυτοσχεδιασμό και τη σύνθεση προκειμένου να επεξεργαστούν δημιουργικά οικείες ή πρωτόγνωρες για αυτούς μουσικές, ή και να δημιουργήσουν μικρές ομάδες αυτοσχεδιασμού, οι οποίες επεξεργάζονται συστηματικά και ηχογραφούν το υλικό τους. Απώτερος στόχος του συγκεκριμένου μαθήματος είναι η περαιτέρω ανάπτυξη ειδικότερων γνώσεων και δεξιοτήτων που σχετίζονται με την συνθετική και αυτοσχεδιαστική πράξη και την μουσικοπαιδαγωγική έρευνα γύρω από αυτά τα ζητήματα.

Το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας – Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας έχει τα μαθήματα: «Μουσική θεωρία και πράξη», «Διδακτική της Μουσικής» «Παιδαγωγικές κινητικές εφαρμογές» και «Παιδικό τραγούδι και δημιουργικές μουσικές εφαρμογές στο σχολείο» ως Επιλογής Υποχρεωτικά (ΕΥ) μαθήματα. Το μάθημα «Μουσική θεωρία και πράξη» αποσκοπεί στη βασική μουσική και μουσικοπαιδαγωγική κατάρτιση των φοιτητών, με τον συνδυασμό θεωρίας (Μουσική Ανάγνωση και Ορθογραφία) και πράξης (Μουσικοκινητική πράξη - Εκμάθηση μελωδικού οργάνου: μεταλλόφωνο). Κύριο στόχο του μαθήματος αποτελεί η κατανόηση των βασικών στοιχείων της θεωρίας της μουσικής από το φοιτητή και η εμπέδωση της βιωματικής διδασκαλίας των μουσικών εννοιών στα παιδιά. Επιχειρείται μια πρώτη προσέγγιση στη σημασία, τους στόχους, τους τομείς, τα μέσα και τις μεθόδους της Μουσικής Αγωγής στο σχολείο, ενώ παράλληλα παρέχονται ευκαιρίες για την κατανόηση του βασικού μουσικού κώδικα και την καλλιέργεια των αναγκαίων δεξιοτήτων των φοιτητών ώστε να είναι σε θέση να διδάξουν βασικές μουσικές γνώσεις ή να τις χρησιμοποιήσουν σε δημιουργικές και διαθεματικές δραστηριότητες στο σχολείο. Το συγκεκριμένο μάθημα συναντάται ακριβώς το ίδιο σε ονομασία και περιεχόμενο και στο το Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του Αριστοτέλειο Πανεπιστημίου, με τη διαφορά ότι ανήκει στην

κατηγορία των Υποχρεωτικών (Υ) μαθημάτων και όχι όπως εντοπίζεται εδώ ως Επιλογής Υποχρεωτικό (ΕΥ). Το μάθημα «Διδακτική της Μουσικής», έχοντας σαν προαπαιτούμενο τη «Μουσική Θεωρία και Πράξη», αποσκοπεί στην εμπέδωση των προηγούμενων μουσικών και μουσικοπαιδαγωγικών γνώσεων από τους φοιτητές και κυρίως στην απόκτηση της ικανότητας για οργάνωση δημιουργικών προγραμμάτων μουσικής αγωγής στο σχολείο. Με το μάθημα «Παιδαγωγικές κινητικές εφαρμογές» οι φοιτητές έρχονται σε επαφή με ποικίλα κινητικά σχέδια, ασκήσεις και παιδαγωγικά παιχνίδια και είναι σε θέση να τα προσαρμόσουν στις ανάγκες κάθε ηλικίας του Δημοτικού Σχολείου, καθώς και να κάνουν χρήση αυτών σε κάθε χώρο αναψυχής. Το «Παιδικό τραγούδι και δημιουργικές μουσικές εφαρμογές στο σχολείο» έχει ως απώτερο στόχο τη φωνητική καλλιέργεια, τη μουσικοπαιδαγωγική και μουσική κατάρτιση των φοιτητών, ώστε να μπορούν να διδάξουν παιδικά τραγούδια στο σχολείο συνδυασμένα με παράλληλες δραστηριότητες και με τρόπο που να καλύπτει όλες τις επί μέρους λειτουργίες της μουσικής αγωγής. Δίνονται επίσης κατευθύνσεις για δημιουργικές και διαθεματικές προεκτάσεις στο σχολείο.

Με βάση τον αριθμό των μαθημάτων, σειρά έχουν τα Τμήματα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Τμήμα Μουσικών Σπουδών,⁶⁶ Σχολή Επιστημών Αγωγής Πανεπιστημίου Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,⁶⁷ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων – Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,⁶⁸ Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία,⁶⁹ που έχουν τρία μαθήματα.

Το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών συγκροτεί στο πλαίσιο του Προγράμματος Σπουδών ένα πρόγραμμα παιδαγωγικής κατάρτισης και παιδαγωγικής άσκησης. Από την Ενότητα *Κατάλογος Μαθημάτων*, εντοπίζονται τα μαθήματα: «Μουσική παιδαγωγία και διδακτική Ι» που εντάσσεται στα Υποχρεωτικά (Υ) μαθήματα και κατέχει την θέση της πρακτικής, το μάθημα «Μουσική παιδαγωγία και διδακτική ΙΙ» και «Η διαθεματική προσέγγιση στη διδασκαλία της μουσικής», τα οποία είναι μαθήματα ελεύθερης επιλογής για τους φοιτητές όλων των κατευθύνσεων⁷⁰. Στον ιστότοπο του

⁶⁶ <http://www.music.uoa.gr/>

⁶⁷ <http://www.edc.uoc.gr/ptde/index.php?id=6.0.0.1.0.0>

⁶⁸ <http://www.uoi.gr/schools/early-childhood/>

⁶⁹ <http://www.ecd.uoa.gr/index.htm>

⁷⁰ <http://www.music.uoa.gr/fileadmin/music.uoa.gr/uploads/neo-programma-19ocr2010.pdf>

Τμήματος πέρα από τον κατάλογο των μαθημάτων, δεν υπάρχει κάποια άλλη πληροφορία σχετικά με το περιεχόμενο των μαθημάτων αυτών, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 1.

Στην Σχολή Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Κρήτης⁷¹, υπάρχουν τα μαθήματα: «Εισαγωγή στη Μουσική», «Μουσική με έμφαση στη Μουσικοπαιδαγωγική», «Μουσική γνώση και δημιουργία» ως Επιλογής Υποχρεωτικά (ΕΥ) μαθήματα. Τα μαθήματα χωρίζονται σε Τομείς ανάλογα με το γνωστικό περιεχόμενό τους. Τα παραπάνω μαθήματα εντάσσονται στον «Τομέα Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών», ουσιαστικά και πιο συγκεκριμένα στην κατηγορία «Αισθητική, Μουσική & Φυσική Αγωγή». Στον ιστοχώρο του τμήματος δεν υπάρχει κάποια περαιτέρω πληροφορία για το περιεχόμενο των μαθημάτων.

Στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και τα τρία μαθήματα είναι Επιλογής Υποχρεωτικά (ΕΥ) και ανήκουν σε διαφορετικές Ενότητες – Τομείς: Ενότητα Ψυχολογίας – Ειδικής – Υγείας «Κινητική Αγωγή και Μάθηση», Ενότητα Τέχνης και Εκπαίδευσης «Εισαγωγή στην Μουσική Παιδαγωγική – Εφαρμογές στο Νηπιαγωγείο» και «Δημιουργική Μουσική Αγωγή στην Πράξη». Το μάθημα «Κινητική Αγωγή και Μάθηση» έχει ως στόχο οι φοιτητές να γνωρίσουν και να κατανοήσουν το σκοπό, τους στόχους και τις μεθόδους της Κινητικής Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία καθώς και των θεματικών τομέων της Ψυχοκινητικής Αγωγής, της Μουσικοκινητικής, των παιχνιδιών, της δημιουργικής γυμναστικής, του χορού και χορού και της αξιολόγησης. Στο μάθημα «Εισαγωγή στην Μουσική Παιδαγωγική – Εφαρμογές στο Νηπιαγωγείο» μελετάται από την βασική ορολογία και διάρθρωση του πεδίου της Μουσικής Παιδαγωγικής, τις βασικές αρχές της Μουσικής Διδακτικής για την προσχολική ηλικία, τις κατηγορίες μουσικών δράσεων στο Νηπιαγωγείο (τραγούδι, μουσική, κίνηση κλπ) μέχρι τα στοιχεία σημειογραφίας της λόγιας δυτικής παράδοσης. Η «Δημιουργική Μουσική Αγωγή στην Πράξη» είναι ένα μάθημα που πραγματεύεται τον σχεδιασμό απλών και σύνθετων δραστηριοτήτων, τη χρήση και τον συνδυασμό των στοιχείων μουσικής αγωγής, τις βασικές αρχές του μουσικού αυτοσχεδιασμού και της σύνθεσης, τις βασικές αρχές μη συμβατικής σημειογραφίας, την υλοποίηση μουσικών δραστηριοτήτων στην πράξη, την αξιολόγηση και τον αναστοχασμό πάνω στην πράξη και ζητά προτάσεις για τη βελτίωση των δραστηριοτήτων που υλοποιήθηκαν.

⁷¹ <http://www.edc.uoc.gr/>

Το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών έχει τα μαθήματα «Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής Ι» (ΕΥ) και «Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής ΙΙ» (ΕΥ) που ανήκουν στην «Ενότητα Αγωγής στις Τέχνες» και το μάθημα «Μουσική και κινητική αγωγή στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία: πρακτικές εφαρμογές» (ΕΥ) που ανήκει στην «Ενότητα Πρακτικών Ασκήσεων στην Εκπαίδευση και την Έρευνα». Το μάθημα «Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής Ι» αποδίδει τη Μουσική αγωγή και Κινητική Αγωγή ως μέσο ανάπτυξης και καλλιέργειας της μουσικής δημιουργικότητας. Παρουσιάζονται ιστορικά στοιχεία για τη μουσική και κινητική αγωγή που ανιχνεύονται οι ρίζες της, με ποιο τρόπο εμφανίζεται και ποιος είναι ο ρόλος της στην εκπαίδευση. Αναλύει τους «μεγάλους» μουσικοπαιδαγωγούς και τη φιλοσοφία τους. Εστιάζει στο ρυθμό, τον λόγο, τη μελωδία, την κίνηση και η έννοια της “στοιχειοδομικής” (elementar) μουσικής στο Παιδαγωγικό Έργο Orff. Το μάθημα «Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής ΙΙ» εστιάζει στον ήχο και τα βασικά στοιχεία της μουσικής, την έννοια του μουσικού παιχνιδιού, της ηχοϊστορίας και του τραγουδιού στη Μουσική Αγωγή, στις απλές κυκλικές φόρμες (rondo), στο επίμονο (basso ostinato) και στον αυτοσχεδιασμό στη σύνθεση μουσικοκινητικού έργου. Για το μάθημα «Μουσική και κινητική αγωγή στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία: πρακτικές εφαρμογές» δεν αναφέρεται τίποτε άλλο πέρα από τον τίτλο του.

Τα Τμήματα που έχουν δύο μαθήματα στο πρόγραμμα σπουδών τους είναι το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών,⁷² το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης⁷³ και το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών.⁷⁴

Στο Παιδαγωγικό Τμήμα Αθηνών υπάρχουν τα μαθήματα «Μουσική Παιδεία Ι» και «Μουσική Παιδεία ΙΙ» που ανήκουν στον «Τομέα Ανθρωπιστικών Σπουδών» και χαρακτηρίζονται ως μαθήματα Επιλογής Υποχρεωτικά (ΕΥ). Όπως παρουσιάζεται και στον Πίνακα 1, το μάθημα «Μουσική Παιδεία Ι» στόχο έχει να αναγνωρίζουν οι φοιτητές τη Μουσική Τέχνη και τη σχέση της με τον πολιτισμό, να αποκτήσουν κριτική προσέγγιση σε διάφορους τομείς της Μουσικής, να αναζητούν, να εκφράζονται και να συνθέτουν, να γνωρίσουν την ιστορία των ιδεών και των

⁷² <http://www.primedu.uoa.gr/>

⁷³ <http://eled.duth.gr/#>

⁷⁴ <http://www.elemedu.upatras.gr/?section=1212>

ρευμάτων στο χώρο της Μουσικής που συνέβαλαν σταδιακά στην οικοδόμηση και την εξέλιξη του πολιτισμού των ευρωπαϊκών κοινωνιών και να απελευθερωθούν, να εκφραστούν μέσα από τις δημιουργικές εργασίες. Το Μάθημα «Μουσική Παιδεία ΙΙ» έχει τους στόχους σε πιο ψηλά επίπεδα, με μεγαλύτερη λεπτομέρεια στα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα, στις σύγχρονες μεθόδους και τους τρόπους εφαρμογής τους, ενώ εφαρμόζουν τις μεθόδους το τμήμα και δειγματικές διδασκαλίες από τον καθηγητή και τους φοιτητές στα σχολεία.

Και το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης στην Αλεξανδρούπολη έχει τα μαθήματα «Μουσική Παιδεία Ι» και «Μουσική Παιδεία ΙΙ» χωρίς όμως να έχει κάποια περιγραφή για τα συγκεκριμένα μαθήματα.

Στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών, εντοπίζονται τα μαθήματα «Διδακτική της Μουσικής» και «Ρυθμός και Χορός στην Εκπαίδευση» και τα δύο μαθήματα είναι Επιλογής Υποχρεωτικά (ΕΥ). Στο μάθημα «Διδακτική της Μουσικής» γίνεται μελέτη των ακουστικών αποστάσεων, των μουσικών κλιμάκων, συμβόλων και συντομογραφιών. Μελέτη που αφορά στους κάθετους συνδυασμούς των φθόγγων. Ρυθμική και μελωδική ανάγνωση. Τρόποι χρήσης της μουσικής από παιδιά. Ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών μέσω της μουσικής. Στόχος του μαθήματος είναι να κατανοήσουν τους τρόπους διδασκαλίας της μουσικής, σε μαθητές του Δημοτικού σχολείου, ανάλογα την τάξη. Το μάθημα «Ρυθμός και Χορός στην Εκπαίδευση» έχει ως στόχο την κατανόηση της σπουδαιότητας του χορού τόσο για τη φυσική-σωματική όσο και στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού, την άσκηση και βελτίωση των κινητικών δεξιοτήτων και της φυσικής κατάστασης των φοιτητών καθώς και την εμπάθυνση σε τρόπους έκφρασης μέσω της κίνησης και του χορού. Στο συγκεκριμένο μάθημα γίνεται εισαγωγή στη μουσικοκινητική αγωγή σύστημα Orff και στη ρυθμική αγωγή – σύστημα Dalcroze.

Τα τέσσερα τελευταία Πανεπιστήμια που έμειναν, είναι αυτά που έχουν στον πρόγραμμα σπουδών τους ένα μουσικοπαιδαγωγικό μάθημα και είναι το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,⁷⁵ το Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού,⁷⁶ Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης – Τμήμα

⁷⁵ <http://www.pre.uth.gr/main/>

⁷⁶ http://www.pse.aegean.gr/index_el.asp?cmd=staticpages&Menu=6

Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία⁷⁷ και το Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης.⁷⁸

Στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης εντοπίζεται το μάθημα «Βασικές έννοιες και σύγχρονοι προβληματισμοί της μουσικής παιδαγωγικής» χωρίς να δίνονται περισσότερες πληροφορίες για αυτό.

Στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού ο «Τομέας Παιδαγωγικών Σπουδών Γενικής Διδακτικής» εστιάζει και στο πεδίο της Μουσικής Παιδαγωγικής με το μάθημα «Εφαρμοσμένη Διδακτική της Μουσικής Αγωγής» μάθημα που έχει σκοπό να εισάγει τους φοιτητές στη διδακτική της μουσικής μέσα από τη μετάδοση γνώσεων σχετικά με μεθόδους διδασκαλίας των διαφόρων μουσικών παραμέτρων (π.χ. ρυθμός, παλμός, μέτρο, ρυθμικές αξίες, τονικό ύψος, τραγούδι, ηχώχρωμα, ένταση, ταχύτητα). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διεπιστημονική / διαθεματική προσέγγιση, τόσο για τα μαθήματα αισθητικής αγωγής (μουσική, ζωγραφική, θέατρο, χορός) όσο και για το συνδυασμό της μουσικής με άλλα γνωστικά αντικείμενα, όπως τα μαθηματικά, την ιστορία, τη γεωγραφία και τη μελέτη περιβάλλοντος.

Το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης – Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία έχει στο πρόγραμμα σπουδών του το μάθημα «Ψυχοκινητική – Κινητικό Παιχνίδι και Βιωματική Μάθηση» (ΕΥ) στο οποίο αναλύονται οι θεωρίες και οι αντιλήψεις των σημαντικότερων μουσικοπαιδαγωγών (C. Orff, Z. Kodaly, E.J Dalcroze, κ.α.), το περιεχόμενο των συστημάτων τους και η εφαρμογή τους στην προσχολική εκπαίδευση μέσω μουσικών δραστηριοτήτων βασιζόμενων σ' αυτά τα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα.

Στο Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης υπάρχει ένα μάθημα Επιλογής Υποχρεωτικό (ΕΥ) με τίτλο «Εργαστήριο Μουσικής και Ψυχοκινητικής Αγωγής». Το Εργαστήριο αυτό, εξυπηρετεί ερευνητικές και εκπαιδευτικές ανάγκες στα γνωστικά αντικείμενα της Μουσικής, Ρυθμικής και Ψυχοκινητικής Αγωγής. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε τομείς, όπως η καλλιέργεια της μουσικής και ρυθμικής έκφρασης, της κινητικής δημιουργικότητας, καθώς και γενικότερα της Αισθητικής Αγωγής παιδιών στην προσχολική ηλικία.

⁷⁷ <http://www.psed.duth.gr>

⁷⁸ <http://www.edc.uoc.gr/>

εντύπωση για την αισθητική και τη διάταξη των ιστοσελίδων των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ). Και σε αυτή την κατηγορία υπάρχουν βασικές ενότητες που μπορεί ο κάθε ενδιαφερόμενος να πλοηγηθεί για να βρει την πληροφορία που χρειάζεται. Η ενότητα που δίνει τις περισσότερες πληροφορίες είναι ο *Οδηγός σπουδών*. Τα μαθήματα τα οποία εμφανίζονται στον Οδηγό Σπουδών χαρακτηρίζονται από τρεις κατηγορίες: Υποχρεωτικά (Υ), Επιλογής Υποχρεωτικά (ΕΥ) και Ελεύθερης Επιλογής (ΕΕ), ανάλογα με τη βαρύτητα που έχουν στο πρόγραμμα σπουδών του τμήματος. Τα περισσότερα μαθήματα αποτελούνται από το θεωρητικό, πρακτικό και εργαστηριακό μέρος, χωρίς όμως αυτό να αποκλείει ότι ένα μάθημα μπορεί να αποτελείται μόνο από τη θεωρία και το εργαστήριο ή θεωρία και άσκηση. Και τα δύο τμήματα έχουν τετραετή φοίτηση.

Το Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του Τ.Ε.Ι. Ηπείρου⁷⁹ έχει δύο μαθήματα μουσικοπαιδαγωγικού περιεχομένου: «Μουσική Παιδαγωγική Ι» και «Μουσική Παιδαγωγική ΙΙ». Η «Μουσική Παιδαγωγική Ι» συναντάται στο τρίτο εξάμηνο και είναι Υποχρεωτικό (Υ) μάθημα. Το μάθημα αποτελείται από το θεωρητικό, εργαστηριακό κομμάτι ενώ παράλληλα περιλαμβάνεται και το κομμάτι της άσκησης. Στο θεωρητικό κομμάτι δίνεται έμφαση στη Συστηματική και Συγκριτική Μουσική Παιδαγωγική. Γίνεται ανάλυση μουσικοπαιδαγωγών και των μουσικοπαιδαγωγικών τους συστημάτων όπως των Dalcroze, Orff, Kodaly, Suzuki, αλλά και μία ιστορική αναδρομή της Μουσικής Παιδαγωγικής στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Στο κομμάτι της άσκησης γίνονται διάφορες δημιουργικές δραστηριότητες Μουσικής Αγωγής και μελετάται η αντίστοιχη σύγχρονη βιβλιογραφία και αρθρογραφία σχετικά με δραστηριότητες και μεθόδους. Στο εργαστήριο δημιουργούνται ομαδικές ασκήσεις φωνητικής. Το μάθημα «Μουσική Παιδαγωγική ΙΙ», είναι συνέχεια του προηγούμενου μαθήματος και συναντάται στο δεύτερο έτος της φοίτησης του τμήματος και συγκεκριμένα στο τέταρτο εξάμηνο ως Υποχρεωτικό (Υ) μάθημα. Αποτελείται από Θεωρία, Άσκηση και Εργαστήριο, συμπληρώνοντας και αυτό 6 ώρες την εβδομάδα – δύο ώρες το κάθε μέρος. Το θεωρητικό μέρος προσφέρει γενικές θεωρίες μάθησης και ανάπτυξης του παιδιού στην προσχολική και εφηβική ηλικία αλλά και ειδικές γνώσεις μουσικής μάθησης. Προσφέρει αναλυτικά και ημερήσια προγράμματα μουσικής των παραπάνω βαθμίδων, ρεπερτόριο, ύλη και ειδικά θέματα μουσικής παιδαγωγικής της ελληνικής

⁷⁹ <http://tlpm.teiep.gr/>

λαϊκής μουσικής ενώ γίνεται αναφορά σε πολυπολιτισμική και διαπολιτισμική μουσική εκπαίδευση, στη διδασκαλία διαφόρων ειδών μουσικής και μουσικών πολιτισμών στο σχολείο, ζητήματα μετάδοσης και εκμάθησης μουσικής σε διάφορους πολιτισμούς. Στην Άσκηση οι φοιτητές εξασκούνται στην σύνταξη ημερήσιων προγραμμάτων διδασκαλίας της μουσικής για την προσχολική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και παρουσιάζουν αντιπροσωπευτικά μαθήματα μουσικής στην τάξη και τέλος επισκέπτονται και παρακολουθούν και εξασκούνται πρακτικά σε διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό Σχολείο, Γυμνάσιο). Επίσης μελετούνται σύγχρονες έρευνες και τάσεις στη Μουσική Παιδαγωγική σε τομείς ψυχολογίας, κοινωνιολογίας, αναλυτικών προγραμμάτων και αισθητικής της μουσικής ενώ γίνεται αναφορά σε διδακτικές προσεγγίσεις, ερευνητικά προγράμματα και άλλα εκπαιδευτικά θέματα που αφορούν ειδικότερα τη διδασκαλία της λαϊκής μουσικής στην εκπαίδευση. Στο τελευταίο μέρος του μαθήματος, δηλαδή στο Εργαστήριο γίνεται εισαγωγή στα κρουστά με ομαδικές ασκήσεις ρυθμού.

Στο Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής του Τ.Ε.Ι. Κρήτης⁸⁰ ξεχωρίζει ένα από τα Υποχρεωτικά (Υ) μαθήματα για όλους τους φοιτητές, το μάθημα «Εισαγωγή στην Παιδαγωγική». Όπως φαίνεται στο *Περίγραμμα Μαθημάτων*, όπου περιγράφεται το περιεχόμενο των μαθημάτων που διδάσκονται στο Τμήμα, το μάθημα επιχειρεί μια εισαγωγή στην επιστήμη της Παιδαγωγικής. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από την μελέτη γενικών ζητημάτων που αφορούν στην εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ καλύπτονται και θέματα που αφορούν στην μουσική εκπαιδευτική διαδικασία⁸¹.

⁸⁰ <http://www.teicrete.gr/mta/gr/>

⁸¹ <http://www.teicrete.gr/mta/gr/sites/mta/files/Perigrafi%20Mathimatwn%20Neou%20Programmatos.html>

5.3 Ινστιτούτα Εκπαιδευτικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.)

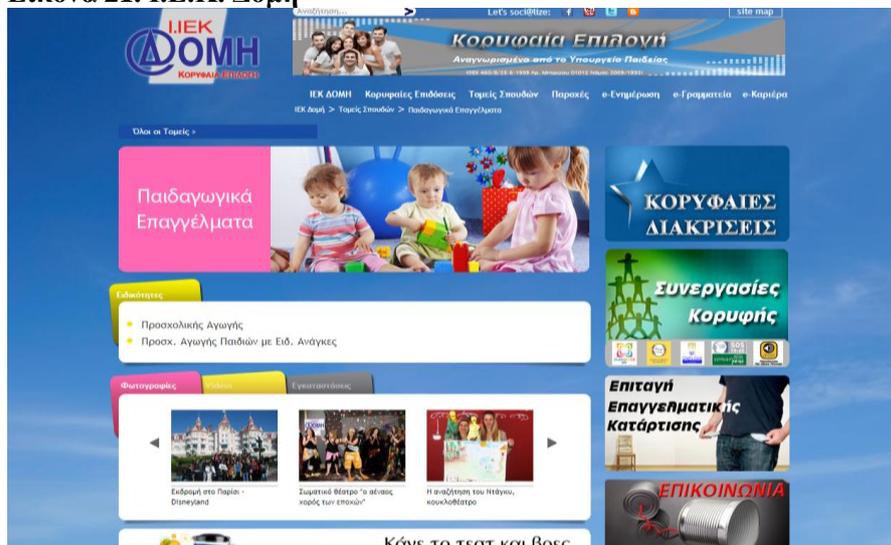
Τα Ινστιτούτα Εκπαιδευτικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) που εμφανίστηκαν μετά την αναζήτηση για μαθήματα με μουσικοπαιδαγωγικό περιεχόμενο είναι τα επαγγέλματα που σχετίζονται με την Αγωγή στην Προσχολική Ηλικία και με την Αγωγή στην Προσχολική Ηλικία παιδιών με Ειδικές Ανάγκες. Τα Τμήματα έχουν ως εξής:

Εικόνα 20. Ι.Ε.Κ. Ακμή



<http://www.iek-akmi.gr/tomeis/paidagogika> (1/10/2012)

Εικόνα 21. Ι.Ε.Κ. Δομή



<http://www.iekdomi.gr/domi/paidagwgika> (1/10/2012)

Εικόνα 22. Ι.Ε.Κ. Ομιρος



<http://www2.omiros.gr/> (1/10/2012)

Εικόνα 23. Ι.Ε.Κ. Κορέλκο



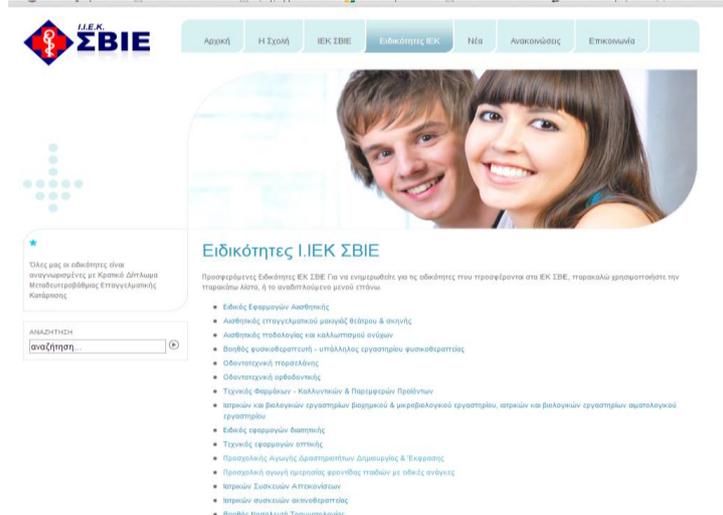
<http://www.korelko.gr/eidikotites/paidagogika.html> (1/10/2012)

Εικόνα 24. Ι.Ε.Κ. Δέλτα



<http://www.delta-iek.gr/tomeis-spoudon#koinwnikwn-yphresiwn-8> (1/10/2012)

Εικόνα 25. Ι.Ε.Κ. ΣΒΙΕ



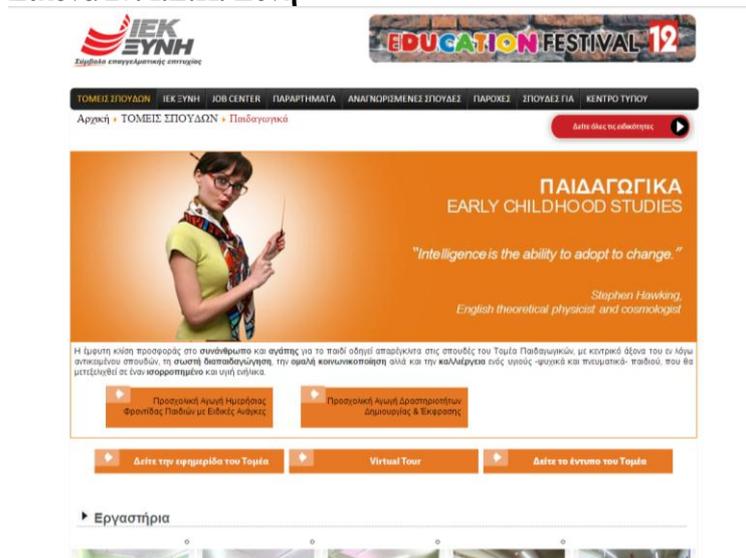
<http://www.sbie.edu.gr/specialties-iek.html> (1/10/2012)

Εικόνα 26. Ι.Ε.Κ. Ωμέγα



<http://www.iekomega.gr/index.php/layouts/iek-omega/paidagogika> (1/10/2012)

Εικόνα 27. Ι.Ε.Κ. Ξινή



<http://www.iek-xini.edu.gr/tomeis-spoydwn/paidagwgika> (1/10/2012)

Εικόνα 28. Ι.Ε.Κ. PRAXIS



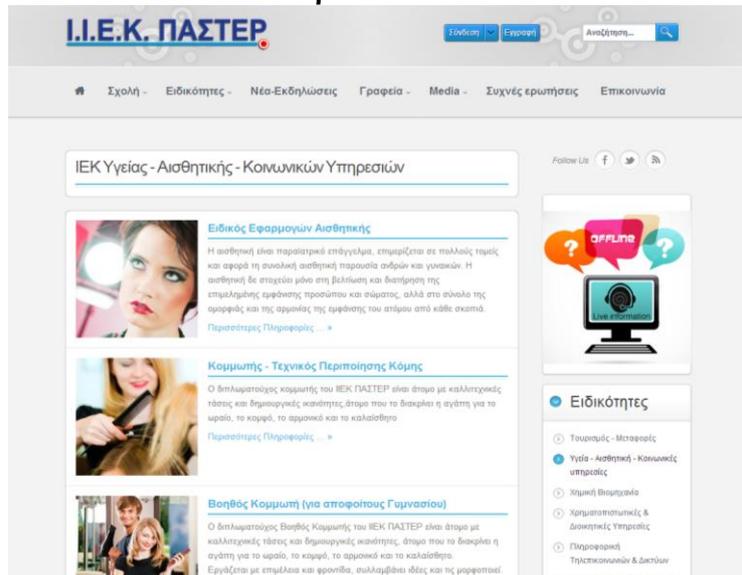
<http://www.iekpraxis.gr/eidikotites.html> (1/10/2012)

Εικόνα 29. Ι.Ε.Κ. Ιπποκράτειος



http://www.ipokratis.gr/fields_of_studies/humanities (1/10/2012)

Εικόνα 30. Ι.Ε.Κ. Παστέρ



<http://www.paster.gr/iek-aisthitikis-ygeias-koinonikes-yphresies> (1/10/2012)

Εικόνα 31. Αττικό Κολέγιο

The screenshot shows the website of Attiko College. At the top, there is a navigation bar with the college's logo, language options (GR, EN), a search bar, and a phone number (210-8836002 | 210-8836005). Below the navigation bar, there are links for 'ΑΡΧΙΚΗ', 'ΑΤΤΙΚΟ ΚΟΛΕΓΙΟ', 'ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ', 'ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ', 'ΝΕΑ', and 'ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ'. The main content area is titled 'ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ > Κολεγιακά Προγράμματα Σπουδών (HND)'. On the left, there is a sidebar with a search box for 'Κολεγιακά Προγράμματα Σπουδών (HND)', 'Σπουδές Bachelor', and 'Σεμινάρια'. Below this, there are sections for 'Διαδικασία Εγγραφής', 'Επαγγελματικές Προοπτικές', 'Δομή Κολεγίου', and 'Διδακτρία - Χρηματοδότηση'. The main content area features a banner for 'HND' with a graduation cap and the text 'Βρισκόμαστε στην Ελλάδα σπουδάζοντας στο Cambridge!'. Below the banner, there is a list of HND programs: ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑ, ΦΥΣΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ, ΔΙΑΠΤΟΛΟΓΙΑ, ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ, ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ, ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ, ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ, and ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ.

http://www.atticocollege.gr/site/page/hnd_programmes/id/23 (1/10/2012)

Μελετώντας τα παραπάνω Ινστιτούτα Εκπαιδευτικής Κατάρτισης, γίνεται σαφές ότι η διάρκεια φοίτησης, είναι για όλα η ίδια, και είναι δύο χρόνια (4 εξάμηνα). Το πρόγραμμα σπουδών για κάθε μία από τις ειδικότητες, είναι καθορισμένο και τα μαθήματα είναι Υποχρεωτικά για όλους, χωρίς τη δυνατότητα επιλογής. Οι κατευθύνσεις που εντοπίζονται τα μουσικοπαιδαγωγικά μαθήματα είναι δύο: *Προσχολική Αγωγή Δραστηριοτήτων, Δημιουργίας & Εκφρασης* και *Προσχολική Αγωγή Ημερήσιας Φροντίδας Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες*. Το μάθημα που κυριαρχεί στα προγράμματα σπουδών είναι η «Μουσικοκινητική Αγωγή», με μικρές διαφοροποιήσεις σε κάποια από τα τμήματα. Το περιεχόμενο των μαθημάτων απουσιάζει από τα περισσότερα, αφού μόνο το ΙΕΚ Ιπποκράτειος έχει κάποιες πληροφορίες για το τι πραγματεύεται το μάθημα.

Σύμφωνα λοιπόν με το πρόγραμμα σπουδών του ΙΕΚ Ιπποκράτειος⁸² και στις δύο ειδικότητες, εντάσσεται το μάθημα της Μουσικοκινητικής Αγωγής, το οποίο στοχεύει στην απόκτηση ικανότητας "μελωδικής ανάγνωσης" από βιβλία με τραγούδια και μελωδίες, στην απόκτηση ενός αρχικού ρεπερτορίου για την καλλιέργεια της μουσικής ικανότητας των παιδιών και στην κινητοποίηση του σώματος σαν μέσο έκφρασης και την χρήση απλών αυτοσχέδιων οργάνων και τραγουδιών για την καλλιέργεια της μουσικότητας και του ρυθμού των παιδιών. Μέσα στο πλαίσιο σπουδών προσφέρονται και διάφορα σεμινάρια σχετικά με τη Μουσικοκινητική Αγωγή, το σύστημα Montessori για παιδιά έως 6 ετών και το σύστημα Orff.

⁸² http://www.ipokratios.gr/fields_of_studies/humanities

Το ΙΕΚ Ωμέγα⁸³ είναι το μοναδικό που προσφέρει μόνο την κατεύθυνση Προσχολικής αγωγής δραστηριοτήτων δημιουργίας και έκφρασης. Τα μαθήματα που παρέχει το συγκεκριμένο τμήμα είναι: «Μουσικοκινητική Ι», «Μουσικοκινητική ΙΙ» και «Μουσικοκινητική ΙΙΙ».

Το ΙΕΚ Παστέρ⁸⁴ έχει ακριβώς τα ίδια μαθήματα με τον ΙΕΚ Ωμέγα, με τη διαφορά ότι το συγκεκριμένο τμήμα έχει και τις δύο κατευθύνσεις.

Τα ΙΕΚ Ακμή,⁸⁵ Δομή,⁸⁶ Όμηρος,⁸⁷ Δέλτα,⁸⁸ ΣΒΙΕ,⁸⁹ Ξυνή,⁹⁰ Πράξις,⁹¹ έχουν και τα επτά και στις δύο παιδαγωγικές κατευθύνσεις το μάθημα «Μουσικοκινητική Αγωγή». Εκτός από το ΙΕΚ Δομή και Πράξις τα υπόλοιπα πέντε διοργανώνουν επιμορφωτικά σεμινάρια τα οποία είναι για το κάθε ΙΕΚ αντίστοιχα τα εξής: ΙΕΚ Ακμή: «Βιωματικό Σεμινάριο στο Σύστημα ORFF», ΙΕΚ Όμηρος: ειδικά σεμινάρια, με περιεχόμενο τη Μουσική Αγωγή, το Σύστημα Montessori και το Σύστημα Orff, ΙΕΚ Δέλτα: εργαστήριο μουσικοκινητικής έκφρασης, ΙΕΚ ΣΒΙΕ: σεμιναριακός κύκλος μαθημάτων «Μουσικοκινητική Αγωγή – Σύστημα Orff», ΙΕΚ Ξυνή: «Η Μοντεσσοριανή Μέθοδος στην Προσχολική Αγωγή».

Το ΙΕΚ Κορέλκο⁹² είναι το μοναδικό τμήμα που στην κατεύθυνση Προσχολική Αγωγή Δραστηριοτήτων, Δημιουργίας & Έκφρασης, προσφέρει το μάθημα «Μουσική Ρυθμική» και διαφοροποιείται από την δεύτερη κατεύθυνσή του, Προσχολική Αγωγή Ημερήσιας Φροντίδας Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες, με το μάθημα «Μουσικοκινητική Αγωγή».

Το Αττικό Κολλέγιο⁹³ διαφοροποιείται από όλα τα παραπάνω διότι δεν έχει την επωνυμία του Ι.Ε.Κ. αλλά ορίζεται ως «Σπουδαστική Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης» με διακριτικό τίτλο «Αττικό Κολλέγιο Κέντρο Μεταλλουργικής Εκπαίδευσης». Συνεργάζεται άμεσα με το Βρετανικό Πανεπιστήμιο «Cambridge Regional College». Στα *Κολλεγιακά Προγράμματα Σπουδών* του περιλαμβάνει τις ειδικότητες: «Προσχολική Αγωγή» και Προσχολική Αγωγή παιδιών με ειδικές

⁸³ <http://www.iekomega.gr/index.php/layouts/iek-omega/paidagogika>

⁸⁴ <http://www.paster.gr/iek-aisthitikis-ygeias-koinonikes-yphresies>

⁸⁵ <http://www.iek-akmi.gr/tomeis/paidagogika>

⁸⁶ <http://www.iekdomi.gr/domi/paidagwgika>

⁸⁷ <http://www2.omiros.gr/>

⁸⁸ <http://www.delta-iek.gr/tomeis-spoudon#koinwnikwn-yphresiwn-8>

⁸⁹ <http://www.sbie.edu.gr/specialties-iek.html>

⁹⁰ <http://www.iek-xini.edu.gr/tomeis-spoydwn/paidagwgika>

⁹¹ <http://www.iekpraxis.gr/eidikotites.html>

⁹² <http://www.korelko.gr/eidikotites/paidagogika.html>

⁹³ http://www.atticollege.gr/site/page/hnd_programmes/id/23

ανάγκες. Η φοίτηση είναι δύο έτη και το μάθημα το οποίο παρακολουθούν Υποχρεωτικά και οι δύο κατευθύνσεις είναι η «Μουσική Αγωγή» χωρίς να υπάρχουν διαθέσιμες περισσότερες πληροφορίες.

5.4. Φορείς Επιμορφωτικών Σεμιναρίων

Τα αποτελέσματα αυτής της κατηγορίας είναι ενεργοί Φορείς που προωθούν την Μουσική Παιδαγωγική με ποικίλους τρόπους, όπως είναι και η διοργάνωση σεμιναρίων με συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς και ακροατές που ασχολούνται ή ενδιαφερόμενοι μόνο σε κάποιες περιπτώσεις, για την Μουσική Παιδαγωγική. Επειδή οι Φορείς δεν έχουν την ίδια νομική υπόσταση, χωρίζονται σε κάποιες υποκατηγορίες για την πιο σωστή παρουσίαση αλλά και την εμφανέστερη διαφοροποίησή τους.

Οι παρακάτω φορείς προσφέρουν μαθήματα τα οποία ο φοιτητής είναι υποχρεωμένος να παρακολουθήσει, χωρίς τη δυνατότητα επιλογής, αφού ενταχθεί στο κύκλο σεμιναρίου που θα επιλέξει εφόσον πληροί τις προδιαγραφές, που υπάρχουν σαν περιορισμοί.

5.4.1 Εταιρίες

Εικόνα 32. Σχολή Μωραΐτη



ΚΥΚΛΟΣ ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΕ ΣΠΟΥΔΕΣ ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ CARL ORFF:

ΤΡΙΑΕΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Βασικό Επίπεδο I (2011 -2012)

Επαγγελματικό Επίπεδο II (2012 -2013)

Επαγγελματικό Επίπεδο III (2013-2014)

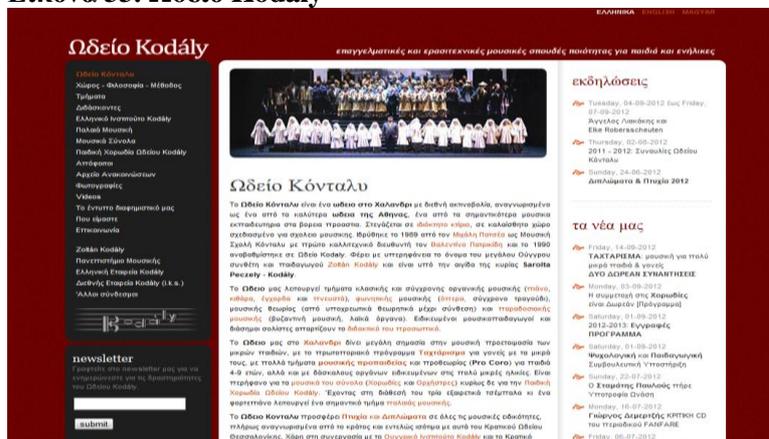
Ο μεταπτυχιακός Κύκλος σε Σπουδές Μουσικοκινητικής Αγωγής C. Orff στα Επίπεδα I, II, III είναι ένα πρόγραμμα σπουδών το οποίο εκσυγχρονίζει τη λειτουργία του Διευτού και Μοναχικού κύκλου Σπουδών Μουσικοκινητικής Αγωγής Carl Orff της Σχολής Μωραΐτη που ξεκίνησε να λειτουργεί στη Σχολή Μωραΐτη από το 1986.

Οι σπουδές στο Τριετές Πρόγραμμα σε Σπουδές Μουσικοκινητικής Αγωγής C. Orff δομούνται σε τρία επίπεδα μέσα από ένα εμπετικό πρόγραμμα το οποίο διαρθρώνεται σε τρία τρίμηνα το χρόνο και χωρίζεται σε μαθήματα που παραδίδονται Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή 5 φορές ανά τρίμηνο και σε Σεμινάρια - Εργαστήρια.

Στο «Βασικό Επίπεδο I» αποσκοπεί οι πρώτες βασικές εμπειρίες και γνώσεις στα θέματα της Μουσικοκινητικής Αγωγής Orff. Στο «Επαγγελματικό Επίπεδο II & III» οι σπουδαστές εξειδικεύονται επαγγελματικά στη Μουσικοκινητική Αγωγή Orff ολοκληρώνοντας την σπουδή τους μέσα από αυθεντικά και επαρκή σχέδια εργασίας διδασκάλων.

http://www.orff.gr/orff/index.php?option=com_content&view=article&id=50:2011-11-15-20-55-48&catid=35:seminars (30/08/2012)

Εικόνα 33. Ωδείο Kodaly



Ωδείο Kodaly

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ
Χόρος - Φιλοσοφία - Ηθικός
Τμήματα
Διδασκόντες
Ελληνικό Ωδείο Kodaly
Παιδικό Ωδείο Kodaly
Μουσικό Σύνολο
Παιδικό Ωδείο Ωδείου Kodaly
Αντίφωνο
Αρχείο Αντιφωνίων
Φωνητικές
Νέοι
Το έντυπο διδακτικό μας
Που βρήκε
Επισκεφθείτε
Ζωήν Kodaly
Πανεπιστήμιο Μουσικής
Ελληνική Ένωση Kodaly
Διεύθυνση Ένωσης Kodaly (Ε.Κ.Ε.)
Άλλες συνδέσεις

Ωδείο Κόνταλυ

Το Ωδείο Κόνταλυ είναι ένα ωδείο στο Κάλανθο με διεθνή ονομασία, οργανωμένο ως ένα από τα καλύτερα ωδεία της Αθήνας, ένα από τα σημαντικότερα μουσικά εκπαιδευτικά στα βόρεια τμήματα. Συνέστησε ο διευθυντής, σε καλύτερο χώρο σχεδιασμένο για σχολική μουσική, φέρθηκε το 1989 από τον Ιωάννη Παπαδόπουλο και το 1990 αναδιοργανώθηκε με πρώτη καλλιτεχνική διευθύντρια την Ελεονώρα Παπαδοπούλου και το 1999 αναδιοργανώθηκε σε Ωδείο Kodaly. Φέρσε με υπεργέφυρο το όνομα του μεγάλου Ούγγρου συνθέτη και παιδαγωγού Ζωζσέφ Κονταλύ και άνοιξε από τον αυθό τον κόσμο βασιλιά Ρετσελύ - Κονταλύ.

Το Ωδείο μας λειτουργεί τμήματα κλασικής και σύγχρονης ορχηστρικής μουσικής (πιάνο, βιολιά, βιολόνι και τσελέστε), μουσικής μαστίχας (λίρα, σόναρο, τραγουδι), μουσικής φωνής (σπρά, υπεργέφυρο, βασιλιά, φωνή) και παραδοσιακής μουσικής (βασιλιά μουσική, λαϊκά όργανα). Εξειδικεύεται μουσικοπαιδαγωγικά και διδασκαλία σπουδών στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Το Ωδείο μας στο Κάλανθο είναι μεγάλο σημαντικό στην μουσική παιδαγωγία των μερών παιδιών, με το τριετές πρόγραμμα Ταχόφωρο για νέους με το μισό της, με τετακτομένη μουσική παιδαγωγία και προέβραση (Pro Coro) για παιδιά 4-8 ετών, αλλά και με διδασκαλία γενικών ιδεολογιών στη παιδική ηλικία. Είναι τμήματα για το μουσικό του σύνολο (χορδές και Σαξόφωνα) καθώς δε για την Παιδική Μουσική Ωδείου Kodaly. Έργους στα δώδεκα του τριετούς εκπαιδευτικού να ένα φοιτητικό λειτουργεί ένα σημαντικό τμήμα παιδικής μουσικής.

Το Ωδείο Κονταλυ προσφέρει Πτυχία και Διπλώματα σε όλες τις μουσικές οδοί, πλήρως οργανωμένα από το κράτος με ενταξιακή σχέση με αυτή του Κρατικού Ωδείου Σοφολοκλής. Άλλοι στη συνεργασία με το οργανικό Κωδείο Kodaly και το Κρατικό.

Εκδηλώσεις

- Tuesday, 04-09-2012 έως Friday, 07-09-2012
Παγκόσμια Ημέρα για Έκτα Παιδαγωγία
- Thursday, 02-09-2012
2011 - 2012 Συνεδρίαση Ωδείου Κόνταλυ
- Monday, 24-06-2012
Απολυτήριο & Πτυχία 2012

Τα νέα μας

- Friday, 14-09-2012
ΤΑΧΟΦΩΡΟ, μουσική για παιδιά μαζί παιδιών & νέων
- Monday, 03-09-2012
Η συμμετοχή στο Κωδείο είναι δωρεάν (πρόγραμμα)
- Saturday, 01-09-2012
2012-2013 Εξαμηνιαίο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
- Saturday, 01-09-2012
Ψυχοκινητική και Παιδαγωγική Συμβουλευτική Υπηρεσία
- Tuesday, 23-07-2012
Ο Εξαμηνιαίο Παιδική Πύλη Υπηρεσία Ενίσχυση
- Monday, 05-07-2012
Γνωρίζοντας Διευθυντή ΚΡΗΤΙΚΟ CD του τμήματος FAIRFAIR
- Friday, 06-07-2012

www.kodaly.gr (30/08/2012)

Εικόνα 34. Ωδείο Φίλιππος Νάκας

<http://www.nakas.gr> (30/8/2012)

Εικόνα 35. Σύγχρονο Ωδείο Αθήνας

<http://sychrono.com/content/view/80/149/lang.el/> (30/08/2012)

Εικόνα 36. Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής (Ι.Ε.Μ.Α.)

<http://www.iema.gr/> (30/08/2012)

Εικόνα 37. Κρουστόφωνο

Κρουστόφωνο
εργατήρι κρουστών - μουσικό παιχνίδι-θέαμα

αρχική | ταυτότητα | μαθήματα | παραστάσεις | εκδόσεις | υλικό | αρχείο | συνδέσεις | επικοινωνία

Ετήσια εργαστηριακά μαθήματα για παιδιά

Ετήσια εργαστηριακά μαθήματα κρουστών για ενήλικες

Ετήσια επιμορφωτικά σεμινάρια μουσικής παιδαγωγικής και εμφύχωσης

Ετήσια εργαστηριακά μαθήματα κίνησης για ενήλικες

Clubs για μικρούς ή μεγάλους

<http://www.kroustophono.gr/index.htm> (30/8/2012)

Εικόνα 38. Πολύτεχνο

30 χρόνια εκδόσεις Μ. Νικολαΐδης
+ 10 χρόνια Χώρας Παλαιάς Καλλιτεχνικής Αγωγής - "Το Πολύτεχνο"
= 100 χρόνια να παίζεις με τη μουσική

Οι μουσικές εκδόσεις Μ. Νικολαΐδης και το καλλιτεχνικό εργαστήριο «Το Πολύτεχνο» διοργανώνουν ημερίδα με θέμα:

«Οι παιδαγωγικές όψεις της μουσικής στη σύγχρονη εκπαίδευση: Η διδασκαλία διαπαιδαγωγικά και θεματικά της διδασκαλίας»

Α΄ μέρος - «η μουσικοκινητική αγωγή σήμερα»

- Σε ένα μάθημα Orff ... η διδασκαλία της μουσικής εξελίσσεται σε πολύτεχνο γεγονός
- Μαρία Φιλάνου Μουσικοπαιδαγωγός
- Θέσισο και μουσικοκινητική αγωγή όλα είναι ένα παλαιά Βασιλίσσας Αναγνώστου Μουσικοπαιδαγωγός

Β΄ μέρος - «Η μουσική σαν εργαλείο της σύγχρονης εκπαίδευσης»

- Η Μουσική στην σύγχρονη εκπαίδευση - μια περιλήψη 30 χρόνων
- Παυλίνα Καραβίμου Λιάτσου - Μουσικός - παιδαγωγός
- Ο ρόλος της μουσικής στη διαπολιτισμική εκπαίδευση: Στεφάνια και Παρανοήσις
- Παναγιώτης Τσιφλής Μουσικοπαιδαγωγός
- Όπου τα παιδιά «θεραπεύονται» τη μουσική
- Μιχαήλ Τσίμπερ Μουσικός - Μουσικοθεραπευτής

Γ΄ μέρος - «αύχρονες καταθέσεις»

- Η Δημομοσιά μας εκπαιδευτικής τάξης μέσα στην τάξη. Το παράδειγμα των αυτοσχεδίων μουσικών οργάνων
- Μαρίνα Τσιφλή - Μουσικός - μέλος ΕΣΑΠ - Παιδαγωγός Τραπέζης

Το παιδί και η Τέχνη

Οι σημερινές εκπαιδευτικές αλλαγές στην εκπαίδευση της παιδείας φέρνουν, αναγκαστικά, τα παιδιά να αντιμετωπίσουν τις απαιτήσεις των παιδιών που περιλαμβάνονται στα όρια του σχολείου - επέταξε.

Μουσική στο σχολείο

Μάθετε περισσότερα...

Ο πιεραττής Στίβος - Ντορεά

Το Πολύτεχνο - Θεάματα

- Εταιρικές Εκδόσεις
- Εκπαιδευτικές Εκδόσεις
- Εγκυκλία
- Παιδικά Πάρτυ
- Βιβλίο
- Θεατρικές Παραστάσεις
- Εκδόσεις σε

http://www.topolytexno.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=23

(1/10/2012)

Στα πλαίσια της Ιδιωτικής Σχολής Μωραΐτη, υπάρχει ένα τριετές πρόγραμμα σπουδών, με θέμα την μετεκπαίδευση στην Μουσικοκινητική Αγωγή του Carl Orff. Το πρόγραμμα αυτό λειτουργεί στη Σχολή από το 1986, αποτελούσε όμως μονοετή και διετή Κύκλο Σπουδών. Σκοπός του Προγράμματος είναι η απόκτηση ειδικών παιδαγωγικών γνώσεων και η καλλιέργεια εκφραστικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων, ώστε να σχεδιάζουν με επάρκεια αλλά και δημιουργικότητα τις διδασκαλίες τους σε επαγγελματικό επίπεδο. Στον Κύκλο Μετεκπαίδευσης της Μουσικοκινητικής Αγωγής Orff μπορούν να συμμετέχουν μόνο όσοι είναι κάτοχοι ενός πρώτου παιδαγωγικού ή καλλιτεχνικού διπλώματος. Το Τριετές Πρόγραμμα

Σπουδών απαρτίζεται από τρία επίπεδα: το «Βασικό Ι», το «Επαγγελματικό ΙΙ» και το «Επαγγελματικό ΙΙΙ». Στο πρώτο επίπεδο οι συμμετέχοντες αποκτούν τις πρώτες βασικές εμπειρίες και γνώσεις στα θέματα της Μουσικοκινητικής Αγωγής Orff. Στο δεύτερο και τρίτο επίπεδο οι συμμετέχοντες εξειδικεύονται επαγγελματικά στη Μουσικοκινητική Αγωγή Orff ολοκληρώνοντας τις σπουδές τους μέσα από συλλογικά και ατομικά σχέδια εργασίας διδασκαλιών. Η Σχολή Μωραΐτη προσφέρει σεμινάρια μουσικοπαιδαγωγικού περιεχομένου και μικρότερου χρονικού διαστήματος.

Το Ωδείο Kodaly ακολουθεί το Μουσικοπαιδαγωγικό σύστημα Kodaly, το οποίο είναι προσαρμοσμένο στην ελληνική πραγματικότητα του 21ου αιώνα. Το συγκεκριμένο Ωδείο δεν προσφέρει κάποια μαθήματα αλλά χρησιμοποιεί το σύστημα Kodaly για να διδάξει τα μουσικά όργανα που διαθέτει. Δανείζει το χώρο όπου στεγάζεται για σεμινάρια μουσικοπαιδαγωγικού περιεχομένου από τα οποία ενημερώνεται για τις εξελίξεις στον τομέα της μουσικής παιδαγωγικής, όπως επίσης ενημερώνει και τη ιστοσελίδα του με σχετικά άρθρα.

Το Ωδείο Φίλιππος Νάκας πραγματοποιεί μονοετές σεμινάριο με άξονα τον τομέα μουσικοπαιδαγωγικής εκπαίδευσης. απευθύνεται σε παιδαγωγούς, νηπιαγωγούς, δασκάλους, μουσικούς, αλλά και όσους ενδιαφέρονται να γνωρίσουν και να εφαρμόσουν αναγνωρισμένες μεθόδους διδασκαλίας για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τις βασικές αρχές όλων των γνωστών μουσικοπαιδαγωγικών συστημάτων (Orff, Dalcroze, Kodaly κ.α.), κατασκευές αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων, αυτοσχεδιασμούς, ηχοϊστορίες, τεχνικές φωνής, εκμάθηση κρουστών οργάνων και οργάνωση του καθημερινού προγράμματος διδασκαλίας σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Το Ωδείο προσφέρει και σεμινάρια μουσικοπαιδαγωγικού περιεχομένου μικρότερου χρονικού διαστήματος.

Τον Οκτώβριο του 2008 ξεκίνησε από το Σύγχρονο Ωδείο Αθήνας ένα μονοετές σεμινάριο με τον τίτλο «Μουσικοπαιδαγωγικές Θεωρίες και Εφαρμογές για Ενήλικες». Το σεμινάριο περιελάμβανε μουσικοκινητικές εφαρμογές των συστημάτων Orff, Dalcroze και Kodaly για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας και απευθύνεται σε μουσικούς, σπουδαστές ωδείων, παιδαγωγούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σε σπουδαστές παιδαγωγικών τμημάτων. Στόχος του σεμιναρίου είναι μέσα από την γνωριμία με τα κρουστά όργανα, το ομαδικό παίξιμο, τον αυτοσχεδιασμό, το θεατρικό παιχνίδι και την

διεύθυνση να αποκτήσουν οι συμμετέχοντες κάποια νέα εργαλεία και μεθόδους για την διαπαιδαγώγηση και διδασκαλία των παιδιών. Παράλληλα με αυτό το σεμινάριο, υπήρχε και το «Σεμινάριο Αυτοσχεδιασμού», με βασικό στόχο την προετοιμασία του αυτοσχεδιασμού με στοιχεία ρυθμικής Dalcroze. Το σεμινάριο απευθύνονταν σε παιδιά ηλικίας από 5 και πάνω.

Το Εργαστήρι «Κρουστόφωνο», είναι μία Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία που στοχεύει να συμβάλλει στην ανάπτυξη της καλλιτεχνικής παιδείας και της μουσικοπαιδαγωγικής έρευνας και αγωγής παιδιών και ενηλίκων, με τη διοργάνωση τμημάτων δημιουργικής απασχόλησης και επιμόρφωσης, σεμιναρίων και διαλέξεων και οποιασδήποτε άλλης σχετικής δραστηριότητας γύρω από τα κρουστά, το ρυθμό, την κίνηση και γενικότερα τη μείξη των τεχνών. Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του, το Κρουστόφωνο εκδίδει μουσικά και μουσικοπαιδαγωγικά βιβλία, διοργανώνει έναν ετήσιο κύκλο σεμιναρίων, που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, μουσικούς, γυμναστές, καλλιτέχνες-εμπυχωτές, κλπ. Όσον αφορά στο περιεχόμενο του σεμιναρίου, αυτό περιλαμβάνει την οργάνωση ετήσιου προγράμματος μουσικοκινητικής αγωγής για παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας, τη γνωριμία με μουσικοπαιδαγωγικό υλικό και την κατάρτιση παιδαγωγών, καλλιτεχνών, εμπυχωτών. Επίσης, το σεμινάριο περιλαμβάνει ένα εργαστήριο γνωριμίας του *Μουσικοπαιδαγωγικού Κύκλου*, για όσους ενδιαφέρονται για τον κύκλο Μουσικοπαιδαγωγικής Επιμόρφωσης.

Το Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής & Ακουστικής (IEMA) - Κέντρο Μουσικής Τεκμηρίωσης & Πληροφόρησης είναι μία Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία που ιδρύθηκε το 1989 από μουσικούς και μουσικολόγους και ασχολείται με τη μουσική έρευνα, την πρωτότυπη μουσική δημιουργία, τη μουσική τεκμηρίωση και πληροφόρηση, τη μουσική καλλιέργεια και τη μουσική ανάπτυξη. Χαρακτηριστικό του IEMA είναι η χρήση νέων μεθόδων έρευνας και η κατά το δυνατό επέκταση εφαρμογής των νέων τεχνολογιών ως εργαλείο για την πρακτικότερη και αποδοτικότερη επίτευξη των στόχων του. Όσον αφορά στον τομέα της Μουσικοπαιδαγωγικής, πραγματοποιούνται επιμορφωτικά σεμινάρια και workshops, ερευνητικά προγράμματα μουσικοπαιδαγωγικής, συμμετέχει σε εθνικά και διεθνή καινοτομικά προγράμματα, στοχεύει στην αναβάθμιση της μουσικής εκπαίδευσης και καλλιέργειας, συγγράφει μουσικοπαιδαγωγικό υλικό, στοχεύει στην ανάπτυξη συστήματος της εξ' αποστάσεως μουσικής εκπαίδευσης αλλά και στον σχεδιασμό και την υποστήριξη αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Το «Πολύτεχνο» είναι ένας χώρος παιδικής καλλιτεχνικής αγωγής, όπου με την βοήθεια και καθοδήγηση των εκπαιδευτικών και καλλιτεχνών, τα παιδιά εξασκούν τις ικανότητές τους, Ένας χώρος παιδικής καλλιτεχνικής αγωγής όπου το παιδί έχει την δυνατότητα να ασχοληθεί δημιουργικά με: Θεατρικό παιχνίδι, Κατασκευές - ζωγραφική, Μουσικοκινητική αγωγή C. Orff. Διαδικασία που βοηθά στην επικοινωνιακή ανάπτυξη του παιδιού. Συνεργάζεται με παιδικούς σταθμούς - νηπιαγωγεία - δημοτικά και ειδικά σχολεία, περιλαμβάνοντας εκπαιδευτικές επισκέψεις, στον χώρο όπου στεγάζεται, σύμφωνα με τις σχολικές δραστηριότητες του παιδιού: το θέατρο, τη μουσικοκινητική, το κουκλοθέατρο, τη ζωγραφική και τις κατασκευές. «Το Πολύτεχνο» αναλαμβάνει την προετοιμασία και οργάνωση σεμιναρίων ή ημερίδων με θέμα το παιδί, αφού φιλοξενεί σεμινάρια μουσικοπαιδαγωγικά σεμινάρια με στόχο να εμπλουτίσει τις γνώσεις των νηπιαγωγών, ψυχολόγων, μουσικών, γονέων και ειδικών δασκάλων αισθητικής αγωγής ώστε να αποκτήσουν καλύτερη επικοινωνία και αρμονικότερη σχέση με τα παιδιά.

5.4.2 Σωματεία

Εικόνα 39. Ελληνική Ένωση για την Ελληνική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.)



Ε.Ε.Μ.Ε.
Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση

Ενημέρωση Ε.Ε.Μ.Ε. ISME 2012 Εκδόσεις Δράσεις Συνέδρια

Αρχική

Ε.Ε.Μ.Ε.
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Συνδεδεμένο μέλος και συνεργάτης
της Διεθνούς Ένωσης για τη Μουσική
Εκπαίδευση (ISME) στην Ελλάδα

International Society for Music Education
ISME
Επίσημα 1951

Η Ε.Ε.Μ.Ε. διοργανώνει το
30ο Παγκόσμιο Συνέδριο στη Μουσική Παιδαγωγική της ISME
Θεσσαλονίκη 2012
Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων
και με την υποστήριξη του Δήμου Θεσσαλονίκης

αναζήτηση

Και άλλες φωτογραφίες από το συνέδριο της ISME

Το μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής Θεόδωρος Παπαδόπουλος στην ΕΕΜΕ και την ISME τις πολύ ωραίες φωτογραφίες που τράβηξε κατά τη διάρκεια του συνεδρίου.

Απαλαίστε τις κατά ημέρα του συνεδρίου:

Ημέρα εγγραφών

<http://www.eeme.gr/> (30/08/2012)

Εικόνα 40. Ένωση Εκπαιδευτικών Μουσικής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Ε.Ε.Μ.Α.Π.Ε.)



Εικόνα 41. Σύλλογος Φίλων της Μουσικής



[ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΓΙΟΥΚΑΛΙΛΙ](http://www.sfm.gr)
[CAMERATA JUNIOR - ΑΚΡΟΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΝΕΩΝ ΜΕΛΩΝ](http://www.sfm.gr)

[Διακογραφική Έκδοση Α. Μαντικιάς](http://www.sfm.gr)
[Συλλεκτική σειρά 15 ΤΥΧΕΡΩΝ](http://www.sfm.gr)

[http://www.sfm.gr/](http://www.sfm.gr) (30/08/2012)

Η Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση ιδρύθηκε το 2005 στην Θεσσαλονίκη. Σύμφωνα με το καταστατικό της, κύριος σκοπός της είναι η καλλιέργεια της μουσικής παιδείας των ανθρώπων κάθε ηλικίας στην Ελλάδα, η αναβάθμιση του ρόλου της μουσικής στην εκπαίδευση και η ανάπτυξη της μουσικής εκπαίδευσης και της επιστήμης της Μουσικής Παιδαγωγικής. Ανάμεσα στις δραστηριότητές της είναι και η εκπόνηση ή σύμπραξη σε επιστημονικές και διεπιστημονικές έρευνες για την θέση της μουσικής σε όλους τους τομείς της ζωής και ιδιαίτερα στην εκπαίδευση. Οργανώνει εκδηλώσεις, διαλέξεις, συνέδρια και σεμινάρια σχετικά με τη Μουσική Παιδαγωγική. Παρουσιάζει μέσα από τις σελίδες των περιοδικών που εκδίδει άρθρα και μελέτες από επιστήμονες της χώρας μας, αλλά

και μεταφρασμένα κείμενα ξένων επιστημόνων, προβάλλοντας έτσι τις διεθνείς εξελίξεις στον τομέα της Μουσικής Παιδαγωγικής. Συνεργάζεται με κάθε είδους φορείς, στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό (Πανεπιστήμια, Μουσικοπαιδαγωγικά Ιδρύματα, κλπ.), με στόχο την ανταλλαγή πληροφοριών, απόψεων, αλλά και τη διαμόρφωση και ανάπτυξη κοινών μεθόδων και μοντέλων διδασκαλίας στη μουσική. Στον ιστότοπο είναι διαθέσιμες πληροφορίες για όλες τις δράσεις της, όσον αφορά την οργάνωση συνεδρίων, εκδηλώσεων, κλπ., ενώ υπάρχει η δυνατότητα ενημέρωσης για την έντυπη εκδοτική δραστηριότητα της Ένωσης. Επίσης είναι διαθέσιμο εκπαιδευτικό υλικό με εφαρμογές και projects που σχετίζονται με την προσέγγιση της διδασκαλίας της μουσικής στην εκπαίδευση, καθώς ελληνικούς και ξένους συνδέσμους, οι οποίοι καλύπτουν πλευρές της μουσικής εκπαίδευσης, σε θεωρητικό αλλά και πρακτικό επίπεδο.

Η Ένωση Εκπαιδευτικών Μουσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΕΕΜΑΠΕ) ιδρύθηκε με στόχο να επιτύχει την πνευματική εξύψωση και την κοινωνική αναγνώριση της προσφοράς και του έργου των Εκπαιδευτικών Μουσικής καθώς και της συμβολής τους στη θεμελίωση της παιδείας της χώρας. Μέσα από τις διάφορες εκδόσεις βιβλίων και περιοδικών, τη διοργάνωση εκδηλώσεων, αλλά και συνεδρίων και σεμιναρίων, στοχεύει στην καλλιέργεια και τη βελτίωση της μουσικής παιδείας, καθώς και στην ενημέρωση των Ελλήνων. Προσπαθεί να προωθήσει τη συνεργασία και την αλληλεγγύη μεταξύ των εκπαιδευτικών μουσικής κυρίως της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, να συνδράμει συμβουλευτικά ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο συλλόγους, φορείς, κλπ. οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον τομέα της Μουσικής Εκπαίδευσης. Ακόμα, υποστηρίζει προσπάθειες ερευνών στον μουσικό τομέα, με στόχο την προσαρμογή της μουσικής εκπαίδευσης στις νέες συνθήκες και τις ανάγκες της κοινωνίας, αλλά και προσπάθειες εφαρμογής καινοτόμων προγραμμάτων μουσικής εκπαίδευσης. Η ΕΕΜΑΠΕ εστιάζει στην επιστημονική και παιδαγωγική υποστήριξη των εκπαιδευτικών Μουσικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, και την δια βίου εκπαίδευση και κατάρτισή τους. Στον ιστότοπο της ΕΕΜΑΠΕ, υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες σε ό,τι αφορά την μουσική εκπαίδευση: τις εκδηλώσεις, τα μουσικολογικά συνέδρια, τις ημερίδες, τα σεμινάρια, τις εκδόσεις της ΕΕΜΑΠΕ (βιβλία και περιοδικά) καθώς και σχετικούς συνδέσμους.

Ο Σύλλογος «Οι φίλοι της Μουσικής» ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1953. Ένα από τα σημαντικότερα έργα του είναι η ανέγερση του Μεγάλου Μουσικής Αθηνών. Από την ίδρυσή του ο Σύλλογος έθεσε ως στόχο να προωθήσει τη μουσική και την

ανάπτυξή της στην Ελλάδα. Δράσεις του είναι: η χορήγηση υποτροφιών σε νέους καλλιτέχνες, η ανάπτυξη ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η διοργάνωση καλλιτεχνικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων, η σύνταξη μελετών και εκδόσεων πολιτιστικού και εκπαιδευτικού περιεχομένου, κ.ά. Στην ιστοσελίδα του Συλλόγου υπάρχει η δυνατότητα ενημέρωσης για τα εκπαιδευτικά προγράμματα που διοργανώθηκαν από τον Σύλλογο. Αυτά αφορούν όχι μόνο παιδιά και νέους μουσικούς, αλλά και ενήλικες επαγγελματίες με στόχο την επιμόρφωση και την περαιτέρω κατάρτισή τους σε μουσικά θέματα, στα πλαίσια του «Ελεύθερου Εργαστηρίου Μουσική Παιδείας». Ανάμεσα στις δραστηριότητες του Συλλόγου, είναι η διοργάνωση διαλέξεων και συνεδρίων, αλλά και η πραγματοποίηση δωρεάν εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τα τελευταία χρόνια ο Σύλλογος έχει διοργανώσει 12 κύκλους διαλέξεων, ανεξάρτητες ημερίδες και διεθνή συνέδρια με τη συμμετοχή διαπρεπών επιστημόνων από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Επιλέγοντας στο *Μενού*, μπορεί κάποιος να ενημερωθεί για το περιεχόμενο όλων των δραστηριοτήτων., που πραγματοποιήθηκαν στο χώρο της Μεγάλης Μουσικής Βιβλιοθήκης «Λίλιαν Βουδούρη».⁹⁴

⁹⁴ <http://www.mmb.org.gr/page/default.asp?la=1&id=4669> Προσπελάστηκε στις 30/08/2012.

5.5 Περιοδικά

Τα περιοδικά που εντοπίστηκαν να σχετίζονται με το πεδίο της Μουσικής Παιδαγωγικής, χωρίζονται σε δύο υποκατηγορίες: στα έντυπα περιοδικά (δηλαδή σε αυτά που τυπώνονται) και στα ηλεκτρονικά περιοδικά (δηλαδή στα περιοδικά που είναι διαθέσιμα μόνο μέσω του διαδικτύου).

5.5.1 Έντυπα Περιοδικά

Εικόνα 42. Πολυφωνία



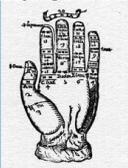
<http://www.polyphonia.gr> (30/08/2012)

Εικόνα 43. Μουσικολογία



www.musicology.gr (30/08/2012)

Εικόνα 44. Μουσικός Λόγος



Μουσικός Λόγος

εξαμηνιαία επιθεώρηση μουσικής

[Κολώς πηγατε στις Ιστοσελίδες μας](#)

Moussikos Loghos

semiannual musical review

[Welcome to our webpages](#)

<http://www.ionio.gr/~mlog/> (30/08/2012)

Εικόνα 45. Μουσικός Ελληνομνήμων

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Το περιοδικό διατίθεται δωρεάν. Πληροφορίες και εγγραφές στο ecemus@ionio.gr

Πρώτος Περιεχόμενα Τεύχων I έως II

Τεύχος 1 (Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος 2008)

- Της Σύνταξης, σ. 3
- Σπύλλα Κουρμπανά, «Τα θεατρικά περιοδικά και η μουσική πραγματικότητα στην Αθήνα του 19^{ου} αιώνα», σσ. 4-13
- Ανδρονίκη Μπατζάνου, «Η γλωσσική στην Αρχαία Ελλάδα», σσ. 14-17
- Κίστες Καρφήλης, «Ο Διονύσιος Ροδόθετος και τα συμφωνικά έργα του», σσ. 18-23
- Σάκης Σπινθούδης, «Ελληνική μουσική ορατότητα: Συμπληρωματικά για το «Φιλόντοξο»», σσ. 24-25
- «Σε ποιήση Σολωμού και μουσική Μάντζαρου»: Επιστατική συνάντηση στην Αναθερμία Αθηνών, σσ. 26-28

Τεύχος 2 (Ιανουάριος-Απρίλιος 2009)

- Της Σύνταξης, σ. 2
- Κίστες Καρφήλης, «Η αλλαγή στο αυτός ο Κύριος Μεταγγιρέν προσπαθεί να κλιμύει Ένας Διονύσιος καταγράφει τη μουσική της Ελλάδας», σσ. 3-11
- Σπύλλα Κουρμπανά, «Η Διονυσιακή Εργασία (1893-1896) και η άρνηση ιστορίας της», σσ. 12-24
- Αλέξανδρος Σαραντάκης, «Για τη ζωή της αόρατης Ένας πρωτότυπο έργο του Αλέξανδρου Σαραντάκη», σσ. 25-35
- Σάκης Σπινθούδης, «Ελληνική μουσική ορατότητα. Ομαρτολογία των μουσικών οργάνων και αναγνωρισιμότητα: Οι επιλογές του Παναγιώτη Γρατσιάνη», σσ. 36-39

Τεύχος 3 (Μάιος-Αύγουστος 2009)

- Της Σύνταξης, σ. 2
- Διονύσιος Μουσιούδης, «Η σερβάνο Αντονια Bonney στη θεατρική σκηνή της Ζακύνθου», σσ. 3-8

<http://www.ionio.gr/~GreekMus/mousel/> (30/08/2012)

Εικόνα 46. Μουσική Εκπαίδευση

Ε.Ε.Μ.Ε. Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση

Ενημέρωση Ε.Ε.Μ.Ε. ISME 2012 Εκδόσεις Δράσεις Συνέδρια

Αρχική Εκδόσεις Περιοδικό «Μουσική Εκπαίδευση»

αναζήτηση...

Περιοδικό Μουσική Εκπαίδευση

Η «Μουσική Εκπαίδευση» είναι ετήσιο περιοδικό της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.). Δημοσιεύει σχέδια μαθήματος, τραγούδια, προτάσεις και χρήσιμες ιδέες για την διδασκαλία της μουσικής στην τάξη. Κύριος στόχος του περιοδικού είναι να θέσει τις βάσεις για έναν χώρο δημιουργικής επικοινωνίας ανάμεσα στους Μουσικοπαιδαγωγούς κάθε μουσικής τάξης και βαθμίδας. Δείτε τις οδηγίες για την αποστολή άρθρων.

Φίλτρο Τίτλου Προβολή #

#	Τίτλος
1	Μουσική Εκπαίδευση, Τεύχος 21 (2011)
2	Μουσική Εκπαίδευση, Τεύχος 20 (2010)
3	Μουσική Εκπαίδευση, Τεύχος 19 (2009)
4	Μουσική Εκπαίδευση, Τεύχος 18 (2008)
5	Μουσική Εκπαίδευση, Τεύχος 17 (2007)
6	Μουσική Εκπαίδευση, Τεύχος 16 (2006)
7	Μουσική Εκπαίδευση, Τεύχος Δεκατοπέμπτο (2005)
8	Μουσική Εκπαίδευση, Τεύχος Δεκατοτέταρτο

<http://www.eeme.gr/el/publications/musical-education.html> (30/08/2012)

Εικόνα 47. Μουσική Σε Πρώτη Βαθμίδα

ΕΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ



ΜΟΥΣΙΚΗ
ΣΕ ΠΡΩΤΗ
ΒΑΘΜΙΔΑ

2:47:26 PM

Αρχική

- Συντακτική Ομάδα
- Τρέχον τεύχος
- Παλαιότερα Τεύχη
- Ταυτότητα
- Προδημοσιεύσεις
- Επισκοπικά
- Συνδρομίες

ΕΙΣΟΔΟΣ ΜΕΛΩΝ

Χρήστης:

Κωδικός:

No με θυμάσοι

Ξαφάστε τον κωδικό σας

Κυκλοφόρησε και ελεύθερα το τεύχος 9-10 (2010) της ΜσΠΒ



Κυκλοφορεί και ελεύθερα το νέο τεύχος 11 (2011) της ΜΣΠΒ



Γιατί να κάνετε εγγραφή στη ΜσΠΒ

- Ενημερωθείτε για ζητήματα της σύγχρονης παιδαγωγικής
- Κατεβάστε επιλεγμένη αρθρογραφία για διδακτικές εφαρμογές στην τάξη
- Αποθηκεύστε σχέδια εργασίας και εκπαιδευτικό υλικό για το αρχείο της τάξης σας
- Κατεβάστε τραγούδια και παρτιτούρες (Songbank)

Θεματογραφία του Περιοδικού

Το περιεχόμενο του περιοδικού περιλαμβάνει:

- Προσεγγίσεις συνδυασμού διδασκαλίας της μουσικής με άλλες μορφές τεχνών
- Σχέδια εργασίας που αφορούν πρακτικές εφαρμογές στο σχολικό περιβάλλον
- Συνεντεύξεις
- Παρουσιάσεις και κριτικές εκδόσεων

Στο περιοδικό δημοσιεύονται:

- άρθρα θεωρητικού περιεχομένου που προάγουν τον επιστημονικό διάλογο
- άρθρα πρακτικού περιεχομένου
- προσεγγίσεις διδασκαλίας της μουσικής με άλλες τέχνες
- σχέδια εργασίας
- αφηγήματα σε πρόσωπα με σημαντική παρουσία στο χώρο της μουσικής παιδαγωγικής καθώς και επιστητήες
- κριτικές εκδόσεων μουσικού και εκπαιδευτικού υλικού

Μουσική Σε πρώτη βαθμίδα | ISSN 1790-773X

<http://mspv.primarymusic.gr/mspv/> (30/08/2012)

Εικόνα 48. Μουσικοπαιδαγωγικά

E.E.M.E. Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση

Ενημέρωση E.E.M.E. ISME 2012 Εκδόσεις Δράσεις Συνέδρια

Αρχική Έκδοση Περιοδικό «Μουσικοπαιδαγωγικά»

αναζήτηση:

Περιοδικό Μουσικοπαιδαγωγικά

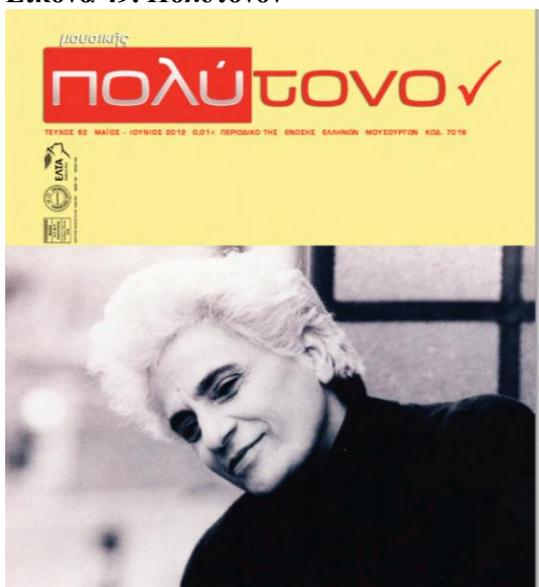
Το περιοδικό "Μουσικοπαιδαγωγικά" είναι επίσημο επιστημονικό έκδομα της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση (E.E.M.E.). Τα άρθρα που δημοσιεύονται προέρχονται από το χώρο της Μουσικής Παιδαγωγικής επιστήμης και αποτελούν - μεταξύ άλλων - αναφορές αποτελεσμάτων ποσοτικής ή ποσοτικής έρευνας, περιλήψεις επιστημονικών μελετών, παρουσιάσεις θεωριών, μοντέλων ή φιλοσοφικών θέσεων, κλπ. Τα άρθρα είναι θεματά που περιέχουν προβληματισμό ως προς τις εφαρμογές των ερευνητικών αποτελεσμάτων στην μουσική διδασκαλία και μάθηση. Δείτε την επιστημονική επιτροπή. Δείτε τις οδηγίες για την αποστολή άρθρων.

Φίλτρο Τίτλου: Προβολή # 10

#	Τίτλος
1	Επιστημονική Επιτροπή περιοδικού «Μουσικοπαιδαγωγικά»
2	Τεύχος 9, 2011
3	Τεύχος 8 (2010)
4	Τεύχος 7 (2009)
5	Τεύχος 6 (2008)
6	Τεύχος 5 (2007)
7	Τεύχος 4 (2007)
8	Τεύχος 3 (2006)

<http://www.eeme.gr/el/publications/musical-pedagogics.html> (30/08/2012)

Εικόνα 49. Πολύτονον



<http://www.eem.org.gr/polytonon/20120518637310.pdf> (30/08/2012)

Η «Πολυφωνία» είναι ένα έντυπο περιοδικό, το οποίο εκδίδεται δύο φορές τον χρόνο, από το 2002 μέχρι σήμερα. Όπως αναφέρεται στην αρχική σελίδα, ο πυρήνας της πρώτης Συντακτικής και Συμβουλευτικής Επιτροπής της «Πολυφωνίας» συγκροτείται από αποφοίτους του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Αθήνας. Στόχος αυτής της εκδοτικής προσπάθειας είναι να αποτελέσει το βήμα για την άρθρωση επιστημονικά τεκμηριωμένου λόγου, όσον αφορά τα θέματα της μουσικής τέχνης⁹⁵. Επιδιώκεται η επικοινωνία με ερευνητές του εξωτερικού, στην προσπάθεια μιας διαρκούς ενημέρωσης γύρω από τις μουσικολογικές εξελίξεις, αλλά και η ενασχόληση με επίκαιρα μουσικά θέματα, μέσω των απόψεων, των σχολίων και των θέσεων ανθρώπων σχετικών με το αντικείμενο της μουσικής και της μουσικολογίας. Η ιστοσελίδα πρόκειται για μία παράθεση των τευχών του περιοδικού και των περιεχομένων τους. Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να επιλέξει κάθε τεύχος, όπου μπορεί να δει τους τίτλους των άρθρων και τους συγγραφείς τους, καθώς και μια μικρή περίληψη από το κάθε άρθρο. Η περαιτέρω ανάγνωση του υλικού του περιοδικού είναι διαθέσιμη μόνο στην έντυπη μορφή του. Όσον αφορά στο περιεχόμενο του περιοδικού, υπάρχει ποικίλη θεματολογία, κυρίως σε σχέση με την ιστορική μουσικολογία, τη συστηματική μουσικολογία, την εθνομουσικολογία, αλλά και τη μουσική πρακτική.

Το περιοδικό «Μουσικολογία» είναι ένα από τα παλαιότερα μουσικά περιοδικά στην Ελλάδα. Η πρώτη του έκδοση ήταν το 1985 από μία ομάδα μουσικολόγων και το τελευταίο καταγεγραμμένο τεύχος εκδόθηκε το 2011. Υπήρξε το πρώτο σύγχρονο εξειδικευμένο περιοδικό για μουσική στην χώρα μας και σε αυτό πραγματοποιούνται δημοσιεύσεις πολλών μουσικολόγων και ερευνητών. Όπως αναφέρεται στην εισαγωγή της ιστοσελίδας⁹⁶, οι στόχοι του περιοδικού είναι η ανάπτυξη της έρευνας και η προώθηση των νέων μουσικολογικών δυνάμεων του τόπου, η σύνδεση με τα πανεπιστημιακά προγράμματα, η διεύρυνση της συνεργασίας προς τους διεθνείς κύκλους της μουσικολογίας και η συμμετοχή στη διεθνή έρευνα. Πρόκειται για μια περιοδική έκδοση μουσικής θεωρίας και πράξης, που εκδίδεται δύο φορές το χρόνο (με κάποιες ελλείψεις ορισμένες χρονιές). Στην ιστοσελίδα υπάρχει μία παράθεση των τευχών του περιοδικού και των περιεχομένων τους. Για κάθε

⁹⁵ http://www.polyphonia.gr/intro_el.htm Προσπελάστηκε στις 30/08/2012.

⁹⁶ <http://www.musicology.gr/basic/introgr.html> Προσπελάστηκε στις 30/08/2012.

τεύχος, αναγράφονται οι τίτλοι των άρθρων και οι συγγραφείς τους, και στο μεγαλύτερο ποσοστό υπάρχει και μια μικρή περίληψη από το κάθε. Όσον αφορά στο περιεχόμενο, πρόκειται για ένα περιοδικό το οποίο συμπεριλαμβάνει όλα τα πεδία της μουσικολογίας, με ιδιαίτερο σημείο αναφοράς την Αισθητική, την Φιλοσοφία και την Κοινωνιολογία της μουσικής. Στις εκδόσεις του συμπεριλαμβάνονται κείμενα εθνομουσικολογικά, παιδαγωγικά, αλλά και συστηματικά, ιστορικά και αναλυτικά για την ελληνική αλλά και την ευρωπαϊκή μουσική. Στην ιστοσελίδα είναι διαθέσιμες πληροφορίες για τα δύο διεθνή συνέδρια μουσικολογίας, όπως νέα και ανακοινώσεις για διάφορες εκδηλώσεις σχετικές με τη μουσική και τη μουσικολογία.

Το περιοδικό «Μουσικός Λόγος» είναι μια περιοδική έκδοση του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου. Το πρώτο τεύχος εκδόθηκε το 2000 και το τελευταίο τεύχος όπως αυτό αναφέρεται στην ιστοσελίδα του περιοδικού, εκδόθηκε το 2009. Το περιεχόμενο του περιοδικού αφορά γενικά στη μουσικολογία και τη μουσική. Περιλαμβάνει διάφορα άρθρα, βιβλιοκριτικές, ανταποκρίσεις από συνέδρια, παρουσιάσεις βιβλίων και ασχολείται με τη διεπιστημονικότητα και τις σύγχρονες επιστημονικές εξελίξεις στον τομέα της μουσικής. Στην ιστοσελίδα του είναι διαθέσιμοι οι τίτλοι και οι συγγραφείς από όλα τα περιεχόμενα των τευχών που έχουν ως τώρα εκδοθεί. Από την ιστοσελίδα του περιοδικού μπορεί ο χρήστης να ενημερωθεί για άλλες εκδόσεις του Τμήματος Μουσικών Σπουδών (πχ. τα Μνημεία Νεοελληνικής Μουσικής, το Τριμηνιαίο Δελτίο του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής, το περιοδικό Μουσικός Ελληνομνήμων), για τις δραστηριότητες του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής του ίδιου τμήματος, και για τα βιβλία και τους δίσκους που έχουν κυκλοφορήσει από το Εργαστήριο.

Το *Εργαστήρι Ελληνικής Μουσικής*⁹⁷ έχει ως πρωταρχικό σκοπό την κάλυψη των ερευνητικών, εκπαιδευτικών και καλλιτεχνικών αναγκών του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, σχετικά με την ιστορία, την αισθητική, την θεωρία, την ανάλυση και την προβολή της ελληνικής μουσικής στην ιστορική της πορεία, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στη λόγια πλευρά της. Το περιοδικό «Μουσικός Ελληνομνήμων» πρόκειται ουσιαστικά για την εξέλιξη της έκδοσης του Τριμηνιαίου Δελτίου του Ελληνικού Εργαστηρίου Μουσικής. Πρόκειται για μια πιο οργανωμένη μορφή περιοδικού, το οποίο εκδίδεται τρεις φορές τον χρόνο,

⁹⁷ <http://www.ionio.gr/~GreekMus/> Προσπελάστηκε στις 30/08/2012.

από το 2008 μέχρι σήμερα. Το περιεχόμενο του περιοδικού αφορά στη μουσική και στη μουσικολογία γενικότερα, και παρουσιάζεται με τη μορφή άρθρων. Στην ιστοσελίδα είναι διαθέσιμα τα περιεχόμενα όλων των τευχών που έχουν εκδοθεί, μόνο όμως με τους τίτλους και τους συγγραφείς, χωρίς να παρουσιάζεται καμία περαιτέρω πληροφορία.

Η Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.) εκδίδει δύο περιοδικά, τη «Μουσική Εκπαίδευση» και τα «Μουσικοπαιδαγωγικά». Το περιοδικό "Μουσική Εκπαίδευση" ξεκίνησε να εκδίδεται το 1997 και συνεχίζει να υπάρχει μέχρι σήμερα. Κάθε χρόνο εκδίδεται ένα τεύχος, το οποίο έχει ως στόχο να θέσει τις βάσεις για έναν χώρο δημιουργικής επικοινωνίας ανάμεσα στους μουσικοπαιδαγωγούς κάθε μουσικής τάξης και βαθμίδας. Όσον αφορά στο περιεχόμενό του, αυτό περιλαμβάνει σχέδια μαθήματος, τραγούδια, προτάσεις και χρήσιμες ιδέες για την διδασκαλία της μουσικής στην τάξη και γενικότερα πρακτικές εφαρμογές για τη διδασκαλία της μουσικής στην εκπαίδευση. Το περιοδικό «Μουσικοπαιδαγωγικά» εκδίδεται μία φορά τον χρόνο. Ξεκίνησε το 2004 και συνεχίζει μέχρι σήμερα και έχει κυρίως επιστημονικό χαρακτήρα. Τα άρθρα που δημοσιεύονται στο περιοδικό αφορούν στη μουσική παιδαγωγική. Περιλαμβάνουν έρευνες, περιλήψεις επιστημονικών μελετών, παρουσιάσεις θεωριών, μοντέλων ή φιλοσοφικών θέσεων. Και οι δύο ιστοσελίδες των παραπάνω περιοδικών περιλαμβάνουν όλα τα τεύχη, παραθέτοντας τα περιεχόμενα με τους τίτλους των άρθρων και τους συγγραφείς και μία μικρή περίληψη σχετικά με το τι περιλαμβάνει κάθε άρθρο.

Το περιοδικό «Μουσική σε Πρώτη Βαθμίδα» εκδίδεται από την Ένωση Εκπαιδευτικών Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΕΕΜΑΠΕ). Πρώτη φορά εκδόθηκε το 2006 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Εκδίδεται δύο φορές το χρόνο και στόχος του περιοδικού είναι: η παραγωγή και διακίνηση πρακτικών εφαρμογών της μουσικής ή συγγενούς επιστημονικού πεδίου στην εκπαίδευση, η σύνδεση έρευνας και πράξης κυρίως στον χώρο της Μουσικής Παιδαγωγικής, αλλά και σε άλλα διδακτικά αντικείμενα, και η πρακτική υποστήριξη του εκπαιδευτικού με ποικίλο υλικό⁹⁸. Όσον αφορά στο περιεχόμενό του, αυτό περιλαμβάνει άρθρα, παρουσιάσεις εκπαιδευτικού υλικού και διδακτικής μεθοδολογίας, διάφορες μελέτες ή έρευνες,

⁹⁸http://mspv.primarymusic.gr/mspv/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=13&Itemid=40 Προσπελάστηκε στις 30/08/2012.

αλλά και ανταποκρίσεις από συνέδρια, σεμινάρια. Στην ιστοσελίδα υπάρχει ο πλήρης κατάλογος με τα προηγούμενα τεύχη και τα περιεχόμενά τους, οι τίτλους των άρθρων και οι συγγραφείς τους. Επιπλέον, ο χρήστης μπορεί να διαβάσει όλα τα τεύχη που έχουν εκδοθεί online ή να τα κατεβάσει στον υπολογιστή του.

Το περιοδικό «Πολύτονον» πρόκειται για μια διμηνιαία έκδοση της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών. Το πρώτο τεύχος κυκλοφόρησε τον Νοέμβριο του 2003. Διανέμεται δωρεάν στις εκδηλώσεις της Ένωσης και πανελλαδικά από μουσικά καταστήματα, δισκοπωλεία και πολιτιστικούς φορείς. Όσον αφορά στο περιεχόμενό του, είναι ποικίλο. Περιλαμβάνει αναφορές στις εκδηλώσεις και τις δράσεις της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών στην Ελλάδα, αλλά και σημαντικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στο εξωτερικό. Παρουσιάζονται νέα και ειδήσεις γύρω από τη μουσική γενικότερα, αλλά και τη μουσική εκπαίδευση ειδικότερα, καθώς και άλλα μουσικολογικά θέματα. Επίσης, περιλαμβάνονται ανακοινώσεις για συνέδρια και εργαστήρια που πραγματοποιούνται στην χώρα μας, συνεντεύξεις και αφιερώματα σε σημαντικών προσωπικοτήτων της μουσικής, αλλά και παρουσιάσεις βιβλίων σχετικών με το αντικείμενο της μουσικής. Στην ιστοσελίδα της ΕΕΜ υπάρχει ένας κατάλογος με προηγούμενα τεύχη του περιοδικού. Από κάθε τεύχος έχουν επιλεγεί ορισμένα άρθρα, τα οποία ο χρήστης έχει τη δυνατότητα εκτός από να τα διαβάσει, να τα κατεβάσει στον υπολογιστή του⁹⁹.

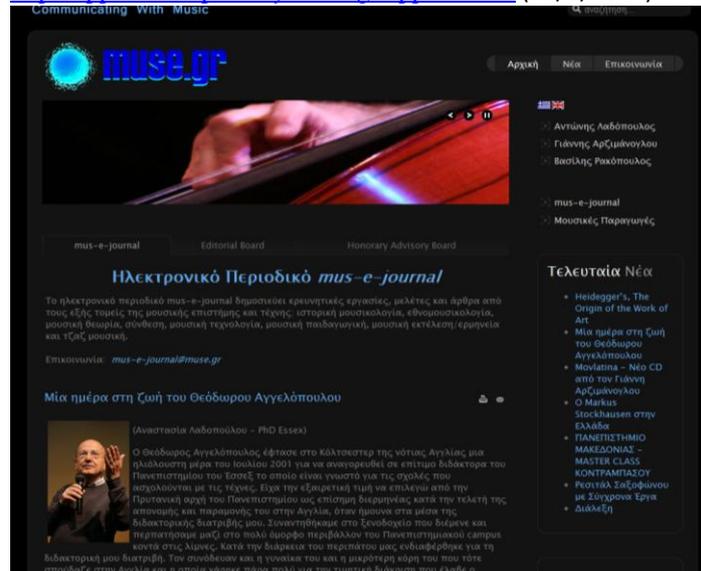
⁹⁹ (http://www.eem.org.gr/polytonon_prev_g.asp?pagenum=1 Προσπελάστηκε στις 30/08/2012.

5.5.2 Ηλεκτρονικά Περιοδικά

Εικόνα 50. Approaches

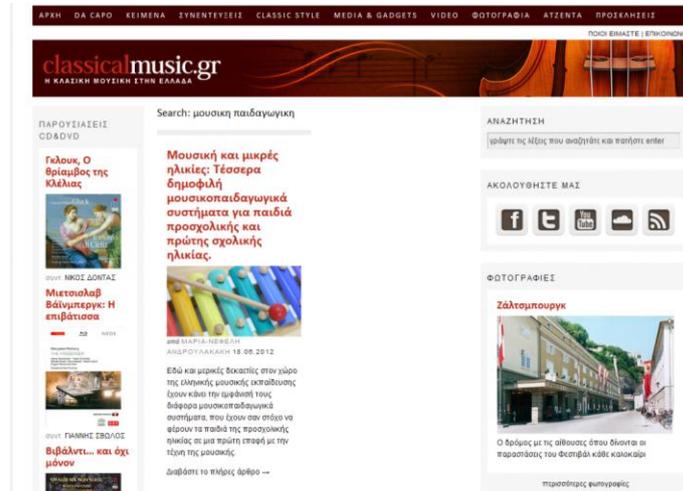


<http://approaches.primarymusic.gr/approaches/> (30/8/2012) Εικόνα 51. Muse



www.muse.gr (30/08/2012)

Εικόνα 52. Classical Music



<http://www.classicalmusic.gr/> (30/08/2012)

Εικόνα 53. Tar

www.tar.gr (30/08/2012)

Εικόνα 54. Music Heaven

<http://www.musicheaven.gr/html/> (30/08/2012)

Εικόνα 55. Artfools

www.artfools.gr (30/08/2012)

Εικόνα 56. Music Paper



www.musicpaper.gr (30/08/2012)

Το περιοδικό «Approaches» είναι το πρώτο ελληνικό ηλεκτρονικό επιστημονικό περιοδικό το οποίο είναι αφιερωμένο στη Μουσικοθεραπεία και στο πεδίο της Ειδικής Μουσικής Παιδαγωγικής. Εκδίδεται από το 2009 μέχρι σήμερα, δύο φορές τον χρόνο. Στόχος του περιοδικού είναι η καλλιέργεια, η ανάπτυξη και προώθηση της διεπιστημονικής συνεργασίας, του επιστημονικού διαλόγου και του προβληματισμού, η σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, αλλά και η ενημέρωση του κοινού για τη μουσικοθεραπεία και τη μουσική εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες. Πιο συγκεκριμένα στοχεύει να γίνει τόπος δημιουργικής συνάντησης, διαλόγου, συνεργασίας και προβληματισμού. Απευθύνεται σε Μουσικοθεραπευτές, Μουσικούς Εκπαιδευτικούς, αλλά και σε κάθε άλλο επαγγελματία ή ενδιαφερόμενο στον χώρο της μουσικής, της εκπαίδευσης, της υγείας και των κοινωνικών υπηρεσιών.¹⁰⁰ Στην ιστοσελίδα υπάρχει ο κατάλογος όλων των τευχών του περιοδικού που έχουν κυκλοφορήσει μέχρι σήμερα, και ο χρήστης μπορεί να δει τα περιεχόμενα του κάθε τεύχους, με τους τίτλους των άρθρων και τους συγγραφείς. Επίσης, υπάρχει η δυνατότητα να κατεβάσει κάποιος όλα τα τεύχη, είτε να τα διαβάσει online. Είναι επίσης διαθέσιμος ένας κατάλογος με διευθύνσεις ιστοσελίδων, μέσα από τον οποίο μπορεί ο χρήστης να ενημερωθεί για την μουσικοθεραπεία και την ειδική μουσική παιδαγωγική, από υλικό που αφορά σε

¹⁰⁰ <http://approaches.primarymusic.gr/approaches/content/view/24/1/lang/el/> Προσπελάστηκε στις 30/08/2012.

έρευνες, στην εκπαίδευση, σε επιστημονικά περιοδικά και βάσεις δεδομένων, σε ενώσεις, σε forums, σε συνέδρια και σεμινάρια, κλπ.

Το «Muse» είναι ένα ηλεκτρονικό περιοδικό, το οποίο ασχολείται με πολλούς τομείς της μουσικής. Ειδικότερα στο <http://www.muse.gr/el/mus-e-journal> μπορούμε να βρούμε μια ποικιλία από άρθρα, μελέτες αλλά και ερευνητικές εργασίες, με περιεχόμενο από την ιστορική μουσικολογία, την εθνομουσικολογία, τη μουσική θεωρία και τη σύνθεση, μέχρι τη μουσική παιδαγωγική, τη μουσική εκτέλεση και ερμηνεία, την μουσική τεχνολογία.

Το περιοδικό «Classical Music» είναι ένα ηλεκτρονικό μουσικό περιοδικό, το οποίο είναι προσανατολισμένο κυρίως προς την κλασική μουσική. Μέσα από τον ιστότοπο του περιοδικού μπορεί ο χρήστης να περιηγηθεί σε πληροφορίες για εκδηλώσεις, φεστιβάλ, συναυλίες κλασικής μουσικής., όπως επίσης και σε σχετικά άρθρα και συνεντεύξεις. Παρόλα αυτά, το συγκεκριμένο περιοδικό ασχολείται και με τη μουσική εν γένει, αφού στα περιεχόμενά του μπορούμε να δούμε και άρθρα ή κείμενα σχετικά με τη μουσική παιδαγωγική.¹⁰¹

Το μουσικό ηλεκτρονικό περιοδικό «Tar» εστιάζει κυρίως σε δραστηριότητες που αφορούν την κιθάρα. Προσφέρει άρθρα, ενημέρωση για συνέδρια, σεμινάρια, εργαστήρια και γενικότερα δραστηριότητες σχετικά με το χώρο της Μουσικής στην Ελλάδα.

Το ηλεκτρονικό περιοδικό «Music Heaven» είναι ένα περιοδικό το οποίο ασχολείται με θέματα μουσικής γενικότερα, όπως εκδηλώσεις, νέα, άρθρα, παρτιτούρες, καλύπτοντας ένα φάσμα του τομέα της Μουσικής. Ανάμεσα στο υλικό του, μπορεί κανείς να βρει και αναφορές στη μουσική παιδαγωγική, είτε σε συζητήσεις στα forum της ιστοσελίδας, είτε σε άρθρα, αλλά και σχετικές ανακοινώσεις που αφορούν διοργανώσεις στην Ελλάδα σχετικές με την Μουσική Παιδαγωγική.¹⁰²

¹⁰¹ <http://www.classicalmusic.gr/?s=%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%B7+%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%B7>

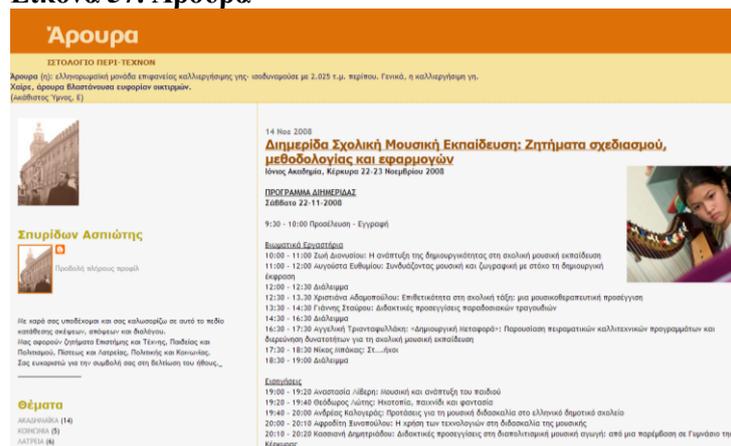
¹⁰² <http://www.musicheaven.gr/html/adsense.php?cx=partner-pub-0410778324664784%3Aj6lip4-h38e&cof=FORID%3A9&ie=ISO-8859-7&q=%EC%EF%F5%F3%E9%EA%DE+%F0%E1%E9%E4%E1%E3%F9%E3%E9%EA%DE&sa=%C1%ED%E1%E6%DE%F4%E7%F3%E7#>

Το ηλεκτρονικό περιοδικό «Artfools» είναι ένα περιοδικό το οποίο καλύπτει γενικά θέματα τέχνης (μουσική, θέατρα, φωτογραφία, βιβλία, εκδηλώσεις, εκθέσεις, κλπ.). Ανάμεσα στο υλικό του, στην κατηγορία της μουσικής ή των εκδηλώσεων μπορεί κανείς να βρει και αναφορές στη Μουσική Παιδαγωγική, σε σχετικές ανακοινώσεις που αφορούν διοργανώσεις και συνέδρια στην Ελλάδα σχετικές με την Μουσική Παιδαγωγική αλλά και δραστηριότητες που αφορούν σε αυτόν τον τομέα. Το ηλεκτρονικό περιοδικό «Music paper» είναι ένα περιοδικό το οποίο καλύπτει γενικά θέματα που έχουν σχέση με τη Μουσική. Ανάμεσα στο υλικό του, μπορεί κανείς να ενημερωθεί για συνέδρια, σεμινάρια (σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο), συναυλίες, εκθέσεις, προγράμματα, αλλά και ρεπορτάζ και διάφορα άρθρα. Γίνονται αναφορές στη μουσική εκπαίδευση, σε σχετικές ανακοινώσεις που αφορούν διοργανώσεις στην Ελλάδα με θέμα την Μουσική Παιδαγωγική και Αγωγή.

5.6 Μπλοκς (Blogs) – Φόρουμ (Forum)

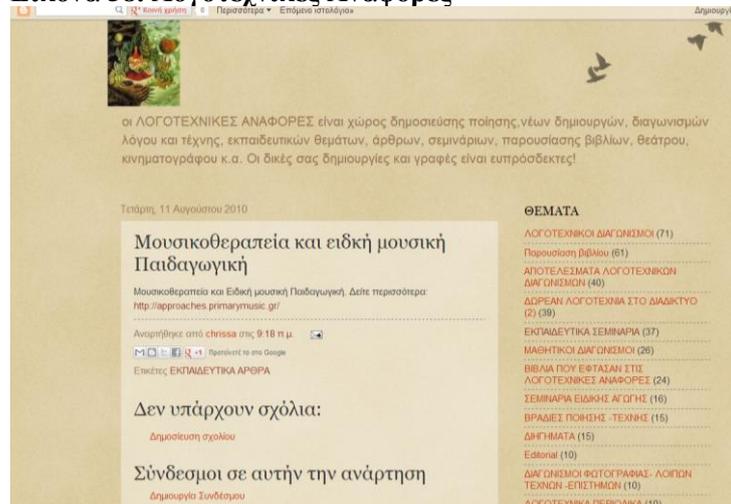
Οι παρακάτω σύνδεσμοι χωρίζονται στα μπλόκς και στα φόρουμ. Ο αγγλικός όρος *Blog* αντιπροσωπεύει έναν ιστοχώρο, είναι ουσιαστικά μία λίστα καταχωρήσεων από την πιο πρόσφατη καταχώρηση στην παλαιότερη. Το περιεχόμενο των καταχωρήσεων μπορεί είναι οτιδήποτε. Τα *forum* είναι ένας διαδικτυακός τύπος συνάθροισης ιδεών και ανθρώπων. Είναι μια υπηρεσία ενός ηλεκτρονικού online πίνακα όπου χρήστες με κοινά και όχι μόνο ενδιαφέροντα, μπορούν να τοποθετήσουν τις απόψεις και σημειώσεις τους πάνω σε ένα ή περισσότερα θέματα. Αποτελεί ένα online εργαλείο στο οποίο εγγεγραμμένα μέλη μπορούν να δημιουργήσουν συζητήσεις, να ανταλλάξουν απόψεις και ιδέες, λειτουργώντας ως μία διαδικτυακή κοινότητα.

Εικόνα 57. Άρουρα



http://aspiotes.blogspot.gr/2008/11/blog-post_14.html (1/10/2012)

Εικόνα 58. Λογοτεχνικές Αναφορές



http://logotexnikesanafores.blogspot.gr/2010/08/blog-post_338.html (1/10/2012)

Εικόνα 59. Μουσική Προπαιδεία - Μουσική Δημιουργία



Μουσική Προπαιδεία - Μουσική Δημιουργία
Μουσικό Παιδαγωγός-Παιδίστα

ΠΕΜΠΤΗ, 19 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2010

ΑΥΤΙΣΜΟΣ, ΑΥΤΙΣΜΟΣ ΑΣΠΕΚΤΕΡ & ΥΛΑ.....Νησίδες ιδιοψυχίας

Η ΕΞΑΡΧΕΤΙΚΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΗ ΜΗΤΡΙΜΗ ΣΥΝΟΜΟΛΟΓΗ ΣΥΝΑ ΤΩΝ ΑΥΤΙΣΜΩ ΚΑΙ ΠΛΗΚΕΣ "ΔΑΤΑΡΑΚΕΣ" ΤΗΣ ΑΜΗΛΙΤΣΗΣ.

ΣΕΛΙΔΕΣ

- Αρχική σελίδα
- Μελίτες
- Φιλοσοφίες
- Εθροισικά
- Radio Music & Sound Therapy

Μουσική Προπαιδεία

<http://mousikipropaideia.blogspot.gr/> (1/10/2012)

Εικόνα 60. Μουσικό Κουτί



25ΩΡΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ & ΡΥΘΜΙΚΗΣ DALCROZE
ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΘΕΩΝΗ ΣΑΜΑΡΑ

ΕΠΙΣΗΣ ΔΙΔΑΣΚΟΥΝ ΟΙ:
Λήδα Λούλη (καθηγήτρια χορού)
Μαρία Ζυγούρη (ζωγράφος, σκηνογράφος)
Ιωάννα Σαμαρά (ψυχολόγος - ειδική παιδαγωγός)

*Απευθύνεται σε μουσικούς, παιδαγωγούς, γυμναστές & χορευτές

*Έναρξη: Φεβρουάριος 2012

*Τόπος διεξαγωγής:
Σχολή μπαλέτου Νάντια Παλαιολόγου

*Περιορισμένος αριθμός συμμετεχόντων

*Θα δοθούν βεβαιώσεις, παρακολούθησης, πακέτο σημειώσεων & ηχητικό υλικό.

*Πληροφορίες αναλυτικό πρόγραμμα και δηλώσεις συμμετοχής έως 24/1 στο τηλ: 6938373704 & στο e-mail: samanena79@yahoo.gr

Posted 20th January by [sophia k.](#)

Labels: 25ΩΡΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΡΥΘΜΙΚΗΣ DALCROZE

0 Add a comment

«Εισαγωγή στον ομαδικό μουσικό αυτοσχεδιασμό» στο Κρουστόφωνο

<http://mousikokuti.blogspot.gr/> (1/10/2012)

Εικόνα 61. E - Mousikoi



Φόρουμ ιδεών για τη μουσική και την τέχνη

Τέχνη, γιατί η ζωή δεν αρκεί...

Από το ΚΕΝΤΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Ένα blog για την ενημέρωση και την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τη μουσική στην εκπαίδευση, αλλά όχι μόνο. Ένα βήμα επικοινωνίας των μουσικών της εκπαίδευσης, των μαθητών και σπουδαστών, αλλά και των γονέων και κάθε ενδιαφερόμενου που θέλει να συμβάλει με ιδέες, σκέψεις και ερωτήσεις στην προαγωγή της μουσικής και της τέχνης στην κοινωνία μας. Μπορείτε να στέλνετε υλικό για δημοσίευση ή ερωτήσεις στο: emousikoi@gmail.com

ΤΕΤΑΡΤΗ, 16 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2011

Η αναγκαιότητα της Μουσικής στην Εκπαίδευση: θεμέλιο για την ψυχική & τη σωματική υγεία των παιδιών, εργαλείο πολύτιμο για όλους τους διδάσκοντες.

ΓΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟΨΕΩΝ...

ellie: nice blog, ein come here to visit each other, come visit me back if you dont mind.

AsiaCube: Get follower, like and traffic using AsiaCube portal. You will love it.

Almira waana: Hi, amira datang melawat sila, cantik blog awak.

http://e-mousikoi.blogspot.gr/2011/11/blog-post_16.html (1/10/2012)

Εικόνα 62. Petridis Radio

<http://petridisradio.blogspot.gr/2012/07/2012.html> (1/10/2012)

Εικόνα 63. Focus On Child

<http://www.focusonchild.gr/content/view/85/84/> (1/10/2012)

Στην συγκεκριμένη κατηγορία έχουν συμπεριληφθεί μπλογκς και φόρουμ που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τη Μουσική Παιδαγωγική. Άμεσα σχετίζονται όταν το αντίστοιχο site είναι αποκλειστικός χώρος αναδημοσίευσης άρθρων ή συζήτησης για το θέμα της Μουσικής Παιδαγωγικής. Έμμεσα σχετίζονται όταν το θέμα της Μουσικής Παιδαγωγικής αποτελεί μία ενότητα στον ιστότοπο.

Οι παραπάνω σύνδεσμοι, είναι ενδεικτικοί, καθώς δεν θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν όλα τα site που φιλοξενούν μία δημοσίευση για τη Μουσική Παιδαγωγική. Παρά το γεγονός αυτό, το παραπάνω δείγμα μοιάζει αντιπροσωπευτικό

αφού στην αναζήτηση για τη Μουσική Παιδαγωγική τα αποτελέσματα ήταν ανάλογα. Έτσι λοιπόν από τους επτά συνδέσμους που προηγήθηκαν οι πέντε (Αρουρα, Λογοτεχνικές Αναφορές, Μουσική Προπαιδεία - Μουσική Δημιουργία, Μουσικό Κουτί, Petridis Radio), λειτουργούν ως μπλογκς, ένα (Focus On Child), λειτουργεί με την ιδιότητα και των δύο και μόνο ένα (E – Mousikoi) ως φόρουμ.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τη διαδικτυακή έρευνα που διενεργήθηκε στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, η Μουσική Παιδαγωγική στην Ελλάδα παρουσιάζεται να έχει ενεργό ρόλο στο δημόσιο και ιδιωτικό εκπαιδευτικό σύστημα. Φαίνεται να έχει ενταχθεί σε επιστημονικά περιοδικά και να απασχολεί τα μπλογκς και τα φόρουμ.

Σύμφωνα με τα προγράμματα σπουδών των εκπαιδευτηρίων της χώρας και των επιμορφωτικών σεμιναρίων, η Μουσική Παιδαγωγική ως αντικείμενο προσφέρει θεωρητικές αλλά και πρακτικές – βιωματικές γνώσεις. Στοχεύει στην εξοικείωση με την θεωρία και την έρευνα της μουσικής εκπαίδευσης αλλά και της ανάπτυξης της κριτικής ικανότητας για την αξιολόγηση των γνώσεων αυτών, στην ανάπτυξη της μουσικότητας και του ρυθμού, στη διαθεματική προσέγγιση της μουσικής, στην γνώση των σημαντικότερων μουσικοπαιδαγωγικών προσεγγίσεων, στην ικανότητα προσαρμογής της διδασκαλίας σε κάθε ηλικία, στην εξερεύνηση του μουσικού δημιουργικού εαυτού αλλά και γενικότερα στη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη. Τα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα που έχουν επηρεάσει και γι αυτό έχουν ενσωματωθεί στη διδασκαλία της Μουσικής Παιδαγωγικής, είναι κατ'εξοχήν των Dalcroze, Kodaly και Orff.

Από τις αρχές του 19ου αιώνα με τη σταδιακή ένταξη της Μουσικής Αγωγής στα σχολεία η πορεία που ακολουθεί είναι ανοδική. Σήμερα οι σκοποί και οι στόχοι της Μουσικής Αγωγής σχεδόν ταυτίζονται με τους σκοπούς και τους στόχους των μαθημάτων που διδάσκονται. Σε καμία όμως περίπτωση τελικά, δεν εφαρμόζεται απόλυτα και δεν αξιοποιείται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Τα πρακτικά προβλήματα και οι ασάφειες στα Προγράμματα Σπουδών είναι εμφανείς. Υπάρχει όμως, μεγάλο περιθώριο για περαιτέρω βελτίωση και αξιοποίηση της αξίας του μέσα στο ελληνικό πρόγραμμα σπουδών.

Με την κατάλληλη κατάρτιση όλων των εκπαιδευτικών που σχετίζονται με οποιοδήποτε τρόπο με τη μουσική και τη διδασκαλία της, η μουσική έχει τη δυνατότητα να επιτελέσει το έργο για το οποίο προορίζεται, να δημιουργεί ολοκληρωμένες προσωπικότητες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ανδρούτσος Π. (2002), *Δημιουργία και πειραματική εφαρμογή ενός μοντέλου διδασκαλίας της ιστορίας της μουσικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Διδακτορική Διατριβή, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

Ανδρούτσος, Π. (2004), *Μέθοδοι Διδασκαλίας της Μουσικής: παρουσίαση και κριτική θεώρηση των μεθόδων Orff και Dalcroze*, Orpheus, Αθήνα

Βουγιούκα Μ., (2007), *Η μουσική αγωγή στην εκπαίδευση - Όραμα και πραγματικότητα*. Στο: *Μουσική Εκπαίδευση, Ειδική έκδοση: Πρακτικά Ημερίδας «Η διαθεματικότητα στη Μουσική Εκπαίδευση»*, Τεύχος 17, Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.), Θεσσαλονίκη

Γιώτη Α. (2005), *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Ευέλικτη Ζώνη (Ε.Ζ.): Μια απόπειρα διαλόγου*, Επιστημονικό Βήμα του Δασκάλου, Ινστιτούτο Παιδαγωγικών Ερευνών Μελετών Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας, Αθήνα

Κογκούλη Ι. Β. (1996), *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*, Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη

Κοκκίδου Μ. (2002), *Το μάθημα της Μουσικής στο ελληνικό δημοτικό σχολείο (1969-2002) και εμπειρική καταγραφή της σημερινής πραγματικότητας*. Μεταπτυχιακή εργασία, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Φλώρινα

Κοκκίδου Μ. (2003), *Προσέγγιση του θεσμού της ανάθεσης του μαθήματος της μουσικής σε δασκάλους μουσικής στην Α/βάθμια Εκπαίδευση*, Μουσική Εκπαίδευση, Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.), Θεσσαλονίκη

Κόκκωνας Ι. (1997). *Οι μαθητές του κεντρικού σχολείου (1830-1834)*. Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Ε.Ι.Ε, Αθήνα

Μπουζάκης Σ. (1986), *Σύγχρονη Ελληνική Εκπαίδευση*, Gutenberg, Αθήνα

Παπαζαρήs Θ. (1991), *Η μουσική στην εκπαιδευτική διαδικασία – Θέματα παιδαγωγικής της μουσικής, διδακτικής και μάθησης*, Τέρτιος, Κατερίνη

Παπαζαρής Α. (2004), *Η μουσική στην εκπαιδευτική διαδικασία. Θέματα παιδαγωγικής της μουσικής, διδακτικής και μάθησης*. Παπαζήσης, Αθήνα

Ράπτης Θ. (2008-2009) *Μουσική Παιδαγωγική Θεωρία 1*, Τ.Ε.Ι. Ηπείρου, Σχολή Μουσική Τεχνολογίας, Άρτα

Σέργη Λ. (1994), *Θέματα Μουσικής και Μουσικής Παιδαγωγικής*, Gutenberg, Αθήνα

Σίμος Ι. (2004). *Η μουσική εκπαίδευση στην νεότερη και σύγχρονη Ελλάδα*, Orpheus, Αθήνα

Σπαθάκης Α. Κ. (1875), *Εγχειρίδιον Παιδαγωγικής*, Εστία, Αθήνα

Σταύρου Γ. (2008). *Μουσικοπαιδαγωγικά Ζητήματα*, Γιάννενα

Σταύρου Γ. (2006), *Απόψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις επιπτώσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής στη διδασκαλία του μαθήματος της Μουσικής στο δημοτικό σχολείο*, Μουσικοπαιδαγωγικά, Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.), Θεσσαλονίκη

Σταύρου Γ. (2007). *Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία της μουσικής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*, Επιστημονικό Βήμα

Νόμος 702/1969 δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 218/1969. *Περί του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος των μαθημάτων του Δημοτικού Σχολείου*.

Νόμος 1034/1977 δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 347/1977. *Περί των διδασκομένων μαθημάτων και του Αναλυτικού Ωρολογίου Προγράμματος του Δημοτικού Σχολείου*.

Νόμος 583/1982 δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 107/1982. *Περί του Αναλυτικού και Ωρολογίου Προγράμματος των Α΄ και Β΄ τάξεων του Δημοτικού Σχολείου*.

Νόμος 132/1990 δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 53/1990. *Περί του Αναλυτικού Προγράμματος του μαθήματος της Αισθητικής Αγωγής (Εικαστικά, Μουσική, Θεατρική Αγωγή) των Γ΄, Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεων του Δημοτικού Σχολείου*

Νόμος Γ2/3864 δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 1645/1999. *Περί του Προγράμματος Σπουδών του μαθήματος «Αισθητική Αγωγή» στο Γυμνάσιο και στο Ενιαίο Λύκειο*.

Νόμος 21072β/Γ2 δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 304/2003. *Περί του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών (Α.Π.Σ.) Δημοτικού – Γυμνασίου: Μουσικής, Ξένων Γλωσσών, Οικιακής Οικονομίας, Πληροφορικής, Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Τεχνολογίας, Φυσικών Επιστημών (Βιολογίας, Γεωλογίας, Γεωγραφίας, Ερευνώ το Φυσικό Κόσμο, Φυσικής Χημείας), Φυσικής Αγωγής. Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Προσχολικής Αγωγής, Προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης διαθεματικών*

δραστηριοτήτων (Ευέλικτη Ζώνη, Αγωγή Υγείας, Ολυμπιακή Παιδεία, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση) και Παράρτημα: Οδηγίες προς τους συγγραφείς των σχολικών βιβλίων, Προδιαγραφές σχολικών βιβλίων

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

C. Orff, (1978), *The Schulwerk*, Shott Music Go, New York

J. Curwen, (1975), *The teacher's manual of the tonic sol-fa method*, J. Curwen and Sons, London

J Yudkin,. (2008), *Understanding Music*, Upper Saddle River, Pearson / Prentice Hall, New Jersey

K. Simpson – General Editors (1976), *Some Great Music Educators, A Collection of Essays*, Novello, Great Britain

L. Choksy, R.M. Abramson, A.E. Gillespie, D. Woods, F. York, (2001), *Teaching Music in the Twenty – First Century*, Prentice Hall, New Jersey

M. Simpson (2006), *Rousseau's Theory of Freedom*, Continuum Books, London

Nye, R. T & Nye, V. T. (1985), *Music in the elementary school*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc

V. H. Mead. (1996), *More than Mere Movement – Dalcroze Eurhythmics*, Music Educators Journal

W. Shaw (1976), *John Curwen, Some great music educators*, Novello & Co., Ltd, London

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Φιλοσοφική Σχολή – Τμήμα Μουσικών Σπουδών

<http://www.music.uoa.gr/>

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – Τμήμα Μουσικών Σπουδών

<http://www.mus.auth.gr/cms/index.php>

Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Τμήμα Μουσικών Σπουδών

www.music.ionio.gr

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας – Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης

<http://www.uom.gr/index.php?tmima=9&categorymenu=2>

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

<http://www.primedu.uoa.gr/>

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

<http://www.pre.uth.gr/main/>

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Φλώρινας

<http://www.eled.uowm.gr/>

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

<http://eled.duth.gr/#>

Πανεπιστήμιο Κρήτης – Σχολή Επιστημών Αγωγής – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

<http://www.edc.uoc.gr/ptde/index.php?id=6,0,0,1,0,0>

Πανεπιστήμιο Πατρών – Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

<http://www.elemedu.upatras.gr/?section=1212>

Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών – Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού

http://www.pse.aegean.gr/index_el.asp?cmd=staticpages&Menu=6

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου – Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/16>

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – Παιδαγωγική Σχολή – Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

<http://www.auth.gr/nured>

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης – Σχολή Επιστημών Αγωγής – Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία

<http://www.psed.duth.gr/>

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων – Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

<http://www.uoi.gr/schools/early-childhood/>

Πανεπιστήμιο Κρήτης – Σχολή Επιστημών Αγωγής – Παιδαγωγικό Τμήμα
Προσχολικής Εκπαίδευσης

<http://www.edc.uoc.gr/>

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών - Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής
στην Προσχολική Ηλικία

<http://www.ecd.uoa.gr/index.htm>

Τ.Ε.Ι. Ηπείρου - Σχολή Μουσικής Τεχνολογίας - Τμήμα Λαϊκής Και Παραδοσιακής
Μουσικής

<http://tlpm.teiep.gr/>

Τ.Ε.Ι. Κρήτης - Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας Και Ακουστικής

<http://www.teicrete.gr/mta/gr/>

Ι.Ε.Κ. Ακμή

<http://www.iek-akmi.gr/tomeis/paidagogika>

Ι.Ε.Κ. Δομή

<http://www.iekdomi.gr/domi/paidagwgika>

Ι.Ε.Κ. Όμηρος

<http://www2.omiros.gr/>

Ι.Ε.Κ. Κορέλκο

<http://www.korelko.gr/eidikotites/paidagogika.html>

Ι.Ε.Κ. Δέλτα

<http://www.delta-iek.gr/tomeis-spoudon#koinwnikwn-yphresiwn-8>

Ι.Ε.Κ. ΣΒΙΕ

<http://www.sbie.edu.gr/specialties-iek.html>

Ι.Ε.Κ. Ωμέγα

<http://www.iekomega.gr/index.php/layouts/iek-omega/paidagogika>

Ι.Ε.Κ. Ξυνή

<http://www.iek-xini.edu.gr/tomeis-spoydwn/paidagwgika>

Ι.Ε.Κ. PRAXIS

<http://www.iekpraxis.gr/eidikotites.html>

Ι.Ε.Κ. Ιπποκράτειος

http://www.ipokratios.gr/fields_of_studies/humanities

Ι.Ε.Κ. Παστέρ

<http://www.paster.gr/iek-aisthitikis-ygeias-koinonikes-yphresies>

Αττικό Κολέγιο

http://www.atticocollege.gr/site/page/hnd_programmes/id/23

Σχολή Μωραΐτη

http://www.orff.gr/orff/index.php?option=com_content&view=article&id=50:2011-11-15-20-55-48&catid=35:seminars

Ωδείο Kodaly

www.kodaly.gr

Ωδείο Φίλιππος Νάκας

<http://www.nakas.gr>

Σύγχρονο Ωδείο Αθήνας

<http://sychrono.com/content/view/80/149/lang,el/>

Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής (Ι.Ε.Μ.Α.)

<http://www.iema.gr/>

Κρουστόφωνο

<http://www.kroustophono.gr/index.htm>

Πολύτεχνο

http://www.topolytexno.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=23

Ελληνική Ένωση για την Ελληνική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.)

<http://www.eeme.gr/>

Ένωση Εκπαιδευτικών Μουσικής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Ε.Ε.Μ.Α.Π.Ε.)

www.primarymusic.gr

Σύλλογος Φίλων της Μουσικής

<http://www.sfm.gr/>

Πολυφωνία

<http://www.polyphonia.gr>

Μουσικολογία

www.musicology.gr

Μουσικός Λόγος

<http://www.ionio.gr/~mlog/>

Μουσικός Ελληνομνήμων

<http://www.ionio.gr/~GreekMus/mousel/>

Μουσική Εκπαίδευση

<http://www.eeme.gr/el/publications/musical-education.html>

Μουσική Σε Πρώτη Βαθμίδα

<http://mspv.primarymusic.gr/mspv/>

Μουσικοπαιδαγωγικά

<http://www.eeme.gr/el/publications/musical-pedagogics.html>

Πολύτονον

<http://www.eem.org.gr/polytonon/20120518637310.pdf>

Approaches

<http://approaches.primarymusic.gr/approaches/>

Muse

www.muse.gr

Classical Music

<http://www.classicalmusic.gr/>

Tar

www.tar.gr

Music Heaven

<http://www.musicheaven.gr/html/>

Artfools

www.artfools.gr

Music Paper

www.musicpaper.gr

Άρουρα

http://aspiotes.blogspot.gr/2008/11/blog-post_14.html

Λογοτεχνικές Αναφορές

http://logotexnikesanafores.blogspot.gr/2010/08/blog-post_338.html

Μουσική Προπαιδεία - Μουσική Δημιουργία

<http://mousikipropaideia.blogspot.gr/>

Μουσικό Κουτί

<http://mousikokuti.blogspot.gr/>

E - Mousikoi

http://e-mousikoi.blogspot.gr/2011/11/blog-post_16.html

Petridis Radio

<http://petridisradio.blogspot.gr/2012/07/2012.html>

Focus On Child

<http://www.focusonchild.gr/content/view/85/84/>